

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ
Б.БЕЙСЕНОВ атындағы ҚАРАҒАНДЫ академиясы

«ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСТЕГІ ЦИФРОВИЗАЦИЯ»
(оқу құралы)

ҚАРАҒАНДЫ 2025 ж.

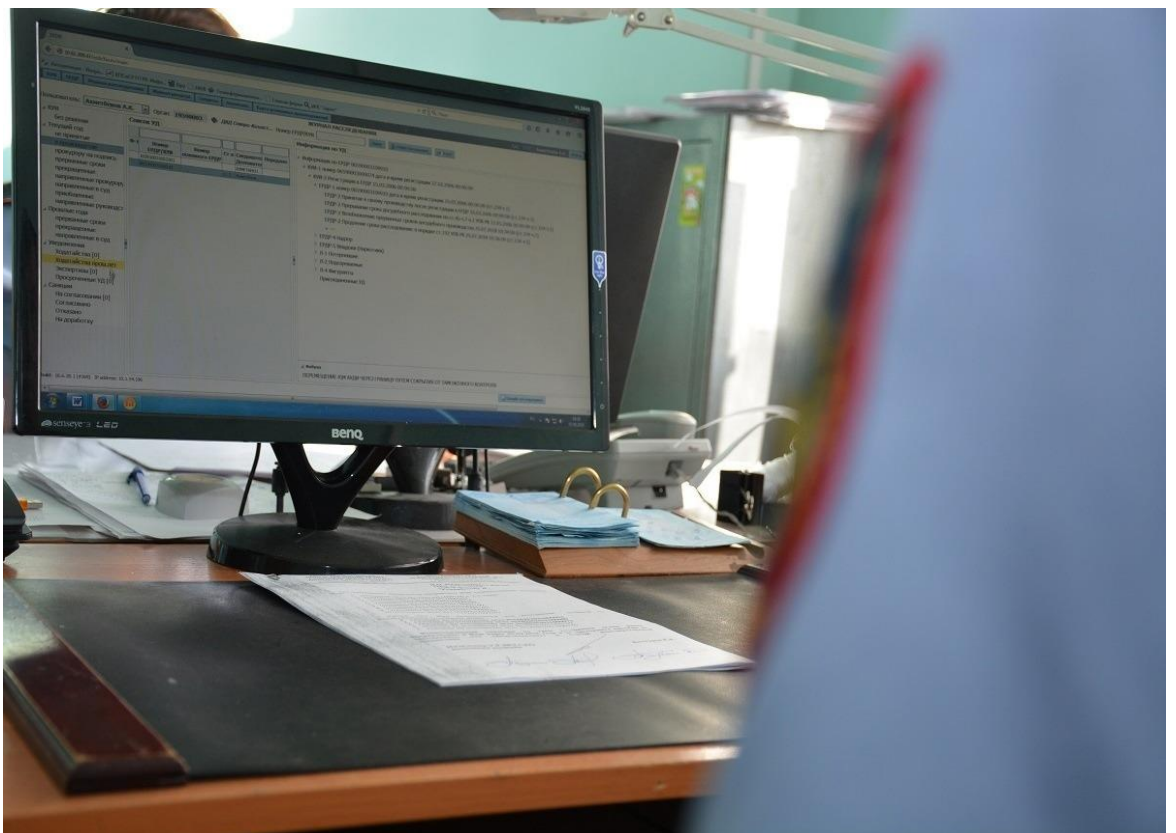
**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ
Б.БЕЙСЕНОВ атындағы ҚАРАҒАНДЫ академиясы**

Әбдіқамалова И.К.
Оспанова Ж.Қ.

«ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСТЕГІ ЦИФРОВИЗАЦИЯ»

(оқу құралы)

ҚАРАҒАНДЫ 2025 ж.

Мазмұны

Кіріспе

1. Қылмыстық процестегі цифровизацияның ұғымы және маңызы.
2. Қылмыстық процесте электрондық құжаттарды пайдалану, сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу.
3. Дыбыс, бейнежазбаны қолдана отырып, тергеу әрекеттерін жүргізу ерекшеліктері.
4. Тергеу әрекеттерін жүргізу барысындағы қысқаша хаттаманы жүргізу тәртібі.

Қорытынды.

Өзіндік дайындыққа арналған тест сұрақтары

Қолданылған әдебиеттер тізімі.

1. Kіріспе.

Қазіргі қоғамдағы кез келген саланың жетілдірілуі жаңа технологияларсыз болмайды. Ақпараттық технологиялардың ғасыры кез келген адамды қолданыстағы көптеген ескірген механизмдерді қайта қарауға мәжбүр етеді.

Тарихқа көз жүгіртсек, қағаз ақпараттың, оның ішінде қылмыстық істерді тергеуде негізгі тасымалдаушы болды. Тергеу органдарының әртүрлі тергеу әрекеттері мен процессуалдық шешімдері қағаз жүзінде жазылған құжаттарда сол немесе басқа түрде көрсетіледі. Қылмыстық істердің күрделілігі мен көп эпизодтылығы, көптеген сот-медициналық сараптамалар, күдіктілердің, куәлардың және жәбірленушілердің айтарлықтай санының болуы сөзсіз тергеу материалдарының үлкен көлеміне әкеледі, бұл өз кезегінде қылмыстық істердің көлемді және ауыр көлемдерінің пайда болуына ықпал етеді. Сот тәжірибесі қылмыстық істің көлемі 100 томнан асатын көптеген істерді біледі.

Сондықтан қылмыстық сот ісін жүргізуді жаңғыртудың алғашқы қадамдарының бірі дәлелдемелерді жинау және іс жүргізу құжаттарын жасау рәсімдерін айтарлықтай жеңілдететін қылмыстық тергеп-тексерудің электрондық түріне көшу болды.

Осы мақсатта Қазақстан Республикасы Үкіметінің 12.12.2017 жылғы №827 қаулысымен бекітілген «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасына сәйкес елімізде қылмыстық істерді тергеудің электронды форматқа кезең-кезеңімен көшу көзделген.

Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарына сәйкес, Қазақстан Республикасының Үкіметі құқық қорғау және сот органдарына қылмыстық сот ісін жүргізудің электронды форматқа кезең-кезеңімен көшуін қамтамасыз етуді тапсырады.

Үш буынды модельде қылмыстық процеске үш буын жауап береді: тергеу органы, прокуратура және сот.

Бұл құрылымдар арасындағы өкілеттіктер нақты бөлінген.

Тергеу органы қылмыстарды анықтайды, қатысы бар адамдарды анықтайды, дәлелдер жинайды.

Прокурор жиналған дәлелдемелерге тәуелсіз баға береді және қылмыстық процеске қатысушылардың конституциялық құқықтарын қозғайтын негізгі процесстік шешімдерін қабылдайды және айыптайды.

Сот істі қарау нәтижелері бойынша барлық дәлелдерді бағалайды және үкім шығарады.

Мұндай делимитация тергеу органдарының негізсіз заңсыз шешімдерінен қорғай отырып, Құқық қорғау кедергісін тудырады.

Бірінші кезеңде прокурордың негізгі процесстік шешімдерін келісуі енгізілді (: тергеу мерзімін ұзу туралы; күдікті деп тану туралы; іс-әрекетті саралау туралы, қылмыстық құқық бұзушылықты саралау туралы шешімдер

келісіледі. Қылмыстық қудалау орбитасына тартылған адамдардың конституциялық құқықтарын қозғайтын сотқа дейінгі тергеп-тексеру органдары қабылдайтын: тоқтату туралы шешімдер, қылмыстық теріс қылық туралы хаттама, бұйрық ісін қолдану туралы қаулы) бекітіледі.

Прокурордың келісімінсіз қылмыстық қудалау органдарының барлық негізгі шешімдерінің заңды күші мен құқықтық салдары болмайды.

ТАҚЫРЫП №1.

ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСТЕГІ ЦИФРОВИЗАЦИЯНЫҢ ҰҒЫМЫ ЖӘНЕ МАҢЫЗЫ.

Цифрландыру – бұл процестерді ақпараттық технологиялар арқылы автоматтандыру, жеңілдету және тиімді ету дегенді білдіреді. Қазіргі кезде ПО алға қойған мақсаттарының бірі, бұл қылмыстың алдын алу, ал оның маңыздылығы, уақыт үнемдеу, қателікті азайту, ашықтық, халықпен тиімді байланыс.

Мемлекет басшысының 2018 жылғы 10 қаңтардағы Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жөніндегі Жалпы ұлттық іс-шаралар жоспарына сәйкес, Бас Прокурордың басқа ведомстволармен бірлескен бұйрығымен азаматтардың өтініштерін қарау процесін қоса алғанда, қылмыстық процесті кезең-кезеңімен цифрландыру жоспары бекітілді.

Заңмен Қазақстан Республикасының қылмыстық процесстік кодексіне "қылмыстық сот ісін жүргізу форматы" деген 42-1-бап енгізілген, онда Қазақстан Республикасында қылмыстық сот ісін жүргізу қағаз және (немесе) электрондық форматта жүргізілетіні көзделген. Қылмыстық процесті жүргізетін адам өз қалауы бойынша қылмыстық сот ісін электрондық форматта жүргізе алады, ол туралы дәлелді қаулы шығарылады.

Осы кезден бастап елімізде қылмыстық сот ісін жүргізудің кезең-кезеңімен электрондық форматқа көшуі жүзеге асырылуда.

Жобаны іске асырудың басты мақсаты азаматтардың құқықтарын қорғау және сот төрелігіне жылдам қол жеткізуді қамтамасыз ету болып табылады.

Автоматтандыру қылмыстық процестің барлық кезеңдерін қамтыды: қылмыстарды тіркеу мен тергеуден бастап үкімді орындауға дейін.

Қылмыстық істің электронды түрдегі материалы – бұл сандық ақпаратты-материалдарды сақтауға арналған, қауіпсіздіктің жоғары деңгейі бар қағаз нұсқасын толығымен алмастыратын ақпараттық жүйе.

Электрондық форматтағы қылмыстық процесс-бұл көптеген артықшылықтары бар қағаз түріндегі қылмыстық процесстің электрондық аналогы.

Қылмыстық процесті цифрландыру уақыт пен қаржылық шығындарды үнемдеуге мүмкіндік береді, тергеу мен санкциялар алу мерзімдерін қысқартуға, бұрмалау тәуекелдерін азайтуға ықпал етеді, қылмыстық процестің ашықтығын қамтамасыз етеді.

Аталған артықшылықтармен қатар, процеске қатысушылар үшін "Электрондық қылмыстық іс" модулі процесстік құжаттарын он-лайн режимінде алуға, өтініштер беруге, сотқа дейінгі тергеп-тексеру аяқталған кезде іс материалдарымен қашықтан танысуға мүмкіндік береді.

"Электрондық қылмыстық іс" модулін қолдану тәжірибесі қылмыстық сот ісін жүргізудің электрондық форматы қылмыстық процесте адам құқықтарын қорғауды нығайту, тараптардың бәсекелестігін арттыру және

қылмыстық процестің ашықтығын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерді іске асыруға бағытталған практикалық цифрлық шешім екенін растайды.

Қылмыстық сот ісін жүргізуде цифрлық технологияларды пайдалану перспективалары Қазақстанның жаңа Қылмыстық-процестік заңнамасын қабылдаумен байланысты. Мәселен, 2014 жыл Қазақстан Республикасының жаңа Қылмыстық, Қылмыстық-процестік және қылмыстық-атқару кодекстерінің қабылдануымен белгіленді, онда қылмыстық сот ісін жүргізу міндеттерін шешудің жаңа тәсілдері мен тетіктері қаланды. Қазақстан Қылмыстық-процестік кодексінің түбегейлі жаңалықтарының бірі тергеуге дейінгі тексеруді жою және қылмыстық құқық бұзушылық туралы барлық өтініштерді, хабарламаларды немесе баянаттарды электрондық форматта (2015 жылдан бастап) тіркеуге мүмкіндік беретін сотқа дейінгі тергеп - тексерулердің бірыңғай тізілімін (бұдан әрі-СДТБТ) енгізу болып табылады. Сондай-ақ жаңа құқықтық тетіктер мен нормалардың пайда болуы (мысалы, электрондық бақылау құралдарын, электрондық құжатты пайдалану, қашықтықтан жауап алу және т.б.), олар жиынтығында электрондық құралдар мен технологияларды қолдануды кеңейту үшін белгілі бір негізді құрайды.

Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін енгізу тәртібі Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 бұйрығымен бекітілген қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы өтініштерді, хабарламаларды немесе баянатты қабылдау және тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларында айқындалған.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты жанындағы Соттардың қызметін қамтамасыз ету департаменті басшысының 2015 жылғы 24 қарашадағы бұйрығымен сот отырысының барысын тіркеуді, аудио -, бейнежазбаны сақтауды және жоюды, аудио -, бейнежазбаға қол жеткізуді қамтамасыз ететін аудио-, бейнежазба құралдарын техникалық қолдану ережесі бекітілді [6]. Көрсетілген қағидалар бірінші және апелляциялық сатыдағы сотта сот отырысының аудио-, бейнежазбасының тәртібін регламенттейді. Айта кетерлігі, Қазақстан Республикасы қылмыстық процесстік кодексінің (бұдан әрі-ҚР ҚПК) 347-1-бабына сәйкес [7] бас сот талқылауы барысында аудио -, бейнетіркеу қолданылған жағдайда сот отырысының хатшысы қысқаша хаттама жасайды, онда аудио-, бейнежазбасы бар материалдық жеткізгішпен іс материалдарына қоса тіркеледі.

2016 жылы еліміздің сот жүйесінде "Төрелік" ақпараттық-талдау жүйесін кеңінен енгізу аяқталды. Ол іс жүргізу мерзімдерінің сақталуын автоматтандырылған есепке алу мен бақылауды жүргізуге, статистикалық және талдамалық есептерді қалыптастыруға, іс жүргізу мен сот ісін жүргізуді жеңілдетуге бағытталған. Ол сондай - ақ "Сот кабинеті" электрондық сервисімен интеграцияланған, оған аудио-және бейнетіркеу жүйесі (АБТ), сот құжаттарының электрондық мұрағаты, ішкі портал, кадр жүйесі және

SMS-хабарламалар мен электрондық поштаны жіберу арқылы сот процесіне қатысушыларды хабардар ету жүйесі кіреді.

Өз кезегінде 2017 жылы Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бастамасымен электрондық қылмыстық істің (Е-қылмыстық іс) ІТ жүйесі әзірленді. Оның іс жүргізу негіздерін заңнамалық бекіту 2017 жылғы 21 желтоқсандағы ҚР ҚПК түзетулерімен қамтамасыз етілді. Заң шығарушы "қылмыстық сот ісін жүргізу форматы" ұғымын енгізген кезде (42-1-бап). Бұл жаңалық қылмыстық процесті жүргізетін адамға қылмыстық процеске қатысушылардың пікірін және қылмыстық сот ісін жүргізудің техникалық мүмкіндіктерін ескере отырып, электрондық форматта жүргізуге мүмкіндік береді, ол туралы ол дәлелді қаулы шығарады.

Электрондық қылмыстық іс қылмыстық процесті жүргізетін адамдардың іс-әрекеттері мен шешімдерін бақылауға, әртүрлі жасырыну, теріс пайдалану және дәлелдемелерді бұрмалау үшін тосқауыл ретінде қызмет етуге мүмкіндік береді. Бүкіл процесс бақылау органдары мен лауазымды тұлғалар үшін ашық.

Қылмыстық істерді жүргізудің толық циклін қамтамасыз ету үшін электрондық форматта қылмыстық қудалау органдарының (ЕКДБ), "зандылық" прокуратура органдарының және "Төрелік" сот жүйесінің ақпараттық жүйелері интеграцияланды.

Сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу тәртібін құқықтық регламенттеу электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу туралы нұсқаулықпен жүзеге асырылады (Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2018 жылғы 3 қаңтардағы № 2 бұйрығымен бекітілген).

Қылмыстық процесс форматын (электрондық немесе қағаз түрінде) таңдау туралы шешімді сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыру тапсырылған қылмыстық процесті жүргізуші адам оны өз ісіне қабылдаған кезде өз қалауы бойынша қабылдайды.

Қаулы шығарылғаннан кейін е-УД модулінде жиырма төрт сағат ішінде қадағалаушы прокурорға автоматты хабарлама қалыптастырылады.

Бұл ретте СДТБТ-да электрондық форматты таңдаған жағдайда тиісті электрондық нысан, сондай-ақ электрондық құжаттың шаблонуы дереу толтырылады.

Қылмыстық істерді біріктіру жағдайларын қоспағанда, қылмыстық сот ісін жүргізу форматын қағаздан электрондық форматқа одан әрі өзгертуге жол берілмейді.

Қылмыстық процесті жүргізетін адам жиырма төрт сағат ішінде қылмыстық процеске қатысушыларды – күдіктіні, айыпталушыны, олардың заңды өкілдерін, қорғаушыны, жеке айыптаушыны, азаматтық жауапкерді, жәбірленушіні, азаматтық талапкерді, олардың өкілдерін қабылдаған шешім туралы хабардар етеді.

Бұрын қағазда жасалған қылмыстық іс материалдарының құжаттары қылмыстық істі электрондық форматта жүргізу туралы шешім

қабылданғаннан кейін электрондық қылмыстық іске PDF-құжаттар түрінде дереу, бірақ электрондық сот ісін жүргізу туралы қаулы шығарылғаннан кейін жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей салынады.

Бұл ретте қылмыстық сот ісін электрондық форматта жүргізу туралы шешім қабылданғанға дейін СДТБТ-да "АЕК тіркеу туралы баянат", "қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәліметтерді табу туралы баянат" және "сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталғаны туралы прокурордың хабарламасы" деген алғашқы электрондық құжаттар автоматты түрде қалыптастырылады.

Электрондық қылмыстық істі жүргізу туралы шешім қабылданған жағдайда, жоғарыда көрсетілген баянаттарды жүйе электрондық қылмыстық істің материалдарына автоматты түрде салады, сондай-ақ электрондық қылмыстық істің тізімдемесінде көрсетіледі.

Автоматты түрде қалыптастыру мүмкіндігі прокурорға және сотқа ілеспе хаттар үшін де көзделеді.

Электрондық қылмыстық процесс СДТБТ-да қамтылған қылмыстық құжаттардың электрондық шаблондарын пайдалана отырып жүзеге асырылады.

Электрондық құжаттарды жасау кезінде қылмыстық процесті жүргізуші адам СДТБТ-да бар шаблондарды пайдаланады, бірақ бұл ретте құжаттың мәтінін дербес қалыптастырады.

Электрондық түрде жасалған іс жүргізу және өзге де құжаттарға қол қоюды қылмыстық процеске қатысушылар ЭЦҚ куәландыру жолымен немесе қол қою планшеті арқылы жүзеге асырады.

Қылмыстық процесті жүргізуші адамның шешімі бойынша электрондық қылмыстық іске тіркелген Медиа-файлдар е-УД модуліне салынуға жатады.

Көшпелі тергеу әрекеттерін жасау барысында қағаз түрінде жасалған іс жүргізу құжаттары (мысалы, оқиға орнын тексеру хаттамасы, эксгумация ХАТТАМАСЫ және т. б.) бойынша немесе құжаттары электрондық форматта енгізілмеу себебінен қағаз жеткізгіште жасалған қылмыстық істің өзге де материалдары бойынша Е-УД модуліне салынған PDF-құжат қалыптастырылады.

Қағаз форматта келіп түскен және электрондық қылмыстық іс материалдарына қоса тіркелуге жататын құжаттар қылмыстық процесті жүргізуші адамға келіп түскен кезде де PDF-құжатқа аударылады және е-УД модуліне салынады.

Көрсетілген құжаттарды PDF-құжатқа аудару және е-УД модуліне салу құжат (материал) жасалғаннан немесе келіп түскеннен кейін дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей жүргізіледі.

Жүргізілген жасырын тергеу әрекеттерінің материалдары электрондық іске оларды зерттегеннен кейін PDF-құжат немесе медиа-файл түрінде енгізіледі.

Электрондық қылмыстық істі жүргізу шеңберінде ілеспе хаттарды, хабарламаларды, сұрау салуларды және т.б. қағаз түрінде жіберу қажет

болған жағдайда, іс-әрекет жасалғаннан кейін барлық қағаз материалдар дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей PDF-құжатқа аударылады және е-УД модуліне салынады.

Электрондық форматта сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында қылмыстық сот ісін жүргізу Е-УД модулінде мыналар арқылы жүзеге асырылады:

- СДТБТ-да қажетті есептік мәліметтер мен электрондық нысандардың деректемелерін толтыру;

- Е-УД модулінде қолда бар шаблондарда электрондық құжаттарды және PDF-құжаттарды жасау;

- ЭЦҚ немесе планшеттің көмегімен қылмыстық процеске қатысушылардың электрондық құжаттарға қол қоюы;

- қылмыстық процеске қатысушыларды хабардар ету немесе шақыру үшін SMS-хабарлама жіберу;

- қылмыстық істер мен материалдарды электрондық форматта қарау бойынша процестерді қамтамасыз ету мақсатында сотпен электрондық өзара іс-қимыл жасау;

- зерттеуді тағайындау және қорытындыларды электрондық форматта алу не қағаз материалдарды Нұсқаулықтың 25-тармағына сәйкес электрондық форматқа ауыстыру рәсімдерін жүзеге асыру үшін сарапшылармен, мамандармен электрондық өзара іс-қимыл жасау;

- жария сектордың жұмыс істеуі.

SMS-құлақтандыру-ұялы байланыс және (немесе) электрондық пошта арқылы қылмыстық процеске қатысушыларға оларды хабардар ету не қылмыстық процесті жүргізетін адамға келу үшін мәтіндік хабарламалар жіберуге мүмкіндік беретін СДТБТ функционалы.

Қылмыстық процесті жүргізетін адам қылмыстық процеске қатысушыларды хабардар ету (хабардар ету) қажет болған кезде бірыңғай нөмір 1414 арқылы СДТБТ ақпараттық жүйесінде SMS-хабарлау Модулінің мүмкіндігін пайдалана алады.

SMS-хабарлама қылмыстық процеске қатысушының ұялы нөміріне және (немесе) электрондық поштасына түседі.

Қылмыстық процеске қатысушыда ұялы телефон және электрондық пошта болмаған жағдайда хабарлама қағаз құжатты жіберу арқылы жүзеге асырылады.

Қылмыстық қудалаудың заңдылығын қадағалауды қамтамасыз ету үшін прокурор СДТБТ арқылы электрондық қылмыстық істердің материалдарына қол жеткізе алады.

Е-Уд модулі ҚПК көзделген жағдайларда қадағалаушы прокурорды электрондық қылмыстық іс бойынша қабылданатын процестік шешімдер туралы хабардар етуді қамтамасыз етеді және прокурор үшін қылмыстық процесті жүргізетін органдардың заңдылығын тексеру, процестік шешімдерін келісу және бекіту рәсімін көздейді.

ҚПК-нің 58-бабында көзделген Прокурордың өкілеттіктері электрондық құжаттарды енгізу немесе PDF-құжатты е-УД модуліне салу, сондай-ақ электрондық нысандардың қажетті деректемелерін толтыру жолымен іске асырылады.

Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізетін адам ҚР ҚПК 55-бабының 1-бөлігіне сәйкес тергеу судьясына санкция беруге өтінішхаттың электрондық процестік құжатын қалыптастыру және жіберу бойынша СДТБТ АЖ мүмкіндіктерін пайдаланады.

СДТБТ мен "Төрелік" АТЖ интеграциясы арқылы прокурордың өтінішхатты келісуі, тергеу судьясының өтінішхатты электрондық форматта қарауы бойынша процестер қамтамасыз етіледі.

Бұл ретте СДТБТ-да өтінішхатты сотта қарау, сондай-ақ сот қабылдаған шешім бойынша ағымдағы жай-күй көрсетіледі.

ҚПК-нің 79, 80-баптарының негізінде электрондық қылмыстық істі тергеп-тексеру шеңберінде тартылатын сарапшылар мен мамандар ҚПК-нің 116, 117-баптарына сәйкес қорытынды жасайды.

Құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органның уәкілетті бөлімшесінің маманы және сарапшы ҚР ҚПК-нің 117-бабының 2-бөлігіне және 283-бабының 1-бөлігіне сәйкес қорытындының қағаз данасымен қатар тергеу органының сұрау салуы бойынша бір мезгілде электрондық құжат нысанында қорытынды жасайды.

Сарапшының, маманның қорытындысының қағаз данасы зерттеуді тағайындаған құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органның сараптама мекемесінде, уәкілетті бөлімшесінде, оны қылмыстық процесті жүргізуші орган талап еткен жағдайда сақтауға жатады.

Қылмыстық процеске қатысушы процестік мәртебе алған сәттен бастап ҚР ҚПК-нің талаптарын ескере отырып, жария сектор арқылы өзіне қатысты немесе қорғалатын адам туралы қабылданған процестік шешімдер, қылмыстық іс материалдары туралы СДТБТ-да бар және өзге де мәліметтерге қол жеткізуге құқылы.

Электрондық қылмыстық іс материалдарына қол жеткізуді қылмыстық процесті жүргізетін адам қылмыстық процесс заңнамасында белгіленген көлемде береді.

ЕҚДБ-ның "Жария секторымен" жұмыс істеу үшін процеске қатысушыларға ҚР ҰКО ЭЦҚ және Интернетке қосылу қажет.

ҚР ҰКО ЭЦҚ-сы болмаған және интернетке қосылған жағдайда қылмыстық процеске қатысушылар қылмыстық іс материалдарымен қылмыстық процесс заңнамасының талаптарына сәйкес әдеттегі тәртіппен танысады. Қылмыстық процестегі Цифрландыру-бұл сандық технологиялар мен ақпараттық жүйелердің қылмыстық сот ісін жүргізу саласына интеграциясы. Бұл құбылыс қоғамның цифрлық трансформациясының жалпы тенденциясын көрсетеді және сот төрелігінің тиімділігін, ашықтығы мен қолжетімділігін арттыруға бағытталған.

Құқық саласындағы көптеген зерттеушілердің пікірінше, цифрландыру электрондық құжаттарды, электрондық құжат айналымын, дәлелдемелерді тіркеудің цифрлық құралдарын пайдалануды, сондай-ақ тергеу және сот ісін жүргізу процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдануды қамтиды. Бұл процедураларды оңтайландыруға, істерді қарау мерзімдерін қысқартуға және процеске қатысушылар арасындағы өзара әрекеттесуді жақсартуға мүмкіндік береді.

Мысалы, профессор А. В. малко цифрлық технологияларды енгізу дәлелдемелік базаның сапасын арттыруға ықпал ететінін атап өтті. Сандық фотосуреттер, бейне және аудио жазбалар, электрондық құрылғылардағы деректер сияқты электрондық дәлелдер қылмыстық процестің ажырамас бөлігі болып табылады. Бұл ретте олардың рұқсат етілуі мен сенімділігін қамтамасыз ету маңызды, бұл тиісті құқықтық нормалар мен әдістемелерді әзірлеуді талап етеді.

Заң ғылымдарының докторы С.В. Бородин қылмыстық процесте электрондық құжат айналымының маңыздылығын атап көрсетеді. Ол электрондық жүйелер Құқық қорғау органдары, прокурорлар, соттар және басқа да процеске қатысушылар арасында ақпарат алмасуды жеделдетуге мүмкіндік беретінін атап өтті. Бұл бюрократиялық кедергілерді азайтуға және шешім қабылдаудың жеделдігін арттыруға ықпал етеді.

Алайда, профессор Л.В.Головко атап өткендей, қылмыстық процесті цифрландыру бірқатар қиындықтармен байланысты. Олардың бірі-киберқауіпсіздік пен құпия ақпаратты қорғау. Процеске қатысушылар олардың деректері рұқсатсыз кіруден және араласудан қорғалғанына сенімді болуы керек. Головки деректерді қорғаудың сенімді жүйелерін құру және сот төрелігі саласындағы киберқылмыстардың алдын алу бойынша заңнамалық шараларды әзірлеу қажеттілігін көрсетеді.

Профессор Е. А. Пашин заңнамалық базаны жаңарту қажеттілігіне назар аударады. Ол цифрлық технологиялардың қолданылуын реттейтін заңдарға қарағанда тезірек дамып келе жатқанын атап өтті. Бұл қылмыстық процестің тиімділігіне және оның қатысушыларының құқықтарын қорғауға теріс әсер етуі мүмкін құқықтық олқылықтарды тудырады. Пашин заң шығарушылар мен ғылыми қоғамдастықтың жаңа нормативтік актілерді әзірлеуге белсенді қатысуына шақырады.

Сонымен қатар, заң ғылымдарының докторы И.З. Козочкин цифрлық теңсіздік мәселесін көрсетеді. Қылмыстық процестің барлық қатысушылары цифрлық технологияларға және оларды пайдалану дағдыларына тең қол жеткізе бермейді. Бұл сот ісін жүргізуде теңдік пен әділеттілік қағидаттарының бұзылуына әкелуі мүмкін. Козочкин білім беру бағдарламаларын жүргізу және процестің барлық тараптары үшін техникалық қол жетімділікті қамтамасыз ету қажеттілігін атап көрсетеді.

Жалпы, қылмыстық процестегі цифрландыру ұғымын ғалымдар айтарлықтай артықшылықтары мен ықтимал тәуекелдері бар көп қырлы құбылыс ретінде қарастырады. Артықшылықтарға құқық қорғау органдары

мен соттар жұмысының тиімділігін арттыру, дәлелдемелік базаның сапасын жақсарту, сот төрелігінің ашықтығы мен қолжетімділігін арттыру жатады. Тәуекелдерге-киберқауіпсіздік мәселелері, құқықтық реттеу қажеттілігі және цифрлық алшақтықты жою.

Көбінесе "цифрландыру" "Автоматтандыру" және "ақпараттандыру" деп шатастырылады. Ақпараттандыру деректерді сақтау тәсілін өзгертуден тұрады, мысалы, қағаз ресурстардың орнына электрондық ресурстарды пайдалану. Цифрландыру ақпаратты талдайтын және қойылған міндеттерді шешетін жүйені білдіреді.

Қорытындылай келе, қылмыстық процесті цифрландыру қазіргі заманғы құқықтық жүйені дамытудың маңызды бағыты болып табылады. Бұл қоғамның сот төрелігінің жұмысын жақсарту үшін жаңа технологияларды қолдануға деген ұмтылысын көрсетеді. Алайда, бұл процесті сәтті жүзеге асыру техникалық, құқықтық және әлеуметтік аспектілерді ескеретін кешенді тәсілді, сондай-ақ туындайтын мәселелер бойынша шешімдерді әзірлеуге ғылыми қоғамдастықтың белсенді қатысуын талап етеді. Жетекші ғалымдар атап өткендей, инновациялар мен процеске қатысушылардың құқықтарын қорғау арасындағы тепе-теңдік сақталған жағдайда ғана цифрландыру қылмыстық сот төрелігі жүйесіне барынша пайда әкеле алады.

Қылмыстық процестегі цифрландырудың маңызы көп қырлы. Біріншіден, бұл істерді тергеу мен сотта қараудың тиімділігін арттырады. Заманауи технологияларды қолдану дәлелдемелерді жинауды, өңдеуді және талдауды тездетеді, бұл тергеу уақытын қысқартады және қабылданған шешімдердің сапасын жақсартады. Бұл ресурстарды ұтымды пайдалануға және сот төрелігі жүйесіндегі транзакциялық шығындарды азайтуға ықпал етеді.

Екіншіден, цифрландыру азаматтар үшін сот төрелігінің қолжетімділігін жақсартады. Бейнеконференция арқылы сот отырыстарына қашықтықтан қатысу шалғай аймақтардағы немесе мүмкіндігі шектеулі адамдарға физикалық қатысуды қажет етпестен процеске қатысуға мүмкіндік береді. Бұл заң алдындағы теңдік қағидатын іске асыруға ықпал етеді және сот төрелігі жүйесінің институционалдық инфрақұрылымын нығайтады.

Үшіншіден, цифрлық технологиялар қылмыстық процестің ашықтығы мен есептілігін арттырады. Құжат айналымы мен жазбалардың электрондық жүйелері процеске қатысушылардың барлық іс-әрекеттерін дәл түсіруге мүмкіндік береді, бұл сыбайлас жемқорлық пен теріс пайдалану тәуекелдерін азайтады. Бұл қоғамның құқықтық жүйеге деген сенімін арттырады және қолайлы институционалдық орта құру арқылы экономикалық өсуге ықпал етеді.

Алайда, цифрландыруды енгізу белгілі бір қиындықтармен бірге жүреді. Электрондық жүйелерде сақталған құпия ақпараттың киберқауіпсіздігі мен қорғалуын қамтамасыз ету қажет. Дербес деректерді қорғау мәселелері заң шығарушылар мен практик заңгерлер тарапынан ерекше назар аударуды талап етеді. Сонымен қатар, процестің барлық қатысушылары әділеттілік

принципін бұзуы мүмкін цифрлық құралдарға бірдей қол жеткізе алмайтын технологиялық теңсіздік қаупі бар.

Экономикалық тұрғыдан алғанда, қылмыстық процесті цифрландыру ресурстарды бөлуді оңтайландыруға және құқықтық жүйенің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді. Күнделікті тапсырмаларды автоматтандыру күрделі және маңызды мәселелерді шешу үшін адами капиталды босатады. Бұл мемлекетке бюджет қаражатын тиімді пайдалануға және оларды басым бағыттарды дамытуға бағыттауға мүмкіндік береді.

Алайда, қылмыстық процесте цифрландыру әлеуетін толық іске асыру үшін бірқатар заңнамалық, техникалық және ұйымдастырушылық кедергілерді еңсеру қажет. Бірінші кезекте, цифрлық технологиялар мен электрондық дәлелдемелерді пайдалануды барабар реттеу үшін нормативтік-құқықтық базаны жаңарту талап етіледі. Заңнама сот процестерінің әділдігі мен заңдылығын қамтамасыз ету үшін цифрлық деректердің ерекшеліктерін, олардың сотта рұқсат етілуін және аутентификация процедураларын ескеруі керек.

Техникалық инфрақұрылым сәтті цифрландыруда шешуші рөл атқарады. Құқық қорғау органдары мен соттарды сенімділік пен қауіпсіздіктің жоғары дәрежесімен деректердің үлкен көлемін өңдеуге қабілетті заманауи ақпараттық жүйелермен қамтамасыз ету қажет. Киберқауіпсіздік пен құпия ақпаратты қорғауға инвестициялар киберқауіпсіздік пен деректердің бұзылу қаупінің артуын ескере отырып, басымдыққа ие болады.

Қызметкерлерді оқыту-тағы бір маңызды аспект. Құқық қорғау органдары мен сот жүйесі қызметкерлерін жаңа технологиялармен жұмыс істеуге кәсіби даярлау олардың қызметінің тиімділігін арттырады және қателіктер ықтималдығын азайтады. Бұл тек техникалық дағдыларды ғана емес, сонымен қатар цифрлық құралдарды қолданудың этикалық және құқықтық аспектілерін түсінуді де қамтиды.

Цифрландыру сонымен қатар қылмыстық сот төрелігі саласындағы халықаралық ынтымақтастықты дамытуға ықпал етеді. Трансұлттық қылмысқа қарсы ақпарат алмасу және бірлескен бастамалар технологиялық стандарттар мен процедураларды біріздендіру арқылы тиімдірек болады. Бұл әсіресе жаһандану және киберқылмыстың өсуі жағдайында өте маңызды, мұнда әртүрлі мемлекеттердің күш-жігерін үйлестіру шешуші рөл атқарады.

Дегенмен, цифрландыруға байланысты ықтимал тәуекелдерді де елемеуге болмайды. Жеке деректерді қорғау және құпиялылық мәселелері өзекті бола түсуде. Азаматтық бостандықтарды теріс пайдалану мен бұзбау үшін қылмыстық процестің тиімділігі мен адам құқықтарының сақталуы арасындағы тепе-теңдікті қамтамасыз ету қажет.

Экономикалық тұрғыдан цифрландыру шығындарды оңтайландыруға және сот төрелігі жүйесінің өнімділігін арттыруға ықпал етеді. Күнделікті процестерді автоматтандыру және бюрократиялық кедергілерді азайту

ресурстарды ауыр қылмыстармен күресу және қамауда ұстау жағдайларын жақсарту сияқты басым бағыттарға бағыттауға мүмкіндік береді.

Болашақта цифрландыру сот төрелігінің жаңа формаларына, соның ішінде дәлелдемелерді талдау және алдын-ала шешім қабылдау үшін жасанды интеллектті қолдануға әкелуі мүмкін. Бұл инновацияға кең мүмкіндіктер ашады, сонымен қатар мұндай процестердің әділдігі мен ашықтығын қамтамасыз ету үшін мұқият реттеу мен қоғамдық бақылауды қажет етеді.

Қорытындылай келе, қылмыстық процестегі цифрландыру құқықтық жүйенің қазіргі дамуының ажырамас бөлігі болып табылады. Ол сот төрелігінің тиімділігін, қолжетімділігін және ашықтығын арттыру үшін жаңа көкжиектер ашады, сонымен бірге қоғам алдына жаңа сын-қатерлер мен міндеттер қояды. Цифрлық технологиялардың табысты интеграциясы заңнаманы жаңартуды, инфрақұрылымды дамытуды, персоналды оқытуды және барлық мүдделі тараптардың белсенді қатысуын қамтитын кешенді тәсілді талап етеді. Тек осылай ғана цифрлық қайта құру дәуірінде құқықтық жүйенің тұрақты дамуын қамтамасыз етуге және қоғамның Әділет институттарына деген сенімін нығайтуға болады.

Бұл ретте қылмыстық сот ісін жүргізуді цифрландыру бірқатар ережелер мен шектеулерді сақтай отырып жүзеге асырылуы тиіс екенін атап өту қажет:

1) Цифрландыру қылмыстық іс жүргізу заңының бірлігі мен тұтастығын бұзбауы тиіс. Қылмыстық процеске енгізілетін цифрлық технологиялар қылмыстық сот ісін жүргізудің барлық кезеңдері мен нысандарында тең дәрежеде қолданылуға тиіс, дегенмен, әрине, қылмыстық сот ісін жүргізудің кезеңдерінің, нысандарының және жекелеген түрлерінің ерекшелігін ескере отырып.

2) Қылмыстық процесте цифрлық технологияларды қолдану, бекіту және дамыту, егер бұл қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделеріне нұқсан келтірмесе ғана мүмкін болады. Мысалы, цифрлық технологияларды қолдану жеке деректерді, жеке өмір туралы мәліметтерді және заңнамамен қорғалатын өзге де ақпаратты жария етуге әкеп соқпауға тиіс.

3) Қылмыстық іс жүргізу заңнамасында цифрлық технологияларды бекіту пәрменді және нақты жұмыс істеуі тиіс. Басқаша айтқанда, нормативтік бекітуде тұрмыстық жағдайда жеткілікті сынақтан өткен, пайдалану мен пайдалану қиын емес технологиялар ғана табылуы керек.

4) Қылмыстық сот ісін жүргізуді цифрландыру "уақытпен қатар" жүргізілуі тиіс. Заңда ескірген, моральдық тұрғыдан ескірген технологиялар бекітілмеуі керек. Мұндай тәсіл заңнамадағы кейінгі, мүмкін бірнеше рет өзгерістерге әкелуі мүмкін, бұл сайып келгенде оның тұрақтылығы мен тұрақтылығына теріс әсер етеді. Керісінше, қазіргі заманғы, өзекті және болашаққа бағдарланған цифрлық технологияларды

бекіту оларды барынша өнімді және ұзақ уақыт бойы пайдалануға мүмкіндік береді.

5) Қылмыстық сот ісін жүргізуде цифрлық технологияларды бекіту сот ісін жүргізудің басқа түрлерінде (азаматтық, төрелік, әкімшілік) келісу кезінде және ұқсас рәсімдермен ұштастыра отырып жүргізілуге тиіс.

Цифрландыру-бұл өмірдің әртүрлі салаларына цифрлық технологияларды кеңінен енгізу: өнеркәсіп, экономика, білім, мәдениет, қызмет көрсету және т.б. бұл процесс ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуымен байланысты. Ол деректерді талдауға байланысты бірқатар мәселелерді шешеді және адамның қатысуынсыз шешім қабылдайды.

Автордың пікірінше, қылмыстық сот ісін цифрландыру басқа салаларда цифрлық технологиялардың таралуын ескере отырып жүргізілуі керек. Цифрлық технологияны енгізу адам өміріне қатты әсер етті. Қағаз құжат айналымын азайтудан және көптеген деректерді электронды деректерге аударудан басқа.

Қылмыстық сот ісін жүргізуде, сондай-ақ басқа салаларда цифрландырудың әртүрлі бағыттары болуы мүмкін. Біздің ойымызша, олардың ішіндегі ең маңыздылары:

- 1) ақпараттық деректер базасын құру.
- 2) Байланыс және коммуникация құралдары (электрондық құлақтандыру, бейнеконференцбайланыс).
- 3) кең мағынада әділеттілікке қол жеткізуді қамтамасыз ететін құрал ретінде [6].
- 4) цифрлық технологияларды қолдану саласындағы қылмыстарды тергеп-тексеру.
- 5) қылмыстық-процестік нысанды қамтамасыз ету құралы ретінде (процестік құжаттардың интерактивті цифрлық нысандарын құру).
- 6) қылмыстық-процестік дәлелдеуде цифрлық технологияларды пайдалану.
- 7) қылмыстық іс жүргізу міндеттерін тиісінше орындауды қамтамасыз ету құралы ретінде.
- 8) әртүрлі шектеулердің қолданылу кезеңінде ақпараттық технологияларды қолдану (мысалы, коронавирустық пандемияға байланысты).
- 7) бекіту құралы ретінде (мысалы, куәгерлерді ауыстыру)

Қылмыстық сот ісін жүргізуді цифрландырудың ерекшелігі, біріншіден, ол жеке іс жүргізу институтын білдірмейді, бірақ барлық қылмыстық іс жүргізу қызметіне әсер етеді.

Екіншіден, цифрландыру қазіргі уақыттың шындығы және оның барлық қоғамдық қатынастарға, оның ішінде қылмыстық іс жүргізу қатынастарына әсерін ескерудің объективті қажеттілігі болып табылады.

Үшіншіден, цифрландыру іс жүзінде қалыптасқан қылмыстық іс жүргізу нысандарын, институттарын, іс-қимылдарын, шешімдерін өзгертуді немесе елеулі жаңғыртуды көздейді.

Қылмыстық сот ісін жүргізуді цифрландыру бірқатар шарттар, ережелер мен шектеулер сақтала отырып жүзеге асырылуға тиіс:

1) цифрландыру қылмыстық іс жүргізу заңының бірлігі мен тұтастығын бұзбауға тиіс.

2) қылмыстық процесте цифрлық технологияларды қолдану, бекіту және дамыту, егер бұл қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделеріне қысым жасалмаса ғана мүмкін болады.

3) қылмыстық іс жүргізу заңнамасында цифрлық технологияларды бекіту пәрменді және нақты жұмыс істеуі тиіс.

4) қылмыстық сот ісін жүргізуді цифрландыру "уақытпен қатар" жүргізілуі тиіс. Заңда ескірген, моральдық тұрғыдан ескірген технологиялар бекітілмеуі керек.

5) қылмыстық сот ісін жүргізуде цифрлық технологияларды бекіту сот ісін жүргізудің басқа түрлерінде келісу кезінде және ұқсас рәсімдермен ұштастыра отырып жүргізілуі тиіс.

Қылмыстық сот ісін жүргізуде, сондай-ақ басқа салаларда цифрландырудың әртүрлі бағыттары болуы мүмкін. Осы бағыттардың әрқайсысының өз мақсаттары, міндеттері және басқа да ерекшеліктері бар.

ТАҚЫРЫП №2. ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСТЕ ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҚҰЖАТТАРДЫ ПАЙДАЛАНУ, СОТҚА ДЕЙІНГІ ТЕРГЕП-ТЕКСЕРУ САТЫСЫНДА ЭЛЕКТРОНДЫҚ ФОРМАТТА ҚЫЛМЫСТЫҚ СОТ ІСІН ЖҮРГІЗУ.

Электрондық сот ісін жүргізу сотқа дейінгі тергеп-тексеруді электрондық форматта, оның ішінде электрондық құжатты енгізу немесе қағаз құжаттың немесе түпнұсқамен бірдей материалдың электрондық нұсқасы болып табылатын PDF құжатын қоса беру арқылы жүргізуді білдіреді.

Электрондық құжат ұғымына анықтама берейік.

Электрондық құжат – арнайы тасымалдағыштарда (дискілер, USB флэш-дискілері, қосымша жабдық) жазылатын материал. Бұл кескіндердің, дыбыстық файлдардың және символдардың тұтас жиынтығы болуы мүмкін. Мұндай файлды арнайы телекоммуникация құралдарының көмегімен кеңістікте және уақытта беруге болады. Телекоммуникациялық арналарды басып шығару, сақтау және одан әрі өңдеу үшін де пайдалануға болады. Мұнда ең бастысы - барлық бар деректерді дұрыс өңдеу.

Сондай-ақ, мұндай құжатты деректерді мүлдем басқа мақсаттарда пайдалануға болатын арнайы форма деп түсіну керек. Біз электронды немесе магниттік материалдық тасымалдағышта ақпаратты жазу, содан кейін оны одан әрі өңдеу және деректерді түзету процесінің барлық қатысушыларына жіберу туралы айтып отырмыз.

Электрондық форматқа аударылған барлық құжатталған материалдар қолданыстағы ақпараттық құрылымдарда өңдеуге және телекоммуникациялық арналар арқылы беруге жарамды. Бұл файлдардың барлығы аналитикалық өңдеуге жатады, оны ақпараттық жүйелердің көмегімен жүзеге асыруға болады.

Құжатта кәсіпорынның өмірі мен басшылығының мән-жайлары объективті түрде көрсетілуі керек: нақты не қабылданғаны немесе шешілгені, осыған байланысты заңдық мәні бар қандай әрекеттер жасалды.

Электрондық құжат ол жататын кәсіпкерлік қызметтің қажеттіліктерін қанағаттандыруы керек. Құжатқа қойылатын бірдей маңызды талап оны есеп беру мақсатында пайдалану болып табылады.

Электрондық құжатты сипаттайтын жалпы талаптарға мыналар жатады:

1. Шынайылық.

Құжаттардың түпнұсқалығын қамтамасыз ету мақсатында құжаттарды жасауды, қабылдауды, беруді, сақтауды және іріктеуді (алып қоюды) бақылаудың қағидаттары мен тәртібін белгілеу, сол арқылы құжаттарды жасаушыларды анықтауға және құжаттарды рұқсатсыз қосудан, жоюдан, өзгертуден, пайдаланудан және жасырудан (жіктеуден) қорғауды қамтамасыз ету қажет.

2. Сенімділік.

Мазмұны транзакциялардың немесе фактілердің толық және нақты көрінісі деп санауға болатын және кейінгі транзакциялар мен әрекеттерге сенуге болатын құжат сенімді құжат болып табылады. Құжаттар мәміле немесе олар қатысты жағдай кезінде немесе одан кейін бірден жасалуы керек. Құжаттарды мәмілелер немесе фактілер туралы сенімді білетін адамдар жасайды.

3. Тұтастық.

Құжаттың тұтастығы оның толықтығымен және өзгермейтіндігімен анықталады.

Жазбаларды басқару саясаты мен процедуралары жазба жасалғаннан кейін оған қандай толықтырулар немесе өзгертулер енгізуге болатынын, қандай жағдайларда толықтырулар мен өзгерістерге рұқсат етілетінін және оларды енгізуге кімнің рұқсаты бар екенін көрсетуі керек. Құжатқа рұқсат етілген кез келген өзгертулер, толықтырулар немесе жоюлар нақты анықталып, бақылануы тиіс.

4. Қолдануға жарамдылығы.

Қолдануға жарамды құжат - бұл локализациялауға, табуға, көбейтуге және түсіндіруге болатын құжат. Қайта шығарылған кезде ол оны құруға әкелген кәсіпкерлік қызметке немесе мәмілеге қатынасты көрсетуі керек. Құжаттарға контекстік сілтемелер құжаттар жасалған және пайдаланылған іскерлік операцияларды түсіну үшін қажетті ақпаратты қамтамасыз етуі керек.

5. Жүйелілік.

Құжаттар оларды пайдалану мен сақтауды қоса алғанда, реттелген құжат айналымы жүйесі шеңберінде жасалуы керек. Құжат айналымы саласындағы жүйелі жұмыстарға құжат айналымы жүйесін де, бизнесті басқарудың басқа жүйелерін де жобалау және қолдану арқылы қол жеткізіледі.

Құжаттың аталған сипаттамалары да оларды басқару және пайдалану мүмкіндіктерін анықтайды. Құжат айналымы жүйесі қажетті құжаттармен жұмыс істеу процедураларына сәйкес тиімді және ұзақ мерзімді жұмыс істеуге қабілетті болуы керек.

Сондықтан стандартта «құжат айналымы жүйесі» түсінігі енгізілген – құжаттарды жинауды (құжаттарды жүйеге енгізу), құжат айналымын және оларға қол жеткізуді қамтамасыз ететін ақпараттық жүйе.

«Іс қағаздарын жүргізу» түсінігі шаруашылық (басқару) операцияларын жүргізуді дәлелдеу мақсатында құжаттарды жасау, пайдалану, сақтау және жою бойынша жүйелі және тиімді іс-әрекеттер жиынтығы ретінде анықталады.

Құжаттарды басқару жүйесі міндетті түрде:

- белгіленген тәртіппен өзі қамтитын кәсіпкерлік қызмет шеңберінде барлық құжаттарды енгізуге;
- құжаттарды жасаушының (орындаушының) бизнес-процестерін көрсететіндей етіп құжаттарды ұйымдастыруға;

- құжаттарды рұқсатсыз кіруден қорғау (өзгерту, жою немесе жою);
- құжаттарда жазылған әрекеттер туралы ақпараттың негізгі көзі ретінде әрекет ету;
- белгілі бір мәселеге қатысты барлық құжаттар мен байланысты деректерге қолжетімділікті қамтамасыз ету.

Электрондық құжаттардың заңды күші болуы керек; әйтпесе, оларды басқа құрылымдармен жұмыс істегенде пайдалануға болмайды. Құжаттың жарамдылығы кәдімгі қағаз қолтаңбамен бірдей мүмкіндіктерге ие электрондық цифрлық қолтаңбаның көмегімен қамтамасыз етілуі мүмкін. Электрондық цифрлық қолтаңба оны қалыптастыру кезінде бірқатар шарттар орындалған жағдайда жарамды болады:

қол қою операциясын бақылайтын кілт сертификаты электрондық файлдарды бекіту кезінде қолданыстағы болуы керек;

іске қол қойылған кезді анықтау үшін дәлелдемелерді ұсыну қажет;

электрондық цифрлық қолтаңбаның түпнұсқалығы ол пайдаланылған файлда расталуы тиіс;

Қол қою ілеспе куәлікте көрсетілген ақпаратқа сәйкес қолданылуы керек.

Электрондық құжат түсінігі оның пайдаланушыларға түсінікті символдардан тұруы мүмкін екенін білдіреді. Операциялық жүйелер шифрын шешуге тиіс құрылымдалмаған ақпараттың болуына рұқсат етіледі. Ең бастысы, материал арнайы ортада сақталуы керек. Құжаттың маңызды құрамдас бөлігі оның сипаттамасына қажетті атрибуттар жиынтығы бар форма да болып табылады. Осылайша, файлда мыналар туралы ақпарат болуы керек: оның жасалған күні; деректердің авторы; құжаттың атауы; материалдарды дұрыс оқу үшін қажетті формат. Қолданыстағы құжат туралы ақпарат неғұрлым егжей-тегжейлі болса, болашақта онымен жұмыс істеу оңайырақ болады.

Электрондық құжаттамада файлдарды іздеу немесе оларды белгілі бір критерийлер бойынша жіктеу үшін пайдалануға болатын материалдар болуы мүмкін.

Барлық бар файлдар әртүрлі ажыратымдылыққа ие болуы мүмкін және оларда құрылымдық элементтер болмауы мүмкін. Бұл ретте электрондық құжат оның иесіне тікелей байланысты. Құрылымдық материалдарда сыртқы қондырмаларға файлдың жеке элементтері туралы деректерді алуға мүмкіндік беретін арнайы элементтер болуы мүмкін.

Қағаз және электронды құжаттарды бір-бірімен салыстыруға болмайды, өйткені цифрлық құжаттардың бірқатар артықшылықтары бар.

Олардың ішінде: ұзақ мерзімді сақтау мүмкіндігі;

қосымша операцияларды орындаудың ыңғайлылығы (өңдеу, жою, мұрағаттау және т.б.);

негізгі маркерлерді пайдаланып файлдар ішінде деректерді іздеу мүмкіндігі;

электронды айналыммен айналысатын ұйымдар пайдаланатын автоматтандырылған жүйелерді пайдалана отырып материалдарды өңдеудің қарапайымдылығы.

Электрондық құжаттың түсінігі мен құрылымы айтарлықтай әртүрлі болуы мүмкін. Бұған оны өңдеуге арналған жеке жабдық үлкен әсер етеді.

Сонымен, қандай электронды құжаттар бар?

Электрондық құжат - бұл пайдаланушыға әрқашан түсінікті бола бермейтін белгілі бір ақпаратты қамтитын файл. Мәліметтер файлдарының архивтері мен коллекцияларын құру үшін олардың классификациясын білу қажет. Бір нұсқаға сәйкес, материалдар ұқсас басып шығарылған құжаттардың болуы немесе болмауымен ерекшеленуі мүмкін.

Файлдар құрамында қандай ақпарат бар екені де әртүрлі болуы мүмкін. Бұл жіктеу мыналарға жатады: мәтіндік, графикалық, дыбыстық, мультимедиялық басылымдар, бағдарламалық өнімдер. Соңғысы бағдарламалық мәтіндер мен кодтардың жеке фрагменттерінің иеліктен шығарылатын туындылары немесе жарияланымдары ретінде қарастырылуы керек.

Тағайындалуы бойынша электрондық құжаттардың түрлерін ең үлкен жіктеу қарастырған жөн. Көбінесе ресми басылымдар мемлекеттік органдар шығаратын басылымдар болып табылады; олар әдетте нормативтік актілерді қамтиды.

Біз пайдалану оңай оқу және анықтамалық басылымдарды шығарамыз. Мұндай файлда қажетті ақпаратты бірнеше секундта табуға болады, бұл уақыт пен күштің үлкен мөлшерін үнемдеуге мүмкіндік береді. Мұндай құжаттарды студенттер ғана емес, мұғалімдер де пайдалана алады.

Құжаттардың тағы бір классификациясы оларды тарату тәсілі бойынша ажыратады. Бір бөлімде пайдалануға болатын жергілікті басылымдар бар; олар сондай-ақ қағаз нұсқаларында және бірдей даналардың шектеулі санымен шығарылады.

Электронды іс құжаттары қазіргі қоғамның талабы болып табылады.

Ақпарат шифрланған пішімдегі файлдарда болуы мүмкін. Олармен жұмыс істеу үшін кез келген уақытта өзгертуге болатын бар құпия сөздерді пайдалану қажет. Телекоммуникация арналарының кез келген пайдаланушысы өз құжаттарын жасауға құқылы. Бұл үшін оған қажет жалғыз нәрсе - арнайы бағдарламалық қамтамасыз ету. Мұндай файлдарды сақтау мерзімі шектеусіз. Олармен кез келген операцияларды кез келген уақытта орындауға болады.

Енді электронды құжат айналымы түсінігін анықтау қажет.

Электрондық құжат пен электрондық құжат айналымы өзара тығыз байланысты; біріншісіз, екіншісі мүмкін емес. Бұл ретте ақпарат алмасуды жүзеге асыратын ұйымдар бірдей телекоммуникациялық жүйелер мен бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдаланатын болса, материалдардың айналымы айтарлықтай жеңілдетіледі.

Құжат айналымы – бұл құжаттарды құру, түсіндіру, беру, қабылдау және мұрағаттау, сонымен қатар олардың орындалуын бақылау және рұқсат етілмеген қол жеткізуден қорғау жүйесі.

Электрондық сот ісін жүргізу сотқа дейінгі тергеп-тексеруді электрондық форматта, оның ішінде лауазымды адам қабылдаған процестік шешімдер мен іс – қимылдар негізінде электрондық құжатты енгізу не PDF-құжатты СДТБТ-ға салу, сондай-ақ ЭЦҚ қол қоятын электрондық ақпараттық есепке алу құжаттарының қажетті деректемелерін (бұдан әрі-электрондық Нысандар) толтыру арқылы жүзеге асырудан тұрады.

Электрондық нысандардың қажетті деректемелерін толтыру тәртібі Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 9744 болып тіркелген) бекітілген қылмыстық құқық бұзушылық туралы өтінішті, хабарламаны немесе баянатты қабылдау және тіркеу, сондай – ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларында (бұдан әрі-СДТБТ қағидалары) айқындалады.

Электрондық форматта сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында қылмыстық сот ісін жүргізу Е-уд модулінде мыналар арқылы жүзеге асырылады:

- СДТБТ-да қажетті есептік мәліметтер мен электрондық нысандардың деректемелерін толтыру;

- Е-уд модулінде қолда бар шаблондарда электрондық құжаттарды және PDF-құжаттарды жасау;

- ЭЦҚ немесе планшеттің көмегімен қылмыстық процеске қатысушылардың электрондық құжаттарға қол қоюы;

- қылмыстық процеске қатысушыларды хабардар ету немесе шақыру үшін SMS-хабарлама жіберу;

- қылмыстық істер мен материалдарды электрондық форматта қарау бойынша процестерді қамтамасыз ету мақсатында сотпен электрондық өзара іс-қимыл жасау;

- зерттеуді тағайындау және қорытындыларды электрондық форматта алу не қағаз материалдарды Нұсқаулықтың 25-тармағына сәйкес электрондық форматқа ауыстыру рәсімдерін жүзеге асыру үшін сарапшылармен, мамандармен электрондық өзара іс-қимыл жасау¹;

- жария сектордың жұмыс істеуі.

Электрондық қылмыстық істе PDF құжатын жасау кезінде қылмыстық процесті жүргізуші тұлға оның түпнұсқамен сәйкестігін, сапасын және толық оқу мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Қылмыстық қудалау органдары PDF-құжатқа аударылған қағаз құжаттар мен материалдардың түпнұсқаларының сақталуын қамтамасыз етеді.

Аталған құжаттар мен материалдар тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін қылмыстық қудалау органының прокуратураға немесе сотқа электрондық қылмыстық іспен бірге жіберуіне жатады.

Қағаз құжаттардың түпнұсқаларын сақтау мерзімі қылмыстық істі сақтау мерзімдері негізге алына отырып айқындалады.

Заттар, құжаттар, ақша және өзге де құндылықтар заттай дәлелдемелер деп танылады және ҚР ҚПК-нің 118-бабына сәйкес PDF-құжат жасамай, қылмыстық іс материалдарына осындай ретінде тіркеледі.

Заттай дәлелдемелермен жұмысты ұйымдастыру Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 9 желтоқсандағы қаулысымен бекітілген сот, прокуратура, қылмыстық қудалау және сот сараптамасы органдарының заттай дәлелдемелерді, алынған құжаттарды, ұлттық және шетел валютасындағы ақшаны, есірткі құралдарын, психотроптық заттарды алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады жыл № 1291.

Электрондық қылмыстық сот ісін жүргізу тілін айқындау ҚІЖК-нің 30-бабына сәйкес жүзеге асырылады.

Қылмыстық процесті жүргізетін Орган сот ісін жүргізу тілінен басқа тілде келіп түсетін өтініштердің, шағымдардың аудармасын және оларды электрондық құжат немесе PDF-құжат жасау арқылы е-УД модуліне салуды қамтамасыз етеді.

Қылмыстық сот ісін жүргізу тілін білмейтін адамдарды электрондық құжаттардың көшірмелерімен қамтамасыз ету оларды аудару және электрондық немесе қағаз көшірмесін беру жолымен жүзеге асырылады.

Қылмыстық процесті жүргізетін адам қылмыстық сот ісін жүргізу кезінде электрондық форматта қамтамасыз етеді:

- СДТТБТ-ға электрондық нысандарды енгізудің уақтылығы;
- қылмыстық іс материалдарына сәйкес СДТТБТ-ға енгізілетін барлық ақпараттың дұрыстығы;
- ҚР ҚПК талаптарына сәйкес қылмыстық процеске қатысушылардың барлығының құқықтарын сақтау;
- ҚР ҚПК 201-бабының осы сотқа дейінгі тергеп-тексерулерді жария етуге жол бермеу жөніндегі талаптарын сақтау.

Электрондық қылмыстық істе PDF құжатын жасау кезінде қылмыстық процесті жүргізуші тұлға оның түпнұсқамен сәйкестігін, сапасын және толық оқу мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

ҚЫЛМЫСТЫҚ

қудалау органдары PDF-құжатқа аударылған қағаз құжаттар мен материалдардың түпнұсқаларының сақталуын қамтамасыз етеді.

Аталған құжаттар мен материалдар тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін қылмыстық қудалау органының прокуратураға немесе сотқа электрондық қылмыстық іспен бірге жіберуіне жатады.

Қағаз

құжаттардың түпнұсқаларын сақтау мерзімі қылмыстық істі сақтау мерзімдері негізге алына отырып айқындалады.

Заттар,

құжаттар, ақша және өзге де құндылықтар заттай дәлелдемелер деп танылады және ҚПК-нің 118-бабына сәйкес PDF-құжат жасамай-ақ қылмыстық іс материалдарына осылай қоса тіркеледі.

Заттай дәлелдемелермен жұмысты ұйымдастыру Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 9 желтоқсандағы қаулысымен бекітілген сот, прокуратура, қылмыстық қудалау және сот сараптамасы органдарының заттай дәлелдемелерді, алынған құжаттарды, ұлттық және шетел валютасындағы ақшаны, есірткі құралдарын, психотроптық заттарды алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады жыл № 1291.

Электрондық қылмыстық сот ісін жүргізу тілін айқындау ҚПК-нің 30-бабына сәйкес жүзеге асырылады.

Қылмыстық процесті жүргізетін Орган сот ісін жүргізу тілінен басқа тілде келіп түсетін өтініштердің, шағымдардың аудармасын және оларды электрондық құжат немесе PDF-құжат жасау арқылы е-УД модуліне салуды қамтамасыз етеді.

Қылмыстық сот ісін жүргізу тілін білмейтін адамдарды электрондық құжаттардың көшірмелерімен қамтамасыз ету оларды аудару және электрондық немесе қағаз көшірмесін беру жолымен жүзеге асырылады.

Қылмыстық процесті жүргізетін тұлға қылмыстық сот ісін жүргізу кезінде электрондық форматта қамтамасыз етеді:

СДТТБТ-ға электрондық нысандарды енгізудің уақтылығы;

Қылмыстық іс материалдарына сәйкес СДТТБТ-ға енгізілетін барлық ақпараттың дұрыстығы;

Қылмыстық процестің барлық қатысушыларының құқықтарын ҚПК талаптарына сәйкес сақтау;

ҚР ҚПК 201-бабының осы сотқа дейінгі тергеп-тексерулерді жария етуге жол бермеу жөніндегі талаптарын сақтау.

Сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу

Қылмыстық қудалау органының лауазымды тұлғасы авторизациялау және аутентификациялау процестерінен өткен кезде СДТТБТ-да электрондық қылмыстық істі жүргізуге рұқсат алады:

- Қазақстан Республикасының Ұлттық куәландырушы орталығы берген ЭЦҚ;

- өз құзыреті шегінде құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы статистикалық қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) беретін дербес сәйкестендіру нөмірі-код (бұдан әрі – ПИН-код);

- биометриялық оқырманды қолдана отырып сәйкестендіру.

Саусақ ізі бойынша сәйкестендіруден өту үшін қылмыстық процесті жүргізуші адам сандық сертификаттар мен сауалнамалық деректерді сақтау құрылғысына биометриялық параметрлерді тіркеу рәсімінен алдын ала өтеді.

Қылмыстық істі жүргізу форматын (электрондық немесе қағаз түрінде) таңдау туралы шешімді сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыру тапсырылған қылмыстық процесті жүргізуші адам оны өз ісіне қабылдаған кезде өз қалауы бойынша қабылдайды.

Қаулы шығарылғаннан кейін е-УД модулінде жиырма төрт сағат ішінде қадағалаушы прокурорға автоматты хабарлама қалыптастырылады.

Бұл ретте СДТТБТ-да электрондық форматты таңдаған жағдайда тиісті электрондық нысан, сондай-ақ электрондық құжаттың шаблону дереу толтырылады.

Қылмыстық істерді біріктіру жағдайларын қоспағанда, қылмыстық сот ісін жүргізу форматын қағаздан электрондық форматқа одан әрі өзгертуге жол берілмейді.

Қылмыстық процесті жүргізетін адам жиырма төрт сағат ішінде қылмыстық процеске қатысушыларды – күдіктіні, айыпталушыны, олардың заңды өкілдерін, қорғаушыны, жеке айыптаушыны, азаматтық жауапкерді, жәбірленушіні, азаматтық талапкерді, олардың өкілдерін қабылданған шешім туралы хабардар етеді.

Бұрын қағаз тасығышта жасалған қылмыстық іс материалдарының құжаттары қылмыстық істі электрондық форматта жүргізу туралы шешім қабылданғаннан кейін электрондық қылмыстық іске PDF-құжаттар түрінде дереу, бірақ электрондық сот ісін жүргізу туралы қаулы шығарылғаннан кейін жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей салынады.

Бұл ретте қылмыстық сот ісін электрондық форматта жүргізу туралы шешім қабылданғанға дейін СДТТБТ-да "АЕК тіркеу туралы баянат", "қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәліметтерді табу туралы баянат" және "сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталғаны туралы прокурордың хабарламасы" деген алғашқы электрондық құжаттар автоматты түрде қалыптастырылады.

Электрондық қылмыстық істі жүргізу туралы шешім қабылданған жағдайда жоғарыда көрсетілген баянаттар жүйемен электрондық қылмыстық істің материалдарына автоматты түрде салынады, сондай-ақ электрондық қылмыстық істің тізімдемесінде көрсетіледі.

Автоматты түрде қалыптастыру мүмкіндігі прокурорға және сотқа ілеспе хаттар үшін де көзделеді.

Электрондық қылмыстық істі жүргізу СДТТБТ-да қамтылған қылмыстық құжаттардың электрондық шаблондарын пайдалана отырып жүзеге асырылады.

Электрондық құжаттарды жасау кезінде қылмыстық процесті жүргізуші адам СДТТБТ-да бар шаблондарды пайдаланады, бірақ бұл ретте құжаттың мәтінін дербес қалыптастырады.

Электрондық түрде жасалған іс жүргізу және өзге де құжаттарға қол қоюды қылмыстық процеске қатысушылар ЭЦҚ куәландыру жолымен немесе қол қою планшеті арқылы жүзеге асырады.

Қылмыстық процесті жүргізуші адамның шешімі бойынша электрондық қылмыстық іске тіркелген Медиа-файлдар е-УД модуліне салынуға жатады.

Көшпелі тергеу әрекеттерін жасау барысында қағаз түрінде жасалған іс жүргізу құжаттары (мысалы, оқиға орнын тексеру хаттамасы, эксгумация ХАТТАМАСЫ және т. б.) бойынша немесе құжаттары электрондық форматта енгізілмеу себебінен қағаз жеткізгіште жасалған қылмыстық істің өзге де материалдары бойынша Е модуліне салынған PDF-құжат қалыптастырылады-УД.

Қағаз форматта келіп түскен және электрондық қылмыстық іс материалдарына қоса тіркелуге жататын құжаттар қылмыстық процесті жүргізуші адамға келіп түскен кезде де PDF-құжатқа аударылады және е-УД модуліне салынады.

Көрсетілген құжаттарды PDF-құжатқа аудару және е-УД модуліне салу құжат (материал) жасалғаннан немесе келіп түскеннен кейін дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей жүргізіледі.

Жүргізілген жасырын тергеу әрекеттерінің материалдары электрондық іске оларды зерттегеннен кейін PDF-құжат немесе медиа-файл түрінде енгізіледі.

Электрондық қылмыстық істі жүргізу шеңберінде ілеспе хаттарды, хабарламаларды, сұрау салуларды және т.б. қағаз түрінде жіберу қажет болған жағдайда, іс-әрекет жасалғаннан кейін барлық қағаз материалдар дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей PDF-құжатқа аударылады және е-УД модуліне салынады.

Әрқайсысы электрондық форматта жүргізілетін істерді ҚПК-нің 43-бабының тәртібімен қосу қажет болған кезде қылмыстық процесті жүргізуші адам істерді біріктіру туралы қаулыны дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан кешіктірмей шығарғаннан кейін істерді е-УД модулінде біріктіру қамтамасыз етіледі.

Егер біріктірілетін істердің біреуі немесе бірнешеуі бойынша іс қағаз түрінде жүргізілсе, онда қылмыстық процесті жүргізетін адам істерді біріктіру туралы қаулы шығарған кезде бір мезгілде біріктірілген істің форматын айқындау туралы мәселені шешеді.

Қылмыстық істі одан әрі электрондық форматта жүргізуді тандаған жағдайда, қағаз форматта жүргізілген біріктірілетін қылмыстық істер материалдарының құжаттары дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан

кешіктірілмей, тиісті шешім қабылданғаннан кейін қылмыстық сот ісін жүргізу форматын өзгерту туралы нысандарды Е-УД модуліне енгізе отырып, PDF-құжат түрінде электрондық қылмыстық іске салынады.

Қылмыстық істі қағаз форматта одан әрі жүргізуді дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан кешіктірмей таңдаған жағдайда, Нұсқаулықтың 23-тармағында белгіленген тәртіппен электрондық форматтан қағаз форматқа көшу жүзеге асырылады ².

ҚР ҚПК-нің 44-бабы тәртібімен электрондық қылмыстық істен жеке іс жүргізуге бөлу Е-АД модулінде СДТТБТ жеке нөмірін бере отырып, іс материалдарын бөлу жолымен жүзеге асырылады.

ҚПК-нің 45-бабының тәртібімен қылмыстық процесті жүргізетін адамға ҚПК-де көзделгендерден басқа, электрондық қылмыстық іс шеңберінде процестік және өзге де іс-әрекеттер жасауға қолжетімділік шектеледі.

Қылмыстық процесті жүргізуші орган электрондық қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы шешім қабылдағаннан кейін және прокурор қабылданған процестік шешімнің заңдылығын зерделегеннен кейін электрондық қылмыстық іс мұрағатталуға тиіс.

Мұрағаттау тиісті мәртебені анықтай отырып, Е-УД модулінде сақтау арқылы автоматты түрде жүзеге асырылады.

Қылмыстық процесті жүргізетін адам ҚР ҚПК-нің 186-бабының 1-бөлігіне сәйкес тергеу бойынша электрондық қылмыстық істі беру туралы шешім қабылдаған кезде, осы қылмыстық іс берілгеннен кейін беруші орган үшін қолжетімсіз (белсенді емес) болады.

Қылмыстық процесті жүргізетін адамның қалауы бойынша штаттан тыс (электр энергиясының, байланыстың, е-УД модуліне қолжетімділіктің болмауы) немесе төтенше жағдайлар туындаған жағдайда, бірақ мұндай жағдай туындаған кезден бастап жиырма төрт сағаттан ерте емес электрондық форматтан қағаз форматқа ауысуға жол беріледі.

Іс бойынша шұғыл тергеу немесе процестік әрекеттерді жүргізу талап етілетін жағдайларда штаттан тыс немесе төтенше жағдай туындаған кезден бастап жиырма төрт сағат өткенге дейін ауысуға жол беріледі.

Қылмыстық сот ісін жүргізудің электрондық форматынан қағаз форматқа көшу мынадай жағдайларда жүзеге асырылады:

- қылмыстық қудалауды жалғастыру үшін шет мемлекетке қылмыстық іс материалдарын жіберу қажеттілігі;

- мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді қылмыстық іс материалдарына қоса тіркеу қажеттілігі.

Электрондық форматтан қағаз форматқа СДТТБТ-ға ауысқан кезде қылмыстық сот ісін жүргізу форматын өзгерту туралы дәлелді қаулы мен нысан электрондық түрде толтырылады.

² Приказ Генерального прокурора Республики Казахстан от 3 января 2018 года № 2 «Об утверждении Инструкции о ведении уголовного судопроизводства в электронном формате» // <https://online.zakon.kz/>

Көрсетілген шешім қабылданғаннан кейін Нұсқаулықтың 23-тармағында белгіленген тәртіппен дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан кешіктірмей электрондық форматтан қағаз форматқа көшу жүзеге асырылады³.

Қылмыстық сот ісін жүргізу форматы электрондық соттан қағазға өзгерген кезде электрондық қылмыстық іс материалдарын басып шығару жүзеге асырылады. Бұл ретте бұрын Е-УД модуліне салынған PDF-құжаттар сақтау орындарынан оларды талап ету жолымен қағаз құжаттардың түпнұсқаларына ауыстырылады.

Қылмыстық процесті жүргізетін адам қылмыстық процеске қатысушыларды хабардар ету (хабардар ету) қажет болған кезде бірыңғай нөмір 1414 арқылы СДТТБТ ақпараттық жүйесінде SMS-хабарлау Модулінің мүмкіндігін пайдалана алады.

SMS-хабарлама қылмыстық процеске қатысушының ұялы нөміріне және (немесе) электрондық поштасына түседі.

Қылмыстық процеске қатысушыда ұялы телефон және электрондық пошта болмаған жағдайда хабарлама қағаз құжатты жіберу арқылы жүзеге асырылады.

ҚР ҚПК 79, 80-баптарының негізінде электрондық қылмыстық істі тергеп-тексеру шеңберінде тартылатын сарапшылар мен мамандар ҚР ҚПК 116, 117-баптарына сәйкес қорытынды жасайды.

Бұл ретте, қылмыстық процесті жүргізетін органның сұрау салуы бойынша қағаз данамен қатар қорытынды бір мезгілде электрондық құжат нысанында жасалуы мүмкін, ол электрондық қылмыстық іске салынуға жатады.

Электрондық құжат нысанында қорытынды жасау мүмкін болмаған кезде қылмыстық процесті жүргізуші адамның қорытындының қағаз нұсқасы PDF-құжатқа аударылады, ол да электрондық қылмыстық іске салынуға жатады.

Қылмыстық процеске қатысушы іс жүргізу мәртебесін алған сәттен бастап ҚР ҚПК бабының талаптарын сақтай отырып, жария сектор арқылы қабылданған іс жүргізу шешімдері туралы СДТТБТ-дағы қолда бар және өзге де мәліметтерге, өзіне қатысты қылмыстық істің материалдарына немесе ол қорғайтын тұлға туралы қол жеткізуге құқылы.

Қоғамдық секторға қол жетімділік ЕҚДБ ережелерімен реттеледі.

Қылмыстық қудалаудың заңдылығын қадағалауды қамтамасыз ету үшін прокурор СДТТБТ арқылы электрондық қылмыстық істердің материалдарына қол жеткізе алады.

ҚР ҚПК көзделген жағдайларда Е-АД модулі қадағалаушы прокурорды электрондық қылмыстық іс бойынша қабылданатын процестік шешімдер туралы хабардар етуді қамтамасыз етеді және прокурор үшін қылмыстық процесті жүргізетін органдардың заңдылығын тексеру, процестік шешімдерін келісу және бекіту рәсімін көздейді.

³ Приказ Генерального прокурора Республики Казахстан от 3 января 2018 года № 2 «Об утверждении Инструкции о ведении уголовного судопроизводства в электронном формате» // <https://online.zakon.kz/>

ҚР ҚПК-нің 58-бабында көзделген прокурордың өкілеттігі электрондық құжаттарды енгізу немесе PDF-құжатты е-УД модуліне салу, сондай-ақ электрондық нысандардың қажетті деректемелерін толтыру жолымен іске асырылады.

Прокурордың немесе қылмыстық процесті жүргізетін адамның электрондық қылмыстық істі сотқа жіберуі СДТТБТ АЖ-ны "Төрелік" сот органдарының автоматтандырылған ақпараттық-талдау жүйесімен интеграциялау арқылы жүргізіледі.

Қылмыстық қудалау функцияларын жүзеге асыратын және ҚР ҚПК 58-63-баптарында аталған мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар е-ҚІ модулінде олардың өндірісіндегі электрондық қылмыстық істерге не қылмыстық процесті жүргізетін оларға бағынысты адамдардың өндірісіндегі істерге тікелей қол жеткізе алады.

Прокурор қадағалау жүзеге асырылатын не ол бойынша процестік прокурор айқындаған істерге қол жеткізе алады.

ҚР ҚПК-нің 194-бабына сәйкес тергеу, тергеу-жедел тобы сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізген кезде топтың іс жүргізуіндегі электрондық қылмыстық іске е-УД модулінде осы сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын топ мүшелері қол жеткізеді.

Қылмыстық процесті жүргізетін органдар Е-УД модуліндегі СДТТБТ пайдаланушыларының тізбесін, нақты аумақтық және құрылымдық бөлімшелер бойынша электрондық қылмыстық істерге қол жеткізу өкілеттігі мен деңгейін айқындайды.

Көрсетілген тізбенің негізінде уәкілетті орган СДТТБТ пайдаланушыларының қол жеткізу құқықтарын айқындайды.

Қылмыстық қудалау мен ведомстволық бақылаудың заңдылығын қамтамасыз ету мақсатында е-АД модулінде қылмыстық процесті жүргізетін орталық, облыстық (және оларға теңестірілген), қалалық (аудандық және оларға теңестірілген) органдар басшыларының, қылмыстық қудалау және сотқа дейінгі тергеп-тексеру мәселелеріне жетекшілік ететін олардың орынбасарларының, басқармалар мен бөлімдердің бастықтарының электрондық қылмыстық істерге қолжетімділігі қамтамасыз етіледі қылмыстық қудалауды жүзеге асыратын, қылмыстық процесті жүргізетін, ведомстволық аймақтық бақылауды (кураторлықты) жүзеге асыратын органдардың орталық және облыстық аппараттарының қызметкерлеріне бағынысты және төмен тұрған құрылымдық бөлімшелер бойынша.

Қылмыстық процесті жүргізетін органдардың кадр қызметтері Е-УД модуліндегі ЕҚДБ пайдаланушылар тізбесіне кіретін лауазымды адамның міндеттерін тағайындау, босату, жүктеу туралы бұйрыққа қол қойылған күні бұл туралы уәкілетті органға жазбаша хабарлайды.

Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес іске асырылады.

Осы Нұсқаулықтың талаптарын бұзғаны үшін қылмыстық процесті жүргізетін органның лауазымды адамы, сондай-ақ е-УД модуліне қол жеткізе

алатын өзге де адамдар Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес жауапты болады.

Қылмыстық процестің үш буынды моделі шеңберінде электрондық форматта қылмыстық істерді жүргізу.

"Электрондық қылмыстық іс" модулі (бұдан әрі-е –УД модулі) - электрондық қылмыстық істі дайындауды, жүргізуді, жөнелтуді, алуды және сақтауды ұйымдастыруға арналған СДТБТ функционалы.

Электрондық қылмыстық іс-е-УД модулі арқылы электрондық форматта бір немесе бірнеше қылмыстық құқық бұзушылықтар бойынша қылмыстық қудалау органы жүргізетін оқшауланған іс жүргізу.

Электрондық цифрлық қолтаңба (бұдан әрі – ЭЦҚ) - электрондық цифрлық қолтаңба құралдарымен жасалған және электрондық құжаттың дұрыстығын, оның тиесілілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық нысандар жиынтығы.

Электрондық құжат-ақпарат электрондық-цифрлық нысанда ұсынылған және ЭЦҚ арқылы куәландырылған құжат.

Электрондық сот ісін жүргізу сотқа дейінгі тергеп-тексеруді электрондық форматта, оның ішінде лауазымды адам қабылдаған іс жүргізу шешімдері мен іс-әрекеттерінің негізінде электрондық құжатты енгізу не PDF-құжатты СДТБТ-ға салу, сондай-ақ ЭЦҚ қол қоятын электрондық ақпараттық есепке алу құжаттарының қажетті деректемелерін толтыру арқылы жүзеге асырудан тұрады.

Электрондық форматта сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында қылмыстық сот ісін жүргізу Е-УД модулінде мыналар арқылы жүзеге асырылады:

- СДТБТ-да қажетті есептік мәліметтер мен электрондық нысандардың деректемелерін толтыру;

- Е-УД модулінде қолда бар шаблондарда электрондық құжаттарды және PDF-құжаттарды жасау;

- ЭЦҚ немесе планшеттің көмегімен қылмыстық процеске қатысушылардың электрондық құжаттарға қол қоюы;

- қылмыстық процеске қатысушыларды хабардар ету немесе шақыру үшін SMS-хабарлама жіберу;

- қылмыстық істер мен материалдарды электрондық форматта қарау бойынша процестерді қамтамасыз ету мақсатында сотпен электрондық өзара іс-қимыл жасау;

- зерттеуді тағайындау және қорытындыларды электрондық форматта алу не қағаз материалдарды электрондық форматқа ауыстыру рәсімдерін жүзеге асыру үшін сарапшылармен, мамандармен электрондық өзара іс-қимыл жасау;

- жария сектордың жұмыс істеуі.

Электрондық қылмыстық істе PDF құжатын жасау кезінде қылмыстық процесті жүргізуші тұлға оның түпнұсқамен сәйкестігін, сапасын және толық оқу мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Қылмыстық қудалау органдары PDF-құжатқа аударылған қағаз құжаттар мен материалдардың түпнұсқаларының сақталуын қамтамасыз етеді.

Аталған құжаттар мен материалдар тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін қылмыстық қудалау органының прокуратураға немесе сотқа электрондық қылмыстық іспен бірге жіберуіне жатады.

Қағаз құжаттардың түпнұсқаларын сақтау мерзімі қылмыстық істі сақтау мерзімдері негізге алына отырып айқындалады.

Заттар, құжаттар, ақша және өзге де құндылықтар заттай дәлелдемелер деп танылады және ҚР ҚІЖК-нің 118-бабына сәйкес PDF-құжат жасамай, қылмыстық іс материалдарына осындай ретінде тіркеледі.

Қылмыстық қудалау органының лауазымды адамы авторизациялау және аутентификациялау процестерінен өткен кезде СДТБТ-да электрондық қылмыстық істі жүргізуге рұқсат алады:

- Қазақстан Республикасының Ұлттық куәландырушы орталығы берген ЭЦҚ;

- өз құзыреті шегінде құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы статистикалық қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) беретін дербес сәйкестендіру нөмірі-код (бұдан әрі – ПИН-код);

- биометриялық оқырманды қолдана отырып сәйкестендіру.

Саусақ ізі бойынша сәйкестендіруден өту үшін қылмыстық процесті жүргізуші адам сандық сертификаттар мен сауалнамалық деректерді сақтау құрылғысына биометриялық параметрлерді тіркеу рәсімінен алдын ала өтеді.

Қылмыстық істі жүргізу форматын (электрондық немесе қағаз түрінде) таңдау туралы шешімді сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыру тапсырылған қылмыстық процесті жүргізуші адам оны өз ісіне қабылдаған кезде өз қалауы бойынша қабылдайды.

Қаулы шығарылғаннан кейін е-УД модулінде жиырма төрт сағат ішінде қадағалаушы прокурорға автоматты хабарлама қалыптастырылады.

Бұл ретте СДТБТ-да электрондық форматты таңдаған жағдайда тиісті электрондық нысан, сондай-ақ электрондық құжаттың шаблонуы дереу толтырылады.

Қылмыстық істерді біріктіру жағдайларын қоспағанда, қылмыстық сот ісін жүргізу форматын қағаздан электрондық форматқа одан әрі өзгертуге жол берілмейді.

Қылмыстық процесті жүргізетін адам жиырма төрт сағат ішінде қылмыстық процеске қатысушыларды – күдіктіні, айыпталушыны, олардың заңды өкілдерін, қорғаушыны, жеке айыптаушыны, азаматтық жауапкерді,

жәбірленушіні, азаматтық талапкерді, олардың өкілдерін қабылданған шешім туралы хабардар етеді.

Процедуралық шешімдер мен іс-әрекеттердің процедурасы мен формалары оңтайландырылады және жеңілдетіледі. Тергеу іс-қимылдарының хаттамалары электрондық жеткізгіштегі бейнефайлды қоса бере отырып немесе е-УД бойынша ақпараттық жүйеде сақтау жолымен қысқартылған түрде жасалатын болады.

Қылмыстық сот ісін жүргізудің негізгі форматы Электрондық болады. Ғылыми-техникалық құралдарды қолдану барлық іс жүргізу әрекеттері бойынша міндетті болады.

Құқық қорғау органдарының қызметін бағалаудың жаңа критерийлерін енгізе отырып, Құқық қорғау қызметінің ашықтығы мен объективтілігі күшейтіледі. Қылмыстық процеске қатысушылардың олардың қызметіне қатысты шағымдарының ағымы азаяды.

Бұған негізінен қорғаушылардың сайттағы "қоғамдық сектор" ақпараттық порталы арқылы ЕҚДБ жүйесіне қолжетімділігін кеңейту ықпал ететін болады Qamqor.gov.kz.

Деректердің үлкен массивтерін өңдеумен қылмысқа криминологиялық талдау жасауға және қылмыстық әрекеттің алдын алу мен болжау жүйесін жетілдіру, сондай-ақ оны дайындықтың алғашқы кезеңдерінде ашу және жолын кесу үшін шаралар қабылдауға мүмкіндік беретін ақпараттық технологияларды қолдану артады.

Электрондық форматтағы сотқа дейінгі тергеп-тексеру-қолданыстағы қылмыстық іс жүргізу нысандарын өзгертумен байланысты емес, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді оңтайландырудың ұйымдық-құқықтық тәсілі.

Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің электрондық форматы Қазақстан Республикасының заңнамасында қажетті "құқықтық өрістің" болуына қарамастан, сотқа дейінгі тергеп-тексеру органдары қызметінің дербес сегментіне оны қоғамдық танығаннан кейін ғана бөлінді. Өз кезегінде, заңдастыру қажетті техникалық құралдар мен жүйелерді құруға, сынақтан өткізуге және енгізуге бағытталған қамтамасыз ету іс-шараларын жүзеге асыру арқылы мүмкін болды, онсыз сотқа дейінгі тергеу органдарының қызметі қиын болар еді. Л. А. Воскобитова дұрыс атап өткендей," цифрлық технологиялар қылмыстық сот ісін жүргізуге келу тәртібімен еніп, біртіндеп заңнамалық рәсімдеуді алады".

Электрондық құжат айналымы (ЭҚБ) – «қағазсыз іс жүргізу» тұжырымдамасын жүзеге асыратын электронды түрде ұсынылған құжаттармен жұмыс істеудің автоматтандырылған процестерінің жиынтығы.

Электрондық құжат айналымының артықшылықтары төмендегідей

Уақытты үнемдеңіз: қағаз құжаттарды іздеуге аз уақыт. Орталық деректер базасының арқасында файлдардың сақтық көшірмелері жүйелі түрде жасалады, бұл құжаттың кездейсоқ немесе әдейі жойылған жағдайда қайтарымсыз жоғалу мүмкіндігін болдырмайды. Белгілі бір себептермен орнында жоқ файлдар мен құжаттарды іздеуге уақыт жоғалтудың қажеті жоқ.

Физикалық кеңістік пен технологияны неғұрлым барабар пайдалану: артық серверлер мен басқа құжаттарды сақтау құрылғылары алып жатқан құнды шаршы кадрларды босатуға болады.

Ішкі жұмыстың ашықтығын арттыру: EDM (электрондық құжат айналымы жүйелері) менеджерлерге құжаттың күйін оны бекіту мен растаудың барлық кезеңдерінде бақылауға мүмкіндік береді. Бұған қоса, ЕСМ сұралған файлды ғана емес, сонымен қатар оны кім жасағаны, оған кім қол жеткізгені және оны өңдегені туралы толық есепті жылдам және оңай шақыруға мүмкіндік береді.

Әрбір файлдың және оған ілеспе құжаттаманың жеке тарихын жүргізу: ЕСМ жүйелері әртүрлі ұйымдармен және бөлімдермен қарым-қатынастарды орталықтандырылған басқаруға мүмкіндік береді. Мысалы, ұйым мен сыртқы нысандар арасындағы қарым-қатынастардың әртүрлі түрлеріне қатысты талаптарды қамтитын барлық қажетті құжаттарды шақыру үшін тінтуірдің бір рет басу жеткілікті..

Қызметкерлердің физикалық орналасуына қатысты көбірек икемділік: Электрондық қолжетімділік пен байланыс мүмкіндіктерінің арқасында қызметкерлер қашықтан жұмыс істеу мүмкіндігіне ие. Тіпті олар бір географиялық жерде болса да, қызметкерлер көрші ұйымнан файлдардың қағаз көшірмелерін жіберуді күтпейді.

Ақпарат пен құжаттардың қауіпсіздігін арттыру: Жоғарыда айтылғандай, орталық деректер базасы құжаттардың резервтік көшірмелерін жасауға мүмкіндік береді, осылайша файлдардың кездейсоқ немесе әдейі жоғалу қаупін азайтады. Сонымен қатар, егер оның орналасқан жері қандай да бір себептермен өзгерсе, қажетті құжатты іздеуге аз уақыт кетеді.

Басып шығару, конверт және пошта шығындарын азайту: Әр түрлі ұйымдар мен бөлімдер арасында жіберілетін қағаз құжаттарды электронды түрде жіберуге болады.

Қызметкер мен менеджердің қанағаттануының артуы: Күнделікті тапсырмаларды жеңілдету қызметкерлерге жұмысынан көбірек ләззат алуға мүмкіндік береді. Бұл ретте бөлім басшылары қарамағындағылардың жұмысын бақылауға көбірек мүмкіндік алады.

«Электрондық корпус» технологиясын қолданудың шетелдік тәжірибесі.

Қазақстан Республикасында тергеудің электронды форматына көшу озық халықаралық тәжірибеге негізделген. Электрондық сот ісін жүргізу тәжірибесі АҚШ, Канада, Ұлыбритания, Италия, Германия, Эстония, Грузия және т.б. шетел мемлекеттерінің сот жүйелерінде кеңінен таралған.

Мысалы, Сауд Арабиясында істердің көбі екі күн ішінде тергеледі. Еліміз осыдан тоғыз жыл бұрын қылмыстық істі электронды түрде жүргізуге көшті, осылайша тергеу мерзімі 80 пайызға қысқарды.

Грузиядағы құқық қорғау органдарын реформалаудың табысты тәжірибесі 2011 жылы олардың қылмыстық істерді электронды форматқа көшіруімен де байланысты. Бұл мәселелерде айтарлықтай нәтижелерге қол жеткізген басқа елдердің тәжірибесі де пайдалы.

Мысалы, АҚШ-та еркін қолжетімділігі бар электрондық сот жүйесі – PACER2 табысты жұмыс істейді. Бұл жүйенің көмегімен сот құжаты туралы ақпарат алуға, қабылданған арыздар тізілімін қарауға, істің қаралу барысы мен қабылданған шешімдердің тарихын зерделеуге, жоспарланған сот отырыстарының күнтізбесін қарауға болады. Құжаттарды соттарға беру үшін CM/ECF3 қосымшасы жеке кабинет түрінде пайдаланылады, оған кіру мемлекет берген пароль арқылы қамтамасыз етіледі және барлық құжаттар pdf форматында жіберілуі керек.

Канадада сот процеске қатысушының өтініші бойынша сот ісін электронды түрде жүргізуге бұйрық бере алады. Бұл ретте тараптардың өздері кездесуді қалай жақсы өткізу керектігін және қандай технологияларды қолдану керектігін көрсетуі керек. Қағазсыз сот жүйелері Канаданың барлық деңгейлеріндегі соттарында кеңінен қолданылады және оларға онлайн өтініш беру, сот хаттамаларына электронды қол жеткізу, сот отырысында ашу және технологияларды пайдалану кіреді.

Украинадағы сияқты континенттік құқықтық жүйесі бар елдердің ішінде электронды сот ісін жүргізу Германияда ең индикативті болып табылады. Атап айтқанда, құжаттарды тапсыру, оларды өңдеу, тіпті шешім қабылдау да электронды форматта өтеді. Сонымен қатар, ақылы жеке кабинеттің көмегімен оппонентпен жазбаша пікірталасқа түсіп, оның ұсынған құжаттарына қарсы шығуға болады.

Еуропа елдерінің көпшілігінде сот төрелігі жүйесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану соттарға құқықтық ақпаратты жедел алу мен оны өңдеуге көмектесуге, заңдар мен сот шешімдеріне еркін қол жеткізу арқылы ғылыми зерттеулер жүргізуге бағытталған.

Еуропалық аймақта жалпы мемлекеттік басқару жүйесіне, атап айтқанда, сот төрелігі жүйесіне ақпараттық технологияларды енгізу бойынша ұлттық деңгейде тиімді шаралар қабылдануда. Мысалы, Электрондық стендтік кітап Ирландияда кеңінен қолданылады. 2001 жылдан бастап Ирландияның Жоғарғы Сотының қағаз негізіндегі шешімдері толығымен электронды форматқа ауыстырылды және оның www.supremecourt.ie ресми сайтында қолжетімді. Қазір Ирландияның аудандық соттарында интерактивті шағымдар жүйесі жұмыс істейді және Бірыңғай сот шешімдерінің деректер базасы әзірленуде.

Ұлыбританияда және Уэльсте жұмыс істейтін Crown Court қызметі елдегі барлық соттардың құқықтық деректер базасына өзінің электрондық заң кітапханасы eLis арқылы тегін қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

2005 жылдан бастап Бельгияда соттарға, басқа сот мекемелеріне және заңды тұлғаларға интернет-технологиялар арқылы электронды түрде құжат алмасуға немесе бір-бірімен өзара әрекеттесуге мүмкіндік беретін Phenix жобасы жүзеге асырылуда.

Қазіргі уақытта ақпараттық технологиялар қоғам дамуына әсер ететін, мемлекеттік құрылымдар мен мекемелердің жұмысына, экономика мен әлеуметтік салаға, ғылым мен білімге, мәдениет пен халықтың өмір салтына әсер ететін маңызды факторлардың бірі болып табылады.

Жүргізілген зерттеулер әлем елдерінің көпшілігі ақпараттық технологияларды дамыту мен таратудың әкелетін пайдасын толық түсінгенін дәлелдейді.

Электрондық сот ісін жүргізу сотқа дейінгі тергеп-тексеруді электрондық форматта жүргізуді, оның ішінде электрондық құжатты енгізу немесе қағаз құжаттың немесе түпнұсқаға ұқсас материалдың электрондық нұсқасы болып табылатын PDF құжатын қоса беру, процессуалдық шешімдер негізінде «Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімі» ақпараттық жүйесіне цифрлық PDF форматына түрлендіру, сондай-ақ қажетті құжаттарға қол қою және қызметтік мәліметтерге қол қою жолымен жүзеге асырылады. электрондық құжаттың түпнұсқалығын, оның меншік құқығын және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық қолтаңбамен (ЭЦҚ).

Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімі (СБРП) – Қылмыстық іс жүргізу кодексінде көрсетілген сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау себептері, олар бойынша қабылданған процессуалдық шешімдер, қабылданған әрекеттер, қылмыстық процестің барысы, арыз берушілер мен қылмыстық процеске қатысушылар туралы ақпаратты қамтитын автоматтандырылған деректер базасы.

Сотқа дейінгі тергеуді бастаудың себептері:

- 1) жеке тұлғаның қылмыстық құқық бұзушылық туралы не мемлекеттік органның лауазымды адамының немесе ұйымда басқару функцияларын жүзеге асыратын адамның хабар-ошарсыз кеткені туралы хабарламасы;
- 2) мойындау;
- 3) бұқаралық ақпарат құралдарындағы хабарламалар;
- 4) қылмыстық қудалау органы лауазымды адамының дайындалып жатқан, жасалып жатқан немесе аяқталып жатқан қылмыстық құқық бұзушылық туралы хабарламасы.

Сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында қылмыстық процесті электронды форматта жүргізу «Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімі» ақпараттық жүйесі негізінде электрондық қылмыстық істі дайындауды, жүргізуді, жіберуді, қабылдауды және сақтауды ұйымдастыруға арналған электрондық қылмыстық іс модулінде жүзеге асырылады.

Электрондық қылмыстық іс – қылмыстық қудалау органы е-СС модулінің функционалдығын пайдалана отырып, электрондық форматта бір немесе бірнеше қылмыстық құқық бұзушылықтар бойынша жүргізетін жеке іс жүргізу.

Электрондық қылмыстық іс модулінде қылмыстық іс жүргізу мыналар арқылы жүзеге асырылады:

- Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімі (СБТР) ақпараттық жүйесінде қажетті тіркеу мәліметтерін және электрондық нысандардың деректемелерін толтыру;

- электрондық қылмыстық іс модулінде қолданыстағы шаблондар мен PDF құжаттары негізінде электрондық құжаттарды құру;

- электрондық цифрлық қолтаңбаны немесе қолтаңба планшетін пайдалана отырып, қылмыстық процеске қатысушылардың электрондық құжаттарға қол қоюы;

- қылмыстық процеске қатысушыларды қылмыстық процесті жүргізуші тұлғаға хабарлау немесе шақыру үшін ұялы байланыс және электрондық пошта арқылы SMS хабарламалар жіберу;

- қылмыстық істер мен материалдарды электронды форматта қарау процестерін қамтамасыз ету мақсатында сотпен электрондық өзара іс-қимыл;

- сарапшылармен және мамандармен электрондық форматта зерттеулерді тағайындау және қорытындылар алу немесе қағаз материалдарын электронды форматқа көшіру рәсімдерін жүзеге асыру үшін электрондық өзара іс-қимыл;

- процеске қатысушылардың электрондық қылмыстық іс материалдарына қол жеткізуі, шағымдар, өтінішхаттар беру және оларды қарау нәтижелерін алуы үшін «Мемлекеттік сектордың» жұмыс істеуі.

«Мемлекеттік сектор» – қылмыстық процеске қатысушыларға ақпараттық қауіпсіздік талаптарын сақтай отырып, электрондық қылмыстық іс материалдарына интернет арқылы қашықтан қол жеткізуге, шағымдар мен

өтініштер беруге мүмкіндік беретін Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінің (СБТР) ақпараттық жүйесінің функционалдығы.

Электрондық қылмыстық іс бойынша PDF құжатын жасау кезінде қылмыстық процесті жүргізуші тұлға оның түпнұсқамен сәйкестігін, сонымен қатар оның сапасы мен толық оқу мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Қылмыстық қудалау органдары қағаз түріндегі құжаттардың және PDF құжаттарына түрлендірілген материалдардың түпнұсқаларының сақталуын қамтамасыз етеді.

Көрсетілген құжаттар мен материалдарды тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін қылмыстық қудалау органы электрондық қылмыстық іспен бірге прокуратураға немесе сотқа жіберуге жатады.

Қағаз түріндегі құжаттардың түпнұсқасын сақтау мерзімі қылмыстық істің сақтау мерзімдері негізінде белгіленеді.

Заттар, құжаттар, ақша және басқа да құндылықтар заттай дәлелдемелер болып танылады және олар Қылмыстық іс жүргізу кодексіне сәйкес PDF құжатын жасамай қылмыстық іс материалдарына қоса тіркеледі.

Заттай дәлелдемелермен жұмысты ұйымдастыру Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 9 желтоқсандағы № 9 қаулысымен бекітілген «Заттай дәлелдемелерді, алынған құжаттарды, ұлттық және шетел валютасындағы ақшаны, есірткі құралдарын, психотроптық заттарды сот, прокуратура органдары, қылмыстық қудалау және сот сараптамасы алу, есепке алу, сақтау, беру және жою қағидаларына» сәйкес жүзеге асырылады. 1291.

Электрондық қылмыстық іс жүргізу тілін анықтау да Қылмыстық іс жүргізу кодексіне сәйкес жүзеге асырылады.

Қылмыстық процесті жүргізуші орган сот ісі жүргізілетін тілден басқа тілде келіп түскен өтініштер мен шағымдардың аудармасын және электрондық құжатты немесе PDF құжатын жасау арқылы «Е-Қылмыстық кодекс» модуліне қоса тіркеуді қамтамасыз етеді.

Қылмыстық сот ісін жүргізу тілін білмейтін тұлғаларды электрондық құжаттардың көшірмелерімен қамтамасыз ету оларды аудару және электрондық немесе қағаз көшірмесін беру арқылы жүзеге асырылады. Қылмыстық процесті жүргізуші тұлға қылмыстық процесті электрондық форматта жүргізген кезде: «Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімі» ақпараттық жүйесіне электрондық нысандардың уақтылы енгізілуін; барлық енгізілген мәліметтердің қылмыстық іс материалдарына сәйкес дұрыстығы; Қылмыстық іс жүргізу кодексінің талаптарына сәйкес қылмыстық процеске барлық қатысушылардың құқықтарын сақтау; сотқа дейінгі тергеп-тексеру деректерін жария етуге жол бермеу талаптарын сақтау.

Қылмыстық қудалау органының лауазымды тұлғасы сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінің (СБТР) ақпараттық жүйесіндегі

электрондық қылмыстық істі басқаруға рұқсат беру және аутентификациялау процестерінен өту арқылы қол жеткізуге құқылы:

- Қазақстан Республикасының Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба;

- құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы құзыреті шегінде статистикалық қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік орган (уәкілетті орган) беретін жеке сәйкестендіру нөмірі-код (ПИН-код);

- биометриялық оқу құралының көмегімен сәйкестендіру.

Саусақ ізін сәйкестендіруден өту үшін қылмыстық процесті жүргізуші тұлға алдымен цифрлық сертификаттар мен жеке деректерді сақтайтын құрылғыда биометриялық параметрлерді тіркеу рәсімінен өтуі керек.

Қылмыстық істі жүргізу пішімін (электрондық немесе қағаз түрінде) таңдау туралы шешім сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыру жүктелген қылмыстық процесті жүргізуші тұлға өндіріске қабылдағаннан кейін өз қалауы бойынша қабылданады. e-UD модулінде ұйғарым шығарылғаннан кейін жиырма төрт сағат ішінде қадағалаушы прокурорға автоматты түрде хабарлама жасалады. Бұл ретте ЭРДР АЖ-да электрондық формат таңдалған жағдайда, тиісті электрондық нысан, сондай-ақ электрондық құжат үлгісі дереу толтырылады. Қылмыстық істерді біріктіру жағдайларын қоспағанда, алдағы уақытта қылмыстық сот ісін жүргізу форматын қағаздан электрондық форматқа өзгертуге жол берілмейді.

Қылмыстық процесті жүргізуші адам 24 сағат ішінде қылмыстық процеске қатысушыларға – күдіктіні, айыпталушыны, олардың заңды өкілдерін, қорғаушыны, жеке айыптаушыны, азаматтық жауапкерді, жәбірленушіге, азаматтық талапкерді, олардың өкілдерін қабылданған шешім туралы хабардар етуге міндетті.

Қылмыстық істі электрондық форматта жүргізу туралы қаулы шығарылғаннан кейін бұрын қағаз жеткізгіште жасалған қылмыстық іс материалдарының құжаттары дереу, бірақ электрондық сот ісін жүргізу туралы қаулы шығарылғаннан кейін жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей PDF форматындағы электрондық қылмыстық іске кірістіріледі. Бұл ретте, қылмыстық процесті жүргізу туралы қаулы шығарылғанға дейін «ҚҰИ тіркеу туралы хаттама», «Қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәліметтердің анықталғаны туралы хабарлама» және «Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталғаны туралы прокурордың хабарламасы» алғашқы электрондық құжаттары ERDR АЖ электрондық форматта автоматты түрде қалыптастырылады. Электрондық қылмыстық істі жүргізу туралы шешім қабылданған жағдайда жоғарыда көрсетілген хабарламалар жүйемен электрондық қылмыстық істің материалдарына автоматты түрде енгізіледі, сондай-ақ электрондық қылмыстық істің тізімдемесінде көрсетіледі. Автоматты түрде генерациялау мүмкіндігі прокурор мен сотқа жолдама хаттар үшін де қарастырылған.

Электрондық қылмыстық істі жүргізу Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінде (СТР) ақпараттық жүйесінде қамтылған қылмыстық

құжаттардың электрондық үлгілері арқылы жүргізіледі. Электрондық құжаттарды жасау кезінде қылмыстық процесті жүргізуші тұлға сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінде (СТР) ақпараттық жүйесінде бар үлгілерді пайдаланады, бірақ бұл ретте құжаттың мәтінін дербес жасайды. Электрондық нысанда ресімделген процестік және өзге де құжаттарға қол қоюды қылмыстық процеске қатысушылар электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландыру немесе қол қою тақтасын пайдалану арқылы жүзеге асырады.

Қылмыстық процесті жүргізуші тұлғаның шешімі бойынша электрондық қылмыстық іске қоса тіркелуге тиіс БАҚ файлдары «Е-Қылмыстық іс» модуліне тіркелуге жатады. Оқиға орнындағы жедел-ізвестіру әрекеттерін жүргізу кезінде қағаз жеткізгіште жасалған іс жүргізу құжаттары (мысалы, оқиға болған жерді қарау актісі, эксгумация актісі және т.б.) негізінде немесе құжаттары электронды форматқа енгізу мүмкін болмағандықтан қағаз жеткізгіште ресімделетін қылмыстық істің басқа материалдары негізінде электрондық UD модуліне қосымшамен PDF құжаты қалыптастырылады. Қағаз форматында келіп түскен және электрондық қылмыстық іс материалдарына енгізуге жататын құжаттар қылмыстық процесті жүргізуші тұлғаға келіп түскеннен кейін де PDF құжатына түрлендіріліп, е-UD модуліне қоса беріледі. Көрсетілген құжаттарды PDF құжатына көшіру және оларды е-UD модуліне бекіту дереу, бірақ құжат (материал) құрастырылған немесе қабылданғаннан кейін жиырма төрт сағаттан кешіктірмей жүзеге асырылады. Жасырын тергеу әрекеттерінің материалдары тексерілгеннен кейін ғана PDF құжаты немесе медиафайл түрінде электронды файлға енгізіледі.

Электрондық қылмыстық істі жүргізу шеңберінде ілеспе хаттарды, хабарламаларды, сұраныстарды және т.б. жіберу қажет болған жағдайда, әрекет аяқталғаннан кейін қағаз түрінде барлық қағаз материалдары дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан кешіктірмей PDF құжатына түрлендіріліп, е-UD модуліне енгізіледі.

Бапқа сәйкес қосылу қажет болса. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінің 43-бабына сәйкес, әрқайсысы электрондық форматта жүргізілетін қылмыстық істерді біріктіру туралы қаулы шығарылғаннан кейін қылмыстық процесті жүргізуші тұлға қылмыстық істерді электрондық ӘД АЖО-да дереу, бірақ жиырма төрт сағаттан кешіктірмей біріктіруді қамтамасыз етеді. Егер біріктірілетін істердің біреуі немесе бірнешеуі бойынша іс жүргізу қағаз жеткізгіште жүргізілсе, онда қылмыстық процесті жүргізуші адам істерді біріктіру туралы шешім қабылдаған кезде бір мезгілде біріктірілген істің нысанын анықтау туралы шешім қабылдайды. Қылмыстық істі электрондық форматта одан әрі жүргізуді таңдаған жағдайда, біріктірілетін қылмыстық істер материалдарының қағаз жеткізгіште жүргізілген құжаттары дереу, бірақ тиісті шешім қабылданғаннан кейін жиырма төрт сағаттан кешіктірмей, электрондық қылмыстық іс жүргізудің форматын өзгерту туралы бланкілерді

электрондық ӘД модуліне қосумен PDF құжат нысанындағы электрондық қылмыстық іске енгізіледі. Қылмыстық іс одан әрі қағаз жеткізгіште жүргізілген жағдайда электрондық форматтан қағаз жеткізгішке көшу дереу, бірақ нұсқаулықта белгіленген тәртіппен жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей жүзеге асырылады.

бапқа сәйкес жеке іс жүргізуге бөлу. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінің 44-бабына сәйкес электрондық қылмыстық істен e-UD модулінде жеке ERDR нөмірін беру арқылы іс материалдарын оқшаулау арқылы жүзеге асырылады.

бапқа сәйкес сотқа дейінгі тергеп-тексеру мерзімі үзілген жағдайда. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінің 45-бабына сәйкес электрондық қылмыстық іс жүргізу модулінде қылмыстық процесті жүргізуші тұлғаның Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінде көзделгендерді қоспағанда, электрондық қылмыстық іс шеңберінде іс жүргізу және өзге де әрекеттерді орындауға қолжетімділігі шектелген.

Қылмыстық процесті жүргізуші орган электрондық қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қаулы қабылдағаннан кейін және прокурор қабылданған процестік шешімнің заңдылығын тексергеннен кейін электрондық қылмыстық іс мұрағатқа тапсыруға жатады. Мұрағаттау сәйкес мәртебені анықтаумен e-UD модулінде сақтау арқылы автоматты түрде жүзеге асырылады. Қылмыстық процесті жүргізуші адам Қылмыстық-процестік кодекстің 186-бабының 1-бөлігіне сәйкес электрондық қылмыстық істі соттылығы бойынша беру туралы шешім қабылдаған кезде, берілгеннен кейін бұл қылмыстық іс беруді беруші орган үшін қолжетімсіз (әрекетсіз) болып қалады. Қылмыстық процесті жүргізуші тұлғаның қалауы бойынша қалыптыдан тыс (мысалы, электр қуатының, байланыстың, e-UD модуліне қолжетімділіктің болмауы) немесе төтенше жағдайлар туындаған кезде, бірақ мұндай жағдай туындағаннан кейін жиырма төрт сағаттан ерте емес жағдайларда электрондық форматтан қағаз форматқа көшуге рұқсат етіледі. Іс бойынша шұғыл тергеу немесе іс жүргізу әрекеттерін жүргізу талап етілетін жағдайларда, ауытқу немесе төтенше жағдай туындаған кезден бастап жиырма төрт сағат өткенге дейін көшуге жол беріледі. Қылмыстық сот ісін жүргізудің электрондық форматынан қағаз форматына көшу мынадай жағдайларда жүзеге асырылады:

- қылмыстық қудалауды жалғастыру үшін қылмыстық іс материалдарын шет мемлекетке жіберу қажеттілігі;

- қылмыстық іс материалдарына мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді енгізу қажеттілігі.

Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінде (СТТР) АЖ электрондық форматтан қағаз форматқа ауысқан кезде қылмыстық іс жүргізу форматын өзгерту туралы дәлелді қаулы мен нысан электрондық түрде толтырылады. Көрсетілген шешім қабылданғаннан кейін 24 сағаттан

кешіктірмей электрондық форматтан қағаз форматқа көшу жүзеге асырылады.

Қылмыстық іс жүргізу форматын электронды түрден қағазға ауыстыру кезінде электрондық қылмыстық істің материалдары басып шығарылады. Бұл жағдайда e-UD модуліне бұрын енгізілген PDF құжаттары оларды сақтау орындарынан сұрау арқылы түпнұсқалық қағаз құжаттарымен ауыстырылады.

Қылмыстық процеске қатысушыларды хабардар ету (хабарлау) қажет болған жағдайда қылмыстық процесті жүргізуші тұлға ERDR ақпараттық жүйесінде 1414 бірыңғай нөмірі арқылы SMS хабарлама модулін пайдалана алады. SMS хабарлама қылмыстық процеске қатысушының ұялы телефон нөміріне және (немесе) электрондық поштасына жіберіледі. Қылмыстық процеске қатысушының ұялы телефоны немесе электрондық поштасы болмаған жағдайда хабарлама қағаз жеткізгіштегі құжатты жіберу арқылы жүзеге асырылады.

Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 79 және 80-баптары негізінде электрондық қылмыстық істі тергеуге тартылған сарапшылар мен мамандар Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 116 және 117-баптарына сәйкес қорытынды жасайды. Бұл ретте қылмыстық процесті жүргізуші органның талабы бойынша қағаз данасымен бірге қорытынды электрондық қылмыстық іске қоса тіркелуге жататын электрондық құжат нысанында бір мезгілде ресімделуі мүмкін. Қорытындыны электрондық құжат нысанында ресімдеу мүмкін болмаған жағдайда қылмыстық процесті жүргізуші тұлғаның қорытындысының қағаз нұсқасы PDF құжатына түрлендіріледі, ол да электрондық қылмыстық іске қоса тіркелуге жатады.

Қылмыстық процеске қатысушылар процестік мәртебеге ие болған сәттен бастап сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінің (СТТР) ақпараттық жүйесінің «Мемлекеттік сектор» функционалдығы арқылы электрондық қылмыстық істің тиісті материалдарына қолжетімділік алады, ол арқылы өтініштер (шағымдар) беруге және оларға электронды форматта жауаптар алуға болады. «Мемлекеттік сектор АЖ ERDR» жұмыс істеу үшін процеске қатысушыларға Интернет байланысы, электрондық цифрлық қолтаңба және «Мемлекеттік сектор АЖ ERDR» порталында тіркелу қажет. Электрондық қылмыстық іс материалдарына қол жеткізуді қылмыстық процесті жүргізуші тұлға қылмыстық іс жүргізу заңнамасында белгіленген мөлшерде, баптың талаптарын ескере отырып қамтамасыз етеді. 201 Қылмыстық іс жүргізу кодексі. Электрондық цифрлық қолтаңба және/немесе интернет байланысы болмаған кезде қылмыстық процеске қатысушылар қылмыстық процесті жүргізуші тұлғаның электрондық көшірмесін алу мүмкіндігімен тиісті материалдарды көшіру арқылы қылмыстық іс материалдарымен танысады.

Қылмыстық қудалаудың заңдылығын қадағалауды қамтамасыз ету үшін прокурор сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімі (СБТР) ақпараттық жүйесі арқылы электрондық қылмыстық істердің

материалдарына қол жеткізе алады. Е-UD модулі Қылмыстық іс жүргізу кодексінде көзделген жағдайларда қадағалаушы прокурорды электрондық қылмыстық іс бойынша қабылданған процессуалдық шешімдер туралы хабардар етуді қамтамасыз етеді және прокурорға қылмыстық процесті жүргізуші органдардың іс жүргізу шешімдерінің заңдылығын тексеру, келісу және бекіту тәртібін ұсынады. Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 58-бабында көзделген прокурордың өкілеттіктері электрондық құжаттарды енгізу немесе е-UD модуліне PDF құжатты қосу, сондай-ақ электрондық нысандардың қажетті деректемелерін толтыру арқылы жүзеге асырылады. Прокурордың немесе қылмыстық процесті жүргізуші тұлғаның электрондық қылмыстық істі сотқа жіберуі Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінің (СБТР) ақпараттық жүйесін «Төрелік» сот органдарының автоматтандырылған ақпараттық-талдау жүйесімен біріктіру арқылы жүзеге асырылады.

Қылмыстық қудалау функцияларын жүзеге асыратын және баптарда көрсетілген мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар. Қылмыстық-процестік кодексінің 58-63 тармағына сәйкес, е-UD модулінде тікелей өз меншігіндегі немесе қылмыстық процесті жүргізуші оларға бағынысты тұлғалардың иелігіндегі электрондық қылмыстық істерге қол жеткізуге болады. Прокурор өзі қадағалайтын немесе өзі іс жүргізу прокуроры болып тағайындалған істерге қол жеткізе алады.

Тергеу және тергеу-жедел тобымен сотқа дейінгі тергеп-тексеру барысында Қ. Қылмыстық-процестік кодекстің 194-бабына сәйкес осы сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын арнайы жедел топтың барлық мүшелері е-UD модулінде топ өңдеп жатқан электрондық қылмыстық іске қол жеткізе алады. Қылмыстық процесті жүргізуші органдар е-УД АЖО-да Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімі (СТР) ақпараттық жүйесін пайдаланушылардың тізімін, нақты аумақтық және құрылымдық бөлімшелер үшін электрондық қылмыстық істерге қол жеткізудің өкілеттіктері мен деңгейін анықтайды. Көрсетілген тізбе негізінде уәкілетті орган сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімі (СТР) ақпараттық жүйесін пайдаланушылардың қол жеткізу құқықтарын айқындайды.

Қылмыстық ізге түсудің заңдылығын және ведомстволық бақылауды қамтамасыз ету мақсатында е-UD модулінде қылмыстық процесті жүргізуші орталық, облыстық (және оған теңестірілген), қалалық (аудандық және оған теңестірілген) органдар басшыларының, олардың қылмыстық қудалау және сотқа дейінгі тергеп-тексеру мәселелеріне жетекшілік ететін орынбасарларының, қылмыстық қудалау және сотқа дейінгі тергеп-тексеру мәселелерін қадағалайтын орынбасарларының, қылмыстық іс жүргізу орталықтары басқармалары мен бөлімшелері бастықтарының, облыстық қылмыстық істер жөніндегі басқармалар мен бөлімдер қызметкерлерінің электрондық қылмыстық істеріне қолжетімділік қамтамасыз етілген. ведомстволық бағынысты және төмен тұрған құрылымдық бөлімшелер

бойынша ведомстволық аймақтық бақылауды (кураторлық) жүзеге асыратын іс жүргізу.

Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімін (СТТР) пайдаланушылар тізбесіне енгізілген лауазымды тұлғаны қызметке тағайындау, қызметінен босату, міндеттерін тағайындау туралы бұйрыққа қол қойылған күні қылмыстық процесті жүргізуші органдардың кадр бөлімдері бұл туралы уәкілетті органға жазбаша түрде хабарлайды. Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады. Қылмыстық процесті электрондық форматта жүргізу талаптарын бұзғаны үшін қылмыстық процесті жүргізуші органның лауазымды адамы, сондай-ақ е-UD АЖО қолжетімділігі бар басқа да тұлғалар Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес жауапты болады.

ТАҚЫРЫП №3. ДЫБЫС, БЕЙНЕЖАЗБАНЫ ҚОДАНА ОТЫРЫП, ТЕРГЕУ ӘРЕКЕТТЕРІН ЖҮРГІЗУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.

Процестерді жалпыға бірдей цифрландыру жағдайында құқық қорғау қызметінде, атап айтқанда сотқа дейінгі іс жүргізу сатысында трансформация жүріп жатыр.

Жаһандық түрлендірулер Қазақстан Республикасын да айналып өте алмады. Біздің мемлекетіміз құқық қорғау органдарының жұмысына инновациялық технологияларды енгізуге көп көңіл бөлуде. Жүйеде шешім қабылдаудың тиімділігі мен жеделдігін арттыру, атқарушы биліктің қызметін шамадан тыс заңнамалық регламенттеуді алып тастау, құжат айналымы мен есеп беруді қысқарту мақсаттарын көздейтін дебюрократизация процесі іске қосылды.

Қазақстан Республикасы ІІМ сотқа дейінгі тергеп-тексеру органдарының тікелей қызметіне қатысты дебюрократизация келесі қағидаттарды анықтайды:

- цифрландыру – мемлекеттік органдардың цифрлық форматта азаматтармен, бизнеспен және өзара жан-жақты өзара іс-қимылының басымдығы;
- үздіксіз жетілдіру – бюрократияны қысқартуды, жүйелі реинжинирингті және ішкі процедуралар мен процестерді оңтайландыруды ынталандыратын мемлекеттік аппараттың ұйымдастырушылық мәдениетін қалыптастыру және қолдау⁴.

Қазақстан Республикасы ІІМ сотқа дейінгі тергеп-тексеру органдарының қызметінде цифрландыру элементтері арқылы

⁴ О мерах по дебюрократизации деятельности государственного аппарата [Электронный ресурс]. URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/U2200000872>

дебюрократизация жүйедегі барлық процестерді оңтайландыруға мүмкіндік береді (сотқа дейінгі тергеп-тексерудің электрондық форматы, бейне-конференц-байланысты қолдану, қашықтықтан тергеу әрекеттерін жүргізу). Осыған байланысты жекелеген тергеу әрекеттерінің бейнеформатын енгізу де орынды болып табылады.

Сонымен, 2023 жылғы 17 наурызда Қазақстан Республикасы ҚПК-нің 199-бабының 3-бөлігіне келесідей толықтыру енгізіледі: *«Тергеу әрекетінің барысы мен нәтижелері дыбыс-, бейнежазба құралдарының көмегімен толық тіркелген жағдайда, тергеу әрекетін жүргізетін адам алынған нақты деректерді және іс үшін маңызы бар анықталған мән-жайларды қысқаша баяндаумен шектелуге құқылы».*

Аталған формат тергеу мерзімдерін, қылмыстық-процестік процедураларын едәуір оңтайландыруға мүмкіндік береді, бюрократиялық әуре-сарсанды болдырмауға, сот төрелігін іске асыруға қолжетімділік қағидатының маңыздылығын кеңейтуге, қылмыстық істерді тергеу шеңберінде ашықтықты қамтамасыз етуге, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін барынша азайтуға, сондай-ақ лауазымды тұлғалардың қорғалуының қажетті деңгейін, сотқа дейінгі тергеуге қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

ТЕРГЕУ ӘРЕКЕТТЕРІН ЖҮРГІЗУ КЕЗІНДЕГІ ДЫБЫС-, БЕЙНЕЖАЗБАЛАР ӨНДІРІСІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Тергеу әрекетінің бейнеформаты деп тергеу әрекетінің барысы мен нәтижелерін дыбыс, бейнежазба құралдарының көмегімен қағаз хаттамада егжей-тегжейлі сипаттауды қажет етпей толық жазу түсініледі, мұнда дыбыс-, бейнежазба тіркеудің негізгі нысаны болып табылады.

Қазақстан Республикасы ҚПК-нің 199-бабына сәйкес кез келген тергеу әрекетінің барысы мен нәтижелерін тіркеудің міндетті тәсілі оны хаттамалау болып табылады, дегенмен толықтығы мен дәлдігі бойынша ешқандай ауызша сипаттама жақсы орындалған дыбыс-, бейнежазбамен салыстыруға болмайды. Дыбыс-, бейнежазбаны қолдану ақпаратты түсірудің ең заманауи тәсілдерінің бірі болып табылады және бірқатар артықшылықтарға ие.

Тергеу әрекеттерінде дыбыс-, бейнежазбаны қолдану мүмкіндік береді:

— сотқа дейінгі іс жүргізуді жүзеге асыратын тұлғалардың функционалдық міндеттерін орындау сапасын арттыру (*дыбыстық және көрнекі ақпаратты бекіту мүмкіндігі; тұтқынға алынған тұлғалардың эмоционалдық жағдайын түзету мүмкіндігі; оның егжей—тегжейін қарау үшін қандай да бір кадрдағы бейнежазбаны тоқтату мүмкіндігі (кадрды тоқтату), егжей-тегжейлі талдау үшін қарау кезінде кадрдың қозғалысын бәсеңдету және объектінің, адамның, көлік құралының және т.б. қозғалыс элементтерін зерттеу мүмкіндігі*);

— лауазымдық өкілеттіктерді бұрмалау және асыра пайдалану фактілерін алып тастау (*бейнежазбада берілген ақпараттың жсоғары сенімділігі*);

– тергеу әрекетінің хаттамасын жасауға жұмсалатын уақытты үнемдеу есебінен сотқа дейінгі тергеп-тексеру мерзімдерін қысқарту.

Сонымен қатар, тергеу әрекеттерінің дыбыс-, бейнежазбасы қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысқан адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерінің қосымша кепілі болып табылады.

Бейнетүсірілімді қолдану кезінде бірқатар **талаптар** сақталуы тиіс:

1. Тергеу әрекеті барысында дыбыс-, бейнежазбаларды сотқа дейінгі іс жүргізуді жүзеге асыратын адам немесе маманды тарта отырып, бірақ сотқа дейінгі іс жүргізуді жүзеге асыратын адамның бақылауымен және басшылығымен жүргізе алады;

2. Барлық объектілер, заттар, заттай дәлелдемелер олардың бастапқы түрінде тіркелуі тиіс, түсірілім алдында сыртқы өзгерістерге жол берілмейді;

3. Түсірілген дыбыс-, бейнежазбалар монтаждауға, ретуштеуге, сапасыз түсірілім аймақтарын жоюға және т.б. жатпайды;

4. Тергеу әрекетінің барлық қатысушыларына дыбыс-, бейнежазбалар жүргізілгені туралы хабарлануы тиіс, сондай-ақ бұл факт хаттамада тіркелуі тиіс.

ТЕРГЕУ ӘРЕКЕТТЕРІН ЖҮРГІЗУ КЕЗІНДЕГІ БЕЙНЕЖАЗБАЛАР ӨНДІРІСІНІҢ ТАКТИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Кез келген тергеу әрекеті белгілі бір дәрежеде үш кезеңнің болуымен сипатталады:

- *кіріспе*;

- *негізгі*;

- *қорытынды кезең (процессуалдық ресімдеу кезеңі)*, дыбыс-, бейнежазбаларды қолдану арқылы тергеу әрекеттері ерекшелік болып табылмайды.

Бейнежазбаны қолдану арқылы тергеу әрекеттерін дайындауға аса мұқият қарау керек. Тергеу әрекетінің осы форматын жүргізер алдындағы міндетті шарт бейнекамераны (бейнежетонды) дұрыс таңдау болып табылады. Олардың жұмысқа жарамдылығы мен дайындығын тексеру қажет.

Дыбыс-, бейнежазбаны қолдана отырып, тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде куәгерлерді тарту қажет емес.

Іс-шаралардың осы түрін құжаттау тергеу әрекетінің **қысқаша хаттамасын** толтыру арқылы жүзеге асырылады.

Дыбыс-, бейнежазбаның көмегімен тергеу әрекетінің барлық барысы жазылуы керек. Тергеу әрекеттерін жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасы ҚПК-нің талаптарын сақтай отырып жүзеге асырылады.

Дыбыс- және бейнежазбаларды қолдану туралы қатысушыларға тергеу әрекеті басталғанға дейін хабарланады. Маман тартылған жағдайда, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам маманды таныстырады және оның бейнежазба жүргізетінін хабарлайды.

Дыбыс-, бейнежазбаны қолдана отырып, барлық тергеу әрекеттерінде **кіріспе бөлім** тергеу әрекетіне қатысушылардың бейнесін түсіруден

басталады. Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам бірінші болып бейнеленеді, қандай тергеу әрекеті және қандай іс бойынша жүргізіліп жатқанын хабарлайды; содан кейін ол тергеу әрекетінің басқа қатысушыларынан өздерін таныстыруды сұрайды және олардың процессуалдық мәртебесін көрсетеді. Одан әрі жоғарыда аталған адам кадрда бола отырып, тергеу әрекетінің уақыты мен орнын атайды және бейнетүсірілімді кім түсіріп жатқанын хабарлайды. Егер тергеу әрекетіне қатысушының іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тілді меңгергеніне күмән туындаса, оның қай тілде жүргізгісі келетіні анықталады. Қажет болған жағдайда оны аудармашы тегін қамтамасыз етеді.

Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізетін адам тергеу әрекетіне қатысушыларға олардың Қазақстан Республикасының ҚПК-де көзделген құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді, бұл туралы қысқаша хаттамада көрсетіледі.

Осымен, кіріспе бөлім аяқталады және негізгі бөлім, тергеу әрекетінің өзі тікелей басталады.

Негізгі бөлімде тергеу әрекетінің барысы мен нәтижелерінің дыбыс және бейне жазу көрсетіледі.

Бейнетүсірілімді үзбеген жөн, бірақ бұл әрдайым мүмкін емес, мәселен, аккумуляторды ауыстыру немесе қолайсыз ауа-райы жағдайдайлары және т.б. Мұндай жағдайда сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізетін адам тергеу әрекетіне қатысушыларға дыбыс-, бейнежазбаның тоқтатылғаны, оның ұзақтығы және тоқтату себептері туралы хабарлауға тиіс. Үзілістің себебі қысқаша хаттамада жазылады.

Дыбыс-, бейнежазба сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның түсірілімнің аяқталғаны туралы өтінішімен аяқталады.

Қорытынды бөлімде дыбыс-, бейнетүсірілім тоқтатылады. Тергеу әрекетіне қатысушыларға танысу, яғни жазылған тергеу әрекеттерін қайта қарау мүмкіндігі беріледі. Егер қатысушылардың дыбыс-, бейнежазбаға толықтырулары болса, онда олар қысқаша хаттамада көрсетіледі.

Тергеу әрекеттерінің бейнежазбалары қылмыстық іс материалдарына қоса тіркелетін болады.

Тергеуді қағаз форматта жүргізген кезде бейнежазба DVD-дискіге немесе флэш-картаға қайта жазылады.

Тергеуді электрондық форматта жүргізген кезде техникалық мүмкіндік болған жағдайда бейнежазбалар «Е-УД» модуліне жүктелетін болады.

Дыбыс-, бейнежазбаны қолдана отырып, тергеу әрекетінің барысы мен нәтижелері Қазақстан Республикасы ҚПК-нің 199-бабының талаптарын сақтай отырып, тергеу әрекетін жүргізетін адам жасайтын **қысқаша хаттамада** көрсетіледі.

Хаттамада: тергеу әрекетін жүргізу орны мен күні; оның басталу және аяқталу уақыты минутына дейінгі дәлдікпен; тергеу әрекетін жүргізген

адамның лауазымы мен тегі, тергеу әрекетіне қатысқан әрбір адамның тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде) көрсетіледі.

Бейнежазбаны қолдана отырып, тергеу әрекетінің хаттамасында сондай-ақ: дыбыс-, бейнежазбаны қолдану туралы белгі және жазба туралы қатысушыларды хабардар ету туралы белгі; дыбыс-, бейнежазба жүргізілетін жағдайларда техникалық тіркеу құралдары туралы мәліметтер болуға тиіс. Дыбыс-, бейнежазба тоқтатылған жағдайда хаттамада тоқтата тұру фактісі, оның себебі мен тоқтау ұзақтығы жазылады.

Қысқаша хаттамада қатысушыларға Қазақстан Республикасының ҚПК-де көзделген олардың құқықтары мен міндеттері түсіндірілгенін атап өту қажет.

Сондай-ақ хаттамада алынған нақты деректердің және іс үшін маңызы бар белгіленген мән-жайлардың қысқаша мазмұны жазылуға тиіс *(Мысалға алсақ, ұрлық бойынша жәбірленушіден жауап алу кезінде қысқаша хаттамада оның қашан, қайда және не ұрланғаны көрсетіледі).*

Бейнежазбаны қолдана отырып, тергеу әрекетінің хаттамасында түсірілім аяқталғаннан кейін қатысушыларға дыбыс-, бейнежазбаны қарау ұсынылғаны туралы белгі; қатысушылардың және сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның хаттама жасаудың дұрыстығын куәландырғаны туралы белгі болуға тиіс.

Қысқаша хаттама танысу үшін тергеу әрекетін жүргізуге қатысқан барлық адамдарға ұсынылады. Оларға хаттамаға енгізілуге жататын ескертулер жасау құқығы түсіндіріледі. Хаттамаға енгізілген барлық ескертулер, толықтырулар, түзетулер келісілуге және осы адамдардың қолдарымен куәландырылуы тиіс.

ТАҚЫРЫП №4. ТЕРГЕУ ӘРЕКЕТТЕРІН ЖҮРГІЗУ БАРЫСЫНДАҒЫ ҚЫСҚАША АТТАМАНЫ ЖҮРГІЗУ ТӘРТІБІ

Оқиға орнын қарап-тексеру қылмыстық құқық бұзушылықтың іздерін және өзге де материалдық объектілердің табу және анықтау, оқиғаның жағдайын анықтау және іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам жергілікті жерді, үй-жайларды, нәрселерді, құжаттарды, тірі адамдарды, мәйіттерді, жануарларды қарап-тексеруді жүргізеді.

Оқиға орнын қарап-тексеруді тіркеу апатқа, аварияға, катастрофаға, жарылысқа, ғимараттардың құлауына және өртке байланысты істер бойынша іс жүргізу кезінде, болған оқиғаның салдарын тезірек жою үшін шаралар қабылдау қажет болған жағдайда, бұл бастапқы жағдайдың өзгеруімен тығыз байланысты, сондай-ақ оқиға орны зиянды немесе арнайы аумақ (шахта, суасты немесе жерасты құрылысы және т.б.) болып табылатын жағдайларда маңызды мәнге ие.

Бейнежазбаның басында тексеруге қатысушылар түсірілуі керек. Қатысушыларға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіруді, өз міндеттерін дұрыс орындамағаны үшін жауапкершілік туралы ескертуді және т.б. тіркеу қажет.

Бейнежазбаның көмегімен оқиға орнын қарап-тексерудің барлық барысы жазылуы тиіс. Жазылған ақпараттың толықтығы мен көлемі сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның түсіруді жүргізетін маманға қойған мақсаттар мен міндеттеріне байланысты болады.

Бейнежазба процесінде түсірілген объектілерге қатысты түсініктеме беру керек: не түсіріліп жатыр, қандай әрекеттер нәтижесінде белгілі бір іздер мен заттар табылды. Түсініктемелер анық және нақты болуы керек, оларды сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам немесе маман бере алады. Тергеу әрекетінің жекелеген фрагменттерін қатысушылардың түсіндірмелерімен, мысалы, құқықтары мен міндеттерін түсіндірумен, онда тұратын адамдарды тұрғын үйді тексеруге келісім алумен, басқа мамандардың түсіндірмелерімен және т.б. тіркеген жөн. Оқиға орнын қарап-тексеруге қатысушылар (бейнежазба жүргізетін маман және тергеу әрекетінің басқа қатысушылары) микрофоннан әр түрлі қашықтықта болуы мүмкін екенін атап өту керек, сәйкесінше бұл жағдайда жақын және алыс қашықтықтан жақсы дыбыс жазатын микрофонды пайдалану қажет.

Оқиға орнын қарап-тексерудің қорытынды кезеңінде барлық қатысушыларға бейнежазбаны қарау керек, ол туралы қысқаша хаттамада жазылады. Оқиға орнын қарап-тексеру хаттамасында бейнетүсірілім жүргізу үшін қандай техникалық құралдардың қолданылғаны көрсетіледі, оларды қолдану шарттары белгіленеді, сондай-ақ хаттамада бекітілген мәліметтердің дұрыстығы тергеу әрекеттеріне қатысушылардың қолдарымен расталады.

Жауап алу және беттестіру.

Жауап алу - тергеліп жатқан іс үшін маңызы бар мәліметтері бар адамнан айғақтар алу процесін қамтитын тергеу әрекеті.

Беттестіруді сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам бұрын жауап алынған екі адам арасында, егер олардың айғақтарында елеулі қайшылықтар болса, осы қайшылықтардың себептерін анықтау үшін жүргізеді.

Жауап алу түсіру үшін сенімді дыбыс оқшаулағышы бар жеткілікті кең және біркелкі жарықтандырылған кеңсені таңдау керек. Бөлмені алдын-ала тексеріп, сынақ бейнетүсірілімін жүргізіп, дыбыс пен кескіннің жазу сапасын бағалау ұсынылады. Ең қолайлы түсіру нүктелерін белгілеу қажет. Жауап

алуды немесе беттестіруді жүргізу кезінде сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам сұрақтардың қысқалығы, нақтылығы, айқындылығы, ым-ишараның мәнерлілігі жауап алудың нәтижелілігі мен оның бейнежазбасының сапасы үшін маңызды шарттар болып табылатынын есте ұстаған жөн.

Бейнетүсірілімдегі негізгі орынды сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның сұрақтарына жауаптармен толықтырылған істің өзіне белгілі мән-жайлары туралы жауап алынған адамның еркін әңгімесі алуы тиіс. Айыптау материалдарын көрсете отырып, жауап алуды түсіру кезінде дәлелдемені ұсыну сәтін және оған жауап алушының реакциясын түсіру маңызды.

Айғақтар белгілер арқылы берілген кезде, мысалы, саңырау-мылқау әліпбиінің көмегімен, жауап алынатын адамның осы қимылдарына баса назар аудару керек, ал сурдоаударма кезінде кадрда аудармашы да болуы керек. Аударманың дұрыстығына күмән туындаса, кейінірек тексеруді жеңілдетеді. Беттестіруді бекіткен кезде кадрда екі қатысушыны да ұстау керек.

Тінту және алу да тергеу әрекеттері болып табылады.

Тінту іс үшін маңызы бар нәрселерді немесе құжаттарды табу және алып қою, оның ішінде тыйым салынуға жататын мүлікті табу мақсатында жүргізіледі.

Алу, егер іс үшін маңызы бар белгілі бір нәрселер мен құжаттардың қайда және кімде екені анық белгілі болса, олапрды, сондай-ақ тәркіленуге жататын мүлікті алып қою мақсатында жүргізіледі.

Тінту немесе бейнежазбаны қолдану арқылы алу кезінде сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам топ қатысушыларын ұсына отырып, олардың қатарында маманды атайды және тінту, алу бейнежазбасын жүргізетінін хабарлайды. Бейнетүсірілім кезінде тінтуге (алуға) барлық қатысушылар және үй-жайда тұрған барлық адамдар түсіріледі. Тінту (алу) басталғанға дейін тергеу әрекетін жүргізетін адам оны жүргізу туралы қаулыны бейнеге ұсынады.

Бейнежазбаға түсіріледі:

- ✓ тергеу әрекетіне қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіру сәті; тінту ұйымдастыру жөніндегі іс-шаралар;
- ✓ үй-жайда тұрған барлық адамдарды бір бөлмеге орналастыру;
- ✓ іздеушілер арасында міндеттерді бөлу;
- ✓ олардың жұмысының басталуы;
- ✓ іздеуге болатын бөлмелердің интерьері;
- ✓ іс бойынша маңызды қандай да бір нәрселерді немесе құжаттарды, жасырынған жерді, сондай-ақ тергеу әрекетін бұзуға бағытталған мүдделі тұлғалардың әрекеттерін табу (мысалы, егер олар іздеушілерді қорлай бастаса, оларды іздеуге кедергі келтірсе және т.б.).

Кейбір жағдайларда жасырынған жерді ашу сәтін белгілеу, одан мазмұнды алу, үй-жай иесінің немесе оның отбасы мүшелерінің бұған

реакциясы, олар кейінірек бас тартуы мүмкін олардың мәлімдемелері маңызды болуы мүмкін. Сонымен қатар, бейнежазбаны қолдану немесе тіпті оны қолдану мүмкіндігі іздеуде жүргендерге психологиялық әсер етуі мүмкін, оларды ұстамды ұстауға мәжбүр етеді.

Бейнежазбаны жүргізу жедел-тергеу тобының қатысушыларына да оң әсер етеді, олар мұндай жағдайда ешқандай арандатушылыққа бой алдырмай, өздерін анағұрлым ұстамды ұстайды.

Салыстырмалы зерттеу үшін *үлгілерді алу* сәтінің дыбыс-, бейне түсірілімі маңызды емес, себебі ол үлгілерді техникалық тұрғыдан алу өте қиын және көптеген түсіндірмелері бар сипаттамаларды қажет ететін сәттерді түсіруге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, мүдделі тұлға тергеудің қарамағына оның денесінің өміріне байланысты үлгілерді ұсынудан үзілді-кесілді бас тартқан жағдайларда (тырнақтарды кесуге, қан немесе шаш үлгілерін алуға және т.б.) мүмкіндік бермейді.

Үлгілерді алу түсірілімін жүргізу кезінде үлгілерді алу жүргізілетін үй-жай және осы тергеу әрекетіне қатысушылар жалпы жоспармен тіркеледі. Үлгілерді алу сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның қаулысы бойынша жүзеге асырылатындықтан, осы адам ретінде қаулыны жария ететіндей жазылу қажет.

Тергеу әрекеттерінің барысы туралы бейнежазба әртүрлі тәсілдермен жасалуы мүмкін.

Үлгілерді алу үшін дыбыс-, бейнетүсірілім соңында алынған үлгілерді мөрлеу процесін көрсету керек.

Келесі қаралатын тергеу әрекеті *тану үшін көрсету* болып табылады, ол сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам бұрын байқалған адаммен немесе объектімен ұқсастықты немесе айырмашылықты анықтау мақсатында адамды немесе нәрсені тану үшін куәға, жәбірленушіге, күдіктіге көрсете алады. Тану үшін көрсету кезінде бейнежазбаны қолдану жүрісі, мимика, ым-ишара, сөйлеудің өзіндік интонациясы және сыртқы түрдің басқа да функционалдық белгілері бойынша жүзеге асырылатын жағдайларда ерекше маңызға ие. Әрбір нақты тану бір реттік процесс болғандықтан, оны бірдей танылуға тиіс адаммен қайталау, әдетте, жол берілмейді, сондықтан бұл жерде бейнетүсірілімге алдын-ала дайындық өте маңызды. Тану орнын таңдау шектелмегендіктен, оны жақсы дыбыс өткізбейтін кең, жарық бөлмеде өткізген дұрыс. Танылатын адамның назарын аударуы мүмкін барлық артық нәрселерді алып тастау ұсынылады, түсірілім үшін фон қарапайым болуы қажет. Ең қолайлы түсіру нүктелері мен мүмкіндігінше толық және көрнекі бейнетүсірілім үшін қажет операторлық әдістер алдын-ала белгіленуі керек. Алдымен, танылатын адамдар тобына шолу жасалады, онда әр қатысушыны жақыннан түсіреді, олардың сыртқы келбетінде (жүрісінде, сөйлеуінде, қимылында) күрт айырмашылықтар болмауы керек. Содан кейін сол әрекеттерге назар аударылады, топ тергеушінің нұсқауы бойынша танушының оларға реакциясын және оның қабылданатындар

туралы мәлімдемесін жүргізеді. Қорытындысында тану жүзеге асырылған сыртқы көрініс белгілерінің ірі жоспары.

Тергеу әрекеттерінің бірі - *тергеу эксперименті*. Тергеу эксперименті іс үшін маңызы бар мәліметтерді зерттелетін оқиғаның белгілі бір іс-қимылдарын, жағдайын, мән-жайларын жаңғырту және тәжірибе жүргізу арқылы тексеру және нақтылау мақсатында жүргізіледі. Ол дыбыс-, бейнежазбаны қолдану арқылы жүзеге асырылады. Қаралып отырған тергеу әрекеті кезінде бейнежазба эксперименттік әрекеттерді жүргізу процесі және олардың нәтижелері туралы ғана емес, сонымен қатар осы тәжірибелерді ұйымдастыру, эксперименттерді жүзеге асырудың тактикалық және процестік шарттары туралы толық ақпаратты береді. Эксперименттік әрекеттердің толық көрінісінің болуы алынған дәлелді ақпаратты бағалауды едәуір жеңілдетеді.

Іс материалдары бойынша сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам эксперименттердің мазмұны мен тактикасын алдын ала айқындауға, олардың қажетті нұсқаларын көздеуге, эксперименттің негізгі кезеңдерін, оларды бейнетіркеу тәсілдерін белгілеуге тиіс. Тергеу экспериментінің дыбыс-, бейнежазбасында оны жүргізу жағдайын (мысалы, жарықтандыру, шудың болуы және олардың қарқындылығы, ауа-райы жағдайлары және т.б.), пайдаланылатын объектілерді, олардың орналасуын, әрбір тәжірибелік әрекетті және оның нәтижесін, процессуалдық және тактикалық талаптардың сақталуын көрсету қажет. Тергеу экспериментін жүргізу кезінде бейнежазбаның «болу эффектісін» құруы, белгілі бір ақпаратты осы жағдайларда қабылдау мүмкіндігін немесе мүмкін еместігін бағалауға, белгілі бір уақыт аралығында қандай да бір әрекеттерді жасауға және т.б. көмектесуі маңызды.

Сонымен қатар, тергеу әрекеті *айғақтарды сол жерде тексеру және нақтылау* болып табылады. Жәбірленушінің, куәнің, күдіктінің айғақтарын тергелетін оқиғағамен байланысты жерде тексеру және нақтылау: айғақтардың анықтығын оларды болған оқиғаның жағдайымен салыстыру арқылы анықтау; тексерілетін әрекеттер жасалған маршрутты және орынды нақтылау; жаңа нақты деректерді анықтау мақсатында жүргізіледі.

Осы тергеу әрекетіндегі дыбыс-, бейнетіркеудің негізгі міндеті тексерілетін адамның іс-әрекеті және оның қозғалыс маршруты туралы бейнелі және дыбыстық ақпаратты түсіру болып табылады. Тексерудің ұзақтығы көбінесе айтарлықтай маңызды, сондықтан оны жүргізудің дәлелді мәні бар маңызды, негізгі сәттерін түсіру керек. Бұған мыналар жатады: жергілікті жердің учаскелері, объектілер, мәйіт немесе оның бөліктері табылған жер, қылмыстық құқық бұзушылық құралдары, ұрланған құндылықтар; маршрут сегменттері, тексерілетін адам хабарлаған маңызды мәліметтер.

Алдымен, тергеу әрекетіне қатысушыларды тікелей айғақтар беретін орташа және жақыннан түсіру керек, содан кейін бейнетүсірілім арқылы кім және не істегенін, қайда болғанын, дәл осы немесе басқа сөз тіркесін кім

айтқанын анықтау оңайырақ болады. Тексеру орнын түсіргеннен кейін оның негізгі сәттерін және алынған дәлелдемелерді бағалауға әсер ететін нәтижелерді түсіру маңызды.

Оқиға орны болып табылмайтын *нәрселерді, құжаттарды, мәйіттерді, үй-жайларды және жергілікті учаскелерді қарау кезінде*, сондай-ақ куәландыру кезінде дыбыс-, бейнежазба оқиға орнын қарап-тексеруде сипатталғанға ұқсас жүргізіледі.

Қосымша

Оқиға болған жерді қарап-тексеру ХАТТАМАСЫ

«18» 04 2024 ж.

Қарағанды қ.

Қарау басталды: 13 сағ. 50 мин.

Аяқталды: 15 сағ. 12 мин.

Қарағанды қ. Орталық ПБ ТБ тергеушісі полиция капитаны Л.Л.Иванов, 13 сағ. 35 минутта Қ.Қ. Карловтан қылмыс туралы хабарлама келіп түсті, Қарағанды қ., Құрылысшылар даңғылы, 10 мекен жайы бойынша оқиға орнына келді. Қатысушылар:

1.Қарағанды қ. Орталық ПБ ЖҚБ маман – криминалист, полиция капитаны Петров С.С.,

2.Қарағанды қ. Орталық ПБ кинологы, полиция лейтенанты Иванов С.К.,

3.Қарағанды қ. Орталық ПБ жедел уәкілі, полиция майоры Исин А.С.

ҚР ҚПК 219-220 бабы негізінде К.К. Карловта ұрлық бойынша Қарағанды қ., Құрылысшылар д. 10 мекен жайда оқиға болған жерді қарадым. Ол туралы, ҚР ҚПК 199, 220 баптарына сәйкес хаттама жасалды.

Оқиға болған жерді қарау туристік фирма директоры К.К.Карловтың иесінің қатысуымен және келісімімен жүргізілді.

қарсы емесін _____ **К.К. Карлов**
(қолы)

Маман – криминалист С.С.Петровқа ҚР ҚПК 80 бабы бойынша құқықтар мен міндеттері түсіндірілді және өз міндеттерін орындаудан бас тартқаны немесе жалтарғаны үшін ҚР ҚПК 160-бабында көзделген тәртіппен ақшалай жаза қолдану туралы ескертілді.

Маман _____ **С.С. Петров**
(қолы)

Қарап-тексеру кезінде К.К. Карловқа мырза қатысты, оған ҚР ҚПК-ң 219-бабына сәйкес сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам

қылмыстық құқық бұзушылықтың іздерін және өзге де материалдық объектілерді табу және анықтау, оқиғаның мән-жайын анықтау және іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында жергілікті жерді, үй-жайларды, заттарды, құжаттарды, тірі адамдарды, мәйіттерді, жануарларды қарап-тексеруді жүргізетіні түсіндірілді. Тексеруді жүзеге асыратын адамның нұсқаулары осы тергеу әрекетінің барлық қатысушылары үшін міндетті болып табылады.

Қатысушы _____ **К.К. Карлов**
(қолы)

Жоғарыда аталған тұлғаларға тексеру барысында жүргізілетін барлық әрекеттерге қатысу құқығы түсіндірілді; тексеру жүргізуге қатысты хаттамаға енгізілетін мәлімдемелер мен ескертулер жасауға; тексеру хаттамасымен танысуға; тергеушінің әрекетіне шағым жасауға; осы тергеу әрекетін жүргізу кезінде шеккен шығындарының орнын толтыру. Сондай-ақ тексеру кезінде қажет болған жағдайда сараптамалық істе қамтылған оптикалық құрылғылар, жарық сүзгілері, құйма жасауға арналған материалдар және басқа да техникалық құралдар, сондай-ақ арнайы жарықтандыру құралдары қолданылатыны туралы хабарланды.

Оқиға болған жерді тексеру ашық ауа райында, табиғи жарықта, ауа температурасы – 15С° жүргізілді.

Тиісті заттар мен іздерді тексеру және алу кезінде 3D фотосуреттер Canon ED1100 SLR сандық камерасына түсірілді.

ҚР ҚПК 199-бабына сәйкес оқиға болған жерді қарауды бейнежазбаға түсіру 3D модельдеу форматын қолдану арқылы жүзеге асырылды.

ҚАРАУМЕН АНЫҚТАЛДЫ:

Оқиға орнын тексеру барысында мыналар табылып, алынды:

1. А4 парағында қалдырылғаноң аяқтағы аяқ киімнің ізі, шкафтың жанында еденнен табылған, «Скотч» жабысқақ таспамен жабылған (№1 Қосымша);

2. Турагенттіктегі кофе үстелінің үстінде тұрған, картон қорапқа салынған саусақ ізі бар 17*6,7*5,5 см өлшемді стақан (№2 Қосымша);

3. Кітап шкафының сол жақ есігінің жылтыратылған бөлігінен алынған саусақ ізімен өлшемі 3,5*4,0 см қара саусақ ізі пленкасы (№3 Қосымша);

4. Металл сейфтің жанынан еденнен табылған қанға ұқсас қою қоңыр дақтары бар жағындылары бар екі дәке тампоны (№4 Қосымша);

5. Турфирмадағы негізгі жұмыс үстелінің бетінде қара шаш табылған (№5 Қосымша).

Тексеру барысында ОЖҚ сызбасы құрылды, ол осы хаттамаға тіркелді.

Тексеру барысында тергеу әрекетіне қатысушылардан арыздар мен ескертулер түскен жоқ.

Қатысушы келісемін, _____ **К.К.Карлов**
(қолы)

Маман _____ **С.С. Петров**
(қолы)

Жеделуәкіл _____ **А.С. Исин**
(қолы)

Тексеру жүргізді, хаттама жасады:
ТБ тергеуші

Л.Л. Иванов

Заттарды қарап-тексеру ХАТТАМАСЫ

«18» 04 2023 ж.

Қарағанды қ.

Қарап-тексеру басталды: 18 сағат 45 минут

Қарап-тексеру аяқталды: 19 сағат 05 минут

Қарағанды қ. ПБ Орталық ПБ ТБ тергеушісі полиция капитаны Иванов Л. Л. ҚР ҚПК 124, 219, 220, 221-баптарына сәйкес, Қарағанды қ. ПБ № 203 қызметтік кабинетінде (жасанды, табиғи) жарықтандыру кезінде Қарағанды ПБ Орталық ПБ ЖКБ криминалист- маманы полиция капитаны С. С. Петровтың қатысуымен 20 000 теңгелік құпюраларды қарап-тексеру жүргізіп, ҚР ҚПК-нің 199, 224-баптарына сәйкес осы хаттама жасалды.

Тексеруді бастамас бұрын маман С.С. Петровқа ҚР ҚПК 80-бабында көзделген құқықтар мен міндеттері түсіндірілді және ол дәлелді себептерсіз өз міндеттерін орындаудан бас тартқаны немесе жалтарғаны үшін ҚР ҚПК-нің 160-бабында көзделген тәртіппен ақшалай өндіріп алу туралы ескертілді.

ҚАРАУМЕН АНЫҚТАЛДЫ:

ҚР ҚІЖК 199-бабының 3-бөлімін басшылыққа ала отырып Canon EDI100 маркалы бейнекамераға заттарды қарап-тексеру хаттамасын бейнетіркеу жүргізіледі.

20 000 теңге номинал, АА сериясының әріптік белгісі және номиналдың жеке нөмірі No 256556, өлшемі 155x79 мм, сырт жағында төменгі сол жақ бұрышта көк түспен «400» деген жазу бар.

Криминалист-маман: _____ **С.С.Петров**
(Подпись)

Қарап-тексеруді жүргізді:

Л.Л.Иванов

**Жәбірленушіден жауап алу
ХАТТАМАСЫ**

«_18_»_04_2023 ж.

Қарағанды қ.

Басталды: _15_ сағ _10_ мин.,

Аяқталды: _16_ сағ _45_ мин.

Қарағанды қ. ПБ Орталық ПБ ТБ полиция капитаны Л.Л. Иванов, Қарағанды қ. Орталық ПБ № 320 қызметтік кабинетінде ҚР ҚПК 197, 199, 212 б.б. талаптарға сәйкес, ҚР ҚПК 208-210, 214 баптарын басшылыққа ала отырып № 00000000 қылмыстық іс бойынша жәбірленуші ретінде:

Тегі, аты, әкесінің аты: Карлов Леонид Леонидович

Туылған күні: 10.10.1981 ж.т.

Туған жері: Қарағанды қ.

Ұлты: орыс

Білімі: орта - арнаулы

Азаматтылығы: ҚР

Отбасы жағдайы: үйленген

Тұратын жері: Қарағанды қ., Степной ықшам ауданы, 1 үй, 12 пәтер

Байланыс телефоны: 8-707-673-54-77

Мамандығы, лауазымы: туристік агентігінің директоры

Жеке басын куәландыратын құжаттар: №76115238 ҚР ПМ 08.09.2016 ж.

берілді

Соттылығы: сотталмаған

Жәбірленуші мен күдікті арасындағы қарым-қатынас: таныс емес

ҚР ҚПК 110, 210 бабына сәйкес Л.Л. Карловқа ҚР ҚПК 71-бабында көзделген жәбірленушінің құқықтары мен міндеттері түсіндірілді.

Жәбірленушінің келтірілген күдік пен тағылған айыптау туралы білуге; ана тілінде немесе өзі білетін тілде айғақ беруге; дәлелдемелерді

ұсынуға;өтінішхаттар мен қарсылық білдірулерді мәлімдеуге;аудармашының тегін көмегін пайдалануға;өкілінің болуына; қылмыстық қудалау органы одан дәлелдеу құралы ретінде алып қойған немесе өзі ұсынған мүлікті, сондай-ақ қылмыстық заңмен тыйым салынған іс-әрекетті жасаған адамнан алып қойылған, өзіне тиесілі мүлікті алуға, өзіне тиесілі құжаттардың төлнұсқаларын алуға;заңда көзделген жағдайларда күдіктімен, айыпталушымен, сотталушымен татуласуға, оның ішінде медиация тәртібімен татуласуға;қылмыстық теріс қылық немесе онша ауыр емес қылмыс туралы іс бойынша бұйрықтық іс жүргізуді қолдануға келісім білдіруге;өзінің қатысуымен жүргізілген тергеу әрекеттерінің хаттамаларымен танысуға және оларға ескертулер беруге;өз өтінішхаты не өз өкілінің өтінішхаты бойынша жүргізілетін тергеу әрекеттеріне тергеушінің немесе анықтаушының рұқсатымен қатысуға;сотқа дейінгі тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін істің барлық материалдарымен танысуға, одан, мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, кез келген мәліметті және кез келген көлемде көшіріп алуға;өзіне және өзінің отбасы мүшелеріне қауіпсіздік шараларын ұсыну, жеке өмірінің мән-жайларын жария етпеу туралы, күдіктіге қатысты жақындауға тыйым салуды қолдану туралы өтінішхаттар мәлімдеуге; өзін жәбірленуші деп тану немесе одан бас тарту, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді тоқтату туралы қаулылардың, айыптау актісінің, сотқа дейінгі жеделдетілген тергеп-тексеру хаттамасының, айыптау хаттамасының көшірмелерін, сондай-ақ бірінші, апелляциялық және кассациялық сатылардағы соттың үкімі мен қаулысының көшірмелерін алуға; бірінші, апелляциялық және кассациялық сатылардағы сотта істі соттың талқылауына қатысуға; сот жарыссөздерінде сөйлеуге;айыптауды, оның ішінде мемлекеттік айыптаушы айыптаудан бас тартқан жағдайда да қолдауға;сот отырысының хаттамасымен танысуға, бұл ретте хаттаманың соңына өз қолын қоюға, ал сот отырысы хаттамасының бір бөлігімен танысқан кезде осы бөліктің соңына қол қоюға; ал сот отырысында аудио-, бейнетіркеу қолданылған жағдайда – хаттаманың соңына қол қоюға, хаттамаға ескертулер беруге құқылы;қылмыстық процесті жүргізетін органның әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағым келтіруге;соттың үкімі мен қаулысына шағым жасауға;іс бойынша келтірілген шағымдар, прокурордың өтінішхаттары және наразылықтар туралы білуге, оларға қарсылықтар беруге және оларды қарауға қатысуға;өз құқықтары мен заңды мүдделерін заңға қайшы келмейтін өзге де тәсілдермен қорғауға; тараптардың процестік келісім жасасу ниеті, оның шарттары мен салдары туралы білуге, қылмыспен келтірілген залалды өтеу бойынша өз шарттарын ұсынуға не оны жасасуға қарсылық білдіруге;Қазақстан Республикасының Жәбірленушілерге өтемақы қоры туралы заңнамасына сәйкес өтемақы алуға құқығы бар.

Осы Кодекстің [76-бабының](#) екінші бөлігінде көзделген жағдайларда, жәбірленушіге заң көмегі тегін ұсынылады.

Жәбірленуші: _____ Карлов Л.Л.

(қолы)

Жәбірленуші қылмыстық процесті жүргізетін органның шақыруы бойынша келуге, іс бойынша барлық белгілі мән-жайларды шынайы хабарлауға және қойылған сұрақтарға жауап беруге; өзіне іс бойынша белгілі мән-жайлар туралы мәліметтерді жария етпеуге; тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде және сот отырысы уақытында белгіленген тәртіпті сақтауға міндетті.

Жәбірленуші шақыру бойынша дәлелді себептерсіз келмеген кезде ол осы Кодекстің [157-бабында](#) көзделген тәртіппен мәжбүрлеп әкелуге ұшырауы және оған осы Кодекстің [160-бабында](#) көзделген тәртіппен ақшалай өндіріп алу қолданылуы мүмкін.

Жәбірленуші айғақтар беруден бас тартқаны және көрінеу жалған айғақтар бергені үшін заңға сәйкес қылмыстық жауаптылықта болады.

Жәбірленуші: _____ **Карлов Л.Л.**
(қолы)

Жәбірленушіге No___00000___ қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі тергеп-тексерудің қолда бар, алдын ала тергеу құпиясын құрайтын мәліметтерін жария етуге жол берілмейтіндігі туралы ескертілді, ол менің қатысуымен тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде белгілі болды.

Істе бар мәліметтерді прокурордың келісімінсіз жария еткені үшін Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 423-бабы бойынша қылмыстық жауапкершілікке тартылатыны туралы ескертілді.

Жәбірленуші: _____ **Карлов Л.Л.**
(қолы)

Қазақстан Республикасы ҚПК 30-бабына сәйкес Қазақстан Республикасында қылмыстық іс жүргізу қазақ тілінде жүргізіледі, сот ісін жүргізуде қазақ тілімен қатар ресми түрде орыс тілі, ал қажет болған жағдайда басқа тілдер қолданылады. Қылмыстық іс жүргізуді және __орыс тілінде__ айғақ беруді қалаймын, маған _аудармашының қызметтері қажет емес.

Жәбірленуші: _____ **Карлов Л.Л.**
(қолы)

Қазақстан Республикасы ҚПК 42-1-бабына сәйкес Қазақстан Республикасында қылмыстық сот ісін жүргізу қағаз және (немесе) электрондық форматта жүзеге асырылады. Қылмыстық іс материалдары бойынша _электрондық_форматта сотқа дейінгі тергеу жүргізуіңізді сұраймын.

Жәбірленуші: _____ **Карлов Л.Л.**
(қолы)

Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінің 199-бабына сәйкес жауап алу кезінде дыбыс-бейне жазу Canon ED1100 маркалы бейнекамерада жүргізіледі.

Жәбірленуші: келісемін _____ **Карлов Л.Л.**
(қолы)

Л.Л. Карловтың жауабынан: 2023 жылдың 18 сәуірінде таңғы сағат 01.00-ден 10.00-ге дейін белгісіз біреу Құрылысшылар даңғылы, 10 мекенжайында орналасқан «Казтур» туристік агенттігіне құлыпты бұзып, заңсыз кіріп, оның 850 000 сомадағы ақшасын жымқырғанын анықтады. (20 мың және 10 мың теңгелік номиналдар).

Жәбірленуші: _____ **Карлов Л.Л.**
(қолы)

Жауап алған:
ТБ тергеуші

Иванов Л.Л.

**Күдіктіден жауап алу
ХАТТАМАСЫ**

« 18 » ____ 04 ____ 2023 ж.

Қарағанда қ.

Жауап алу ____ сағат ____ минутта басталды
Жауап алу ____ сағат ____ минутта аяқталды

Қарағанды қ. ПБ Орталық ПБ ТБ тергеушісі полиция капитаны
Иванов Л. Л. ҚР ҚПК 64, 115, 199, 209-210, 212, 216-баптарына сәйкес,
Қарағанды қ. ПБ № 320 қызметтік кабинетінде қорғаушы Омарова А.Р.-ның
қатысуымен, күдікті ретінде №_000000000__ қылмыстық іс бойынша жауап
алды.

Тегі, аты, әкесінің аты: Карлов Леонид Леонидович

Туған күні: 10.10.1981 ж.т.

Туған жері: Қарағанда қ.

Ұлты: орыс

Білімі: орташа

Азаматтығы: ҚР

Отбасылық жағдайы, отбасы құрамы: үйленбеген

Тұрғылықты орны: Қарағанда қ., Степная көшесу, 1 үй, 12 пәтер

Байланыс контакты: 8-707-673-54-77

Жұмыс орны: жұмыссыз

Жеке басын куәландыратынпаспорты немесе өзге құжаты: ж/к от
08.09.2016 ж. №76115238 ҚР ІІМ

Сотталғандығы: сотталмаған

Іскери міндеттілікке қатысы: әскери міндетті

Жауап алу басталар алдында күдікті аз. Л.Л.Карловқа қорғаушының
қатысуымен ҚР ҚПК-нің 64-бабында көзделген құқықтар түсіндірілді, атап
айтқанда:

Күдікті: ұстап алуды жүзеге асырған адамнан өзіне тиесілі құқықтар
туралы түсіндірме алуға; өзіне не үшін күдік келтірілгенін білуге; өз бетінше
немесе өзінің туыстары немесе сенім білдірген адамдары арқылы қорғаушы
шақыруға құқылы. Егер қорғаушыны күдікті, оның туыстары немесе сенім
білдірген тұлғалары шақырмаса, қылмыстық қудалау органы осы
Кодекстің 67-бабының үшінші бөлігінде көзделген тәртіппен қорғаушының
қатысуын қамтамасыз етуге міндетті; іс бойынша азаматтық талап
қойылуына байланысты өзін азаматтық жауапкер деп таныған жағдайда
оның құқықтарын пайдалануға; таңдаған немесе тағайындалған
қорғаушысымен, оның ішінде жауап алу басталғанға дейін онаша және
құпия кездесуге; күдікті қорғаушыдан бас тартқан жағдайларды қоспағанда,
қорғаушысы қатысып отырған кезде ғана айғақ беруге; күдікті, азаматтық
жауапкер деп тану туралы, іс-әрекетін саралау туралы қаулылардың, ұстап

алу хаттамасының, бұлтартпау шарасын таңдау және оның мерзімін ұзарту туралы өтінішхаттың және қаулының, қылмыстық істі тоқтату туралы қаулының көшірмелерін алуға; айғақ беруден бас тартуға; сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамнан кепіл түріндегі бұлтартпау шарасын және күзетпен ұстауға байланысты емес басқа шараларды қолдану тәртібі мен шарттары туралы түсіндірме алуға; дәлелдемелерді ұсынуға; өтінішхатты, оның ішінде қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішхатты және қарсылық білдірулерді мәлімдеуге; ана тілінде немесе өзі білетін тілде айғақ беруге; аудармашының тегін көмегін пайдалануға; өзіне қатысты сотқа дейінгі пробацияны жүргізу үшін пробация қызметіне жүгінуге; өз өтінішхаты бойынша немесе қорғаушысының не заңды өкілінің өтінішхаты бойынша жүргізілетін тергеу әрекеттеріне қылмыстық қудалау органының рұқсатымен қатысуға; заңда көзделген жағдайларда, оның ішінде медиация тәртібімен жәбірленушімен татуласуға; тергеп-тексерудің кез келген сатысында жазалаудың түрі мен шарасы туралы өз ұсыныстарын баяндай отырып, прокурорға процестік келісім жасасу туралы өтінішхат мәлімдеуге не оны жасасуға келісім білдіруге және процестік келісімді жасасуға; қылмыстық теріс қылық немесе онша ауыр емес қылмыс туралы іс бойынша бұйрықтық іс жүргізуді қолдану туралы өтінішхат мәлімдеуге; өзінің қатысуымен жүргізілген тергеу әрекеттерінің хаттамаларымен танысуға және хаттамаларға ескертулер беруге; тергеушінің, анықтаушының, прокурордың және соттың әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) және шешімдеріне шағым келтіруге; өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін заңға қайшы келмейтін өзге де тәсілдермен қорғауға; сараптама тағайындалған және жүргізілген кезде, сондай-ақ өзіне сарапшының қорытындысы ұсынылған кезде осы Кодекстің [274, 286-баптарында](#) көзделген әрекеттерді жүзеге асыруға; тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін осы Кодексте белгіленген тәртіппен іс материалдарымен танысуға және одан, мемлекеттік құпияларды немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді қоспағанда, кез келген мәліметтерді көшіріп алуға, сондай-ақ ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып, олардың көшірмелерін түсіруге; қылмыстық қудалауды тоқтатуға қарсылық білдіруге; жасырын тергеу әрекеттеріне қатысты мәселелерді қоспағанда, өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін қозғайтын процестік шешімдердің қабылданғаны туралы өзін қылмыстық процесті жүргізетін органның кейінге қалдырмай хабардар етуіне, сондай-ақ олардың көшірмелерін алуға; өзіне қарсы айғақ берген куәден қосымша жауап алу туралы, өзі көрсеткен адамдарды куә ретінде шақыру және олардан жауап алу, олармен беттестіру туралы өтінішхат беруге құқылы.

Күдікті *түсіндірілді* _____ Л.Л. Карлов

(қолы)

Көрсетулерді орыс тілінде бергім келеді, маған аудармашының қызметі қажет емес.

Күдікті түсіндірілді Л.Л. Карлов
(қолы)

Аз.Л.Л. Карлов күдікті ретінде тану туралы оған бұрын берілген қаулыда көрсетілген қылмыс жасағаны үшін өзінің кінәсін мойындайдыма деген сұрақтар жауап аз. Л.Л. Карлов жауап берді:

толық мойндаймын Л.Л. Карлов
(Подпись)

ҚР ҚПК-нің 199-бабының 3-бөлігін басшылыққа ала отырып, күдікті Л.Л. Карловтан жауап алу кезінде Canon ED1100 бейнекамерасымен дыбыс және бейне жазба жүргізіледі.

Күдікті Келісемін Л.Л. Карлов
(қолы)

Л.Л.Карловтың айғақтарынан 2023 жылғы 18 сәуірде сағат 02.30 шамасында Строителей даңғылы, 10 мекенжайында бола отырып, «Қазтур» туристік агенттігінің ғимаратында ешкімнің жоқтығын пайдаланып, кілтін таңдап алып, үйге заңсыз кіріп, сейфтен 850 мың теңге ақша ұрлаған.

Көрсетулерді өз еркіммен бермін, ешқандай қысым көрсетілген жоқ. Бейнежауап алуда жазылған көрсетулерді толық растаймын.

Күдікті _____ Л.Л. Карлов
(қолы)

Қорғаушы _____ А.Р.Омаров
(қолы)

Жауап алды
ТБ тергеуші _____ Л.Л.Иванов
(қолы)

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорытындылай келе, қылмыстық процесті цифрландыру – Қазақстан Республикасы үшін сотқа дейінгі іс жүргізудің тиімділігі мен ашықтығын арттыруға, сондай-ақ қылмыстық процеске қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз етуге бағытталған объективті қажеттілік болып табылады.

Электрондық қылмыстық іс, яғни Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімінде (ЕРДР) қалыптастырылатын істер – цифрлық іс жүргізудің негізгі элементі болып табылады. Бұл жүйенің енгізілуі қылмыстық істерді есепке алудың бірізділігін, құжат айналымының жеделдігін және материалдардың жоғалуы немесе бұрмалануы қаупін азайтады.

Бейнеформаттағы тергеу әрекеттерін (бейнежазбамен қарау, бейнежауап алу, бейнехаттама жасау) жүргізу – заңдылықтың, объективтіліктің және дәлелдердің шынайылығының кепілі ретінде маңызды рөл атқарады. Мұндай тәсіл тергеуші әрекеттерінің айқын болуын қамтамасыз етеді, азаматтардың шағымдары санын азайтады және процестің барлық қатысушыларының құқықтарын қорғаудың қосымша тетігі болып табылады.

Бейне және аудиофиксацияны қолдана отырып жүргізілетін тергеу әрекеттері тиісті техникалық құралдармен қамтамасыз етіліп қана қоймай, сондай-ақ ҚР Қылмыстық-процестік кодексі мен ведомстволық актілерде белгіленген құқықтық тәртіпті қатаң сақтауды талап етеді. Бұл ретте қатысушылардың тұлғасын анықтау, уақытты дәл белгілеу, бейнематериалдардың тұтастығы мен сақталуын қамтамасыз ету аса маңызды.

Қолданыстағы нормативтік-құқықтық база электрондық қылмыстық іс жүргізудің қызмет етуіне жалпы түрде мүмкіндік береді. Алайда, практикада шешуді қажет ететін бірқатар мәселелер бар: үздіксіз техникалық қолдау, құқық қорғау органдары қызметкерлерін даярлау, сондай-ақ процесс субъектілері арасында электрондық өзара іс-қимылды дамыту қажеттілігі.

Қылмыстық процесті электрондық форматқа көшіру – бұл техникалық жаңашылдықтан бөлек, бүкіл қылмыстық іс жүргізу жүйесін терең жаңғырту болып табылады. Бұл өзгерістер құқық қорғау тәжірибесінде заңдылықты нығайтып, сот төрелігіне деген қоғамдық сенімді арттыруға бағытталған.

Осылайша, цифрлық технологияларды енгізу мен дамыту жүйелі көзқарасты, тиімділікті тұрақты түрде талдауды және ақпараттық қауіпсіздік, деректердің құпиялылығы мен процессуалдық құқықтардың сақталуы тұрғысынан құқықтық бейімделуді талап етеді.

ӨЗІНДІК ДАЙЫНДЫҚҚА АРНАЛҒАН СҰРАҚТАР МЕН ЖАҒДАЙЛЫҚ ЕСЕПТЕР.

1. Ақпаратты есепке алу кітабы (АЕК) дегеніміз не?

А) ҚР ҚПК 180-бабының 1-бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептерін қоса алғанда, қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпарат енгізілетін автоматтандырылған дерекқор.

В) ҚР ҚПК-нің 179-бабының 1-бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептерін қоса алғанда, әкімшілік және қылмыстық құқық бұзушылық, тәртіптік теріс қылықтар туралы ақпарат енгізілетін автоматтандырылған деректер базасы.

С) ҚР ҚПК-нің 180-бабының 1-бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептерін қоса алғанда, әкімшілік және қылмыстық құқық бұзушылық, тәртіптік теріс қылықтар туралы ақпарат енгізілетін автоматтандырылған деректер базасы.

Д) ҚР ҚПК-нің 180-бабының 1-бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептерін қоса алғанда, қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпарат енгізілетін ақпаратты есепке алу кітабы.

Е) ҚР ҚПК-нің 180-бабының 1-бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептері, олар бойынша қабылданған іс жүргізу шешімдері, жүргізілген іс-қимылдар, қылмыстық іс жүргізу қозғалысы, қылмыстық процестің өтініш берушілері мен қатысушылары туралы мәліметтер енгізілетін, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу жүзеге асырылатын автоматтандырылған дерекқор.

2. Қорғалған тасымалдаушы ма ?

А) сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізіліміне қол жеткізу үшін негізгі ақпаратты және биометриялық деректерді қауіпсіз сақтауға арналған құрылғы.

В) ақпаратты есепке алу кітабына кіру үшін негізгі ақпаратты және биометриялық деректерді қауіпсіз сақтауға арналған құрылғы.

С) қауіпсіз сақтауға және тасымалдауға арналған құрылғы, сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізіліміне және ақпаратты есепке алу кітабына қол жеткізуге арналған негізгі ақпарат.

Д) сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізіліміне және ақпаратты есепке алу кітабына қол жеткізу үшін негізгі ақпаратты және биометриялық деректерді қауіпсіз есепке алуға, сақтауға және тасымалдауға арналған құрылғы.

Е) сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізіліміне және ақпаратты есепке алу кітабына қол жеткізу үшін қауіпсіз есепке алу мен тасымалдауға, негізгі ақпарат пен биометриялық деректерге арналған құрылғы.

3. Биометриялық оқырман-бұл?

А) саусақ ізінің биометриялық параметрлері бойынша жүйенің пайдаланушысын аутентификациялауға арналған арнайы перифериялық құрылғы.

В) құпия негізде берілген рәміздерден тұратын жүйе пайдаланушысын пароль бойынша аутентификациялауға арналған мамандандырылған перифериялық құрылғы.

С) саусақ ізінің биометриялық параметрлері бойынша жүйенің пайдаланушысын аутентификациялауға арналған автоматтандырылған құрылғы.

Д) қолдың саусақ ізінің биометриялық параметрлері бойынша жүйені пайдаланушыны сәйкестендіруге арналған арнайы перифериялық құрылғы.

Е) саусақ ізінің биометриялық параметрлері бойынша жүйенің пайдаланушысын сәйкестендіруге арналған жүйелік перифериялық құрылғы.

4. Жасырын қылмыстық құқық бұзушылық-бұл?

А) ҚР ҚПК-нің 180-бабында көзделген сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастауға себептердің болуына қарамастан, оны сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімінде тіркеуге шаралар қабылданбаған қылмыстық теріс қылық немесе қылмыс;

В) ҚР ҚПК-нің 180-бабында көзделген сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастауға себептердің болуына қарамастан, оны ақпаратты есепке алу кітаптарына немесе сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізіліміне тіркеуге шаралар қабылданбаған қылмыстық теріс қылық;

С) ҚР ҚПК-нің 180-бабында көзделген сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастауға себептердің болуына қарамастан, оны сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімінде тіркеуге шаралар қабылданбаған қылмыс;

Д) ҚР ҚПК-нің 181,182,183-бабында көзделген сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастауға себептердің болуына қарамастан, оны ақпаратты есепке алу кітабына және сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізіліміне тіркеуге шаралар қабылданбаған қылмыс;

Е) ҚР ҚПК-нің 181,182,183-бабында көзделген сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастауға себептердің болуына қарамастан, оны сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімінде тіркеуге шаралар қабылданбаған қылмыстық теріс қылық;

5. Анонимді хабарлама?

А) авторлықты анықтау мүмкін емес және (немесе) қолы жоқ хабарлама, оның ішінде электрондық цифрлық қолтаңба, өтініш берушінің пошталық мекенжайы.

В) авторлығын анықтау мүмкін емес және қолы, оның ішінде электрондық цифрлық қолтаңбасы, өтініш берушінің пошталық мекенжайы жоқ адамның сотқа дейінгі тергеп-тексеруде белгіленбеген хабарламасы, өтініші.

С) авторлықты анықтау мүмкін емес және қолы, оның ішінде электрондық цифрлық қолтаңбасы жоқ адамның сотқа дейінгі тергеп-тексеруде белгіленбеген хабарламасы, өтініші.

Д) сотқа дейінгі тергеп-тексеруде белгіленбеген, авторлығын анықтау мүмкін емес және қолы жоқ адамның хабарламасы, өтініші, өтініш берушінің пошталық мекенжайы.

Е) авторлығын және (немесе) авторларын анықтау мүмкін емес хабарлама, оның ішінде өтініш берушінің немесе өтініш берушінің электрондық цифрлық қолтаңбасы, пошталық мекенжайы және (немесе) электрондық мекенжайы жоқ.

6.Қайта мәлімдеме және хабарлама?

А) бір қылмыстық құқық бұзушылық бойынша бір реттен артық өтініш пен хабарлама;

В) бір қылмыстық құқық бұзушылық бойынша екі реттен артық өтініш пен хабарлама;

С) бір қылмыстық құқық бұзушылық бойынша өтініш пен хабарлама үш реттен артық;

Д) бір қылмыстық теріс қылық немесе қылмыс бойынша екі реттен артық арыз және хабарлама;

Е) бір қылмыстық құқық бұзушылық бойынша бір реттен артық арыз және хабарлама;

7.Қолтаңба планшеті-бұл ма?

А) графикалық планшеттен және қаламнан (қаламнан) тұратын, оның иесінің қолжазба қолтаңбасының сандық аналогын жасауға мүмкіндік беретін мамандандырылған перифериялық құрылғы;

В) сандық ақпаратты көрсетуге арналған, оның иесінің қолжазба қолтаңбасының сандық аналогын жасауға мүмкіндік беретін сыртқы құрылғы;

С) графикалық планшеттен тұратын мамандандырылған электрондық құрылғы), оның иесінің қолжазба қолтаңбасының сандық аналогын жасауға мүмкіндік береді;

Д) сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізу және материалдарды құзыретті органдарға жіберу үшін графикалық планшеттен және жазу қаламынан (стилус) тұратын, оның иесінің қолжазба қолтаңбасының цифрлық аналогын жасауға мүмкіндік беретін ақпаратты көрсетуге арналған құрылғы;

Е) ақпаратты есепке алу кітабының дерекқорына және сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізіліміне қол жеткізе алатын графикалық планшеттен және қаламнан (қаламнан) тұратын сыртқы құрылғы;

8.Уәкілетті тұлға-бұл ма?

А) қылмыстық қудалау органының кезекші бөлімінің қызметкері, сондай-ақ қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы ақпаратты қабылдауға және есепке алуға жауапты лауазымды адам.

В) қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы ақпаратты қабылдауға және есепке алуға жауапты лауазымды адам.

С) қылмыстық қудалау органының кезекші бөлімінің қызметкері.

Д) қылмыстық қудалау органының қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы ақпаратты қабылдауға және есепке алуға жауапты лауазымды адамы.

Е) қылмыстық қудалау органы кеңсесінің қызметкері, сондай-ақ қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы ақпаратты қабылдауға және есепке алуға жауапты лауазымды адам.

9. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпарат – бұл?

А) белгіленбеген адамның хабарламаларын қоса алғанда, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау мүмкіндігі туралы шешім қабылдау қажет ақпарат, сондай-ақ ҚР ҚПК 180-бабының бірінші бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептері, ҚР ҚПК 181-бабының бесінші бөлігінде көрсетілген өтініш пен хабарлама.

В) Қазақстан Республикасы ҚПК-нің 179-бабының бірінші бөлігінде санамаланған арыздарды, белгіленбеген адамның хабарламаларын, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу негіздерін қоспағанда, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау мүмкіндігі туралы процестік шешім қабылдау қажет болатын ақпарат, хабарлама, оның ішінде электрондық форматтағы хабарлама, 181-баптың бесінші бөлігінде көрсетілген арыз және хабарлама ҚР ҚПК.

С) Қазақстан Республикасы ҚПК-нің 179-бабының бірінші бөлігінде санамаланған, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау мүмкіндігі туралы өтінішті, белгіленбеген адамның хабарламасын, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастауға негіздемелерді, 181,182,185-бабының бесінші бөлігінде көрсетілген өтініш пен хабарламаны қоспағанда, ақпарат, хабарлама, оның ішінде электрондық форматта, ол бойынша іс жүргізу шешімін қабылдау қажет ҚР ҚПК.

Д) Қазақстан Республикасы ҚПК-нің 179-бабының бірінші бөлігінде санамаланған, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау мүмкіндігі туралы өтінішті, белгіленбеген адамның хабарламасын, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау негіздерін қоспағанда, іс жүргізу шешімін қабылдау қажет болатын лауазымды адамның ақпараты, хабарламасы немесе баянаты, оның ішінде электрондық форматта, ҚР ҚПК-нің 179-бабының бірінші бөлігінде санамаланған өтініш пен хабарлама ҚР ҚПК 183-бабының бесінші бөлігі.

Е) Қазақстан Республикасы ҚПК-нің 179-бабының бірінші бөлігінде санамаланған арыздарды, белгіленбеген адамның хабарламаларын, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу негіздерін қоспағанда, сотқа дейінгі

тергеп-тексеруді бастау мүмкіндігі туралы процестік шешім қабылдау қажет ақпарат, хабарлама, оның ішінде электрондық нұсқада.

10.Қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпаратты есепке алу – бұл?

А) 1-қосымшаға сәйкес К-1 "АЕК-де есепке алу" нысаны бойынша К-1 тармағының 15) тармақшасында көрсетілген себептерді қоса алғанда, қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпаратты, сондай-ақ "АЕК бойынша шешім" К-2 нысаны бойынша Қағидалардың 12 және 14-тармақтарына сәйкес оны шешу нәтижелері туралы мәліметтерді АЕК-де тіркеу", қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны немесе баянатты тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларына 2-қосымшаға сәйкес.

В) ҚР ҚПК-нің 181-183-бабында санамаланған себептерді қоса алғанда, СДТБТ-да қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпаратты 1-қосымшаға сәйкес "АЕК-да есепке алу" К-1 нысаны бойынша, сондай-ақ "АЕК бойынша шешім"К-2 нысаны бойынша Қағидалардың 12 және 14-тармақтарына сәйкес оны шешу нәтижелері туралы мәліметтерді тіркеу, қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны немесе баянатты тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларына 2-қосымшаға сәйкес.

С) ҚР ҚПК-нің 182-184-бабында санамаланған себептерді қоса алғанда, СДТБТ-да қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпаратты 1-қосымшаға сәйкес "АЕК-да есепке алу" К-1 нысаны бойынша, сондай-ақ "АЕК бойынша шешім"к-3 нысаны бойынша Қағидалардың 12 және 14-тармақтарына сәйкес оны шешу нәтижелері туралы мәліметтерді тіркеу, қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны немесе баянатты тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларына 2-қосымшаға сәйкес.

Д) ҚР ҚПК-нің 185-бабында санамаланған себептерді қоса алғанда, қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпаратты СДТТ-да 1-қосымшаға сәйкес "АЕК-де есепке алу" К-1 нысаны бойынша ақпаратты, сондай-ақ "АЕК бойынша шешім"к-3 нысаны бойынша Қағидалардың 12 және 14-тармақтарына сәйкес оны шешу нәтижелері туралы мәліметтерді тіркеу, қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны немесе баянатты тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларына 2-қосымшаға сәйкес.

Е) ҚР ҚПК-нің 185-бабында санамаланған себептерді қоса алғанда, қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпаратты СДТТ-да 1-қосымшаға сәйкес "АЕК-да есепке алу" К-1 нысаны бойынша ақпаратты, сондай-ақ "АЕК бойынша шешім"к-3 нысаны бойынша Қағидалардың 12 және 14-тармақтарына сәйкес оны шешу нәтижелері туралы мәліметтерді тіркеу, қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны немесе баянатты

тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларына 2-қосымшаға сәйкес.

11.Қылмыстық құқық бұзушылық туралы өтінішті, хабарламаны және ақпаратты қабылдау-бұл?

А) ҚР ҚПК 180-бабының бірінші бөлігінде аталған себептерді, сондай-ақ қылмыстық қудалау органдарының лауазымды адамдарының қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы өзге де ақпаратты міндетті түрде қабылдауы;

В) ҚР ҚПК-нің 181-бабының бірінші бөлігінде аталған себептерді, сондай-ақ қылмыстық қудалау органдарының лауазымды адамдарының қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы өзге де ақпаратты міндетті түрде қабылдауы;

С) ҚР ҚПК-нің 182-бабының бірінші бөлігінде аталған себептерді, сондай-ақ қылмыстық қудалау органдарының лауазымды адамдарының қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы өзге де ақпаратты міндетті түрде қабылдауы;

Д) ҚР ҚПК-нің 183-бабының бірінші бөлігінде аталған себептерді, сондай-ақ қылмыстық қудалау органдарының лауазымды адамдарының қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы өзге де ақпаратты міндетті түрде қабылдауы;

Е) ҚР ҚПК-нің 184-бабының бірінші бөлігінде аталған себептерді, сондай-ақ қылмыстық қудалау органдарының лауазымды адамдарының қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы өзге де ақпаратты міндетті түрде қабылдауы;

12.Қылмыстық құқық бұзушылық туралы өтінішті, хабарламаны немесе баянатты тіркеу-бұл?

А) қылмыстық құқық бұзушылық туралы өтінішті, хабарламаны немесе баянатты тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларының 2-тармағының 15) тармақшасында көрсетілген себептерді сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімінде тіркеу.

В) қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны немесе баянатты тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларының 2-тармағының 15) тармақшасында көрсетілген себептерді есепке алу кітабында тіркеу.

С) ақпаратты есепке алу кітабында немесе қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны немесе баянатты тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларының 2-тармағының 15) тармақшасында көрсетілген себептерді сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімінде тіркеу.

Д) қылмыстық құқық бұзушылық туралы өтінішті, хабарламаны немесе баянатты тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларының 1-тармағының 15) тармақшасында

көрсетілген себептерді сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімінде тіркеу.

Е) ҚР ҚПК 180-бабының 1-бөлігінде көрсетілген себептер туралы ақпаратты есепке алу кітабына тіркеу.

13.Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімін пайдаланушы-бұл?

А) өз құзыреті шегінде нақты функцияларды орындау үшін сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін пайдаланатын лауазымды тұлға.

В) өз құзыреті шегінде нақты функцияларды орындау үшін сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін пайдаланатын ПО кезекші бөлімінің қызметкері.

С) өз құзыреті шегінде нақты функцияларды орындау үшін сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін пайдаланатын прокурор.

Д) өз құзыреті шегінде нақты функцияларды орындау үшін сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін пайдаланатын анықтаушы немесе тергеуші.

Е) өз құзыреті шегінде нақты функцияларды орындау үшін сотқа дейінгі тергеулердің бірыңғай тізілімін пайдаланатын тергеуші.

14.Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімі (бұдан әрі – ЕҚДБ) - бұл?

А) ҚР ҚПК-нің 180-бабының бірінші бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептері, олар бойынша қабылданған іс жүргізу шешімдері, жүргізілген іс-қимылдар, қылмыстық іс жүргізу қозғалысы, қылмыстық процестің өтініш берушілері мен қатысушылары туралы мәліметтер енгізілетін, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу жүзеге асырылатын автоматтандырылған дерекқор.

В) ҚР ҚПК-нің 185-бабының бірінші бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептері, олар бойынша қабылданған іс жүргізу шешімдері, жүргізілген іс-қимылдар, қылмыстық іс жүргізу қозғалысы туралы мәліметтер енгізілетін, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу жүзеге асырылатын автоматтандырылған дерекқор.

С) ҚР ҚПК-нің 182-бабының бірінші бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептері, олар бойынша қабылданған іс жүргізу шешімдері, жүргізілген іс-қимылдар, қылмыстық процеске өтініш берушілер мен қатысушылар туралы мәліметтер енгізілетін, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу жүзеге асырылатын автоматтандырылған дерекқор.

Д) ҚР ҚПК-нің 180-бабының бірінші бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептері, жүргізілген іс-әрекеттер,

қылмыстық іс жүргізу қозғалысы, қылмыстық процеске өтініш берушілер мен қатысушылар туралы мәліметтер енгізілетін, сондай-ақ сот тергеуі сатысында электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу жүзеге асырылатын автоматтандырылған дерекқор.

Е) ҚР ҚПК-нің 181-бабының бірінші бөлігінде санамаланған сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталу себептері, олар бойынша қабылданған іс жүргізу шешімдері, қылмыстық процестің өтініш берушілері мен қатысушылары туралы мәліметтер енгізілетін, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексеру және сот тергеуі сатысында электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізуді жүзеге асыратын автоматтандырылған дерекқор.

15. Сотқа дейінгі тергеуді бастау себептері?

А) ҚР ҚПК-нің 180-бабының бірінші бөлігінде санамаланған, ҚР ҚІЖК-нің 181-184-баптарының талаптарына сәйкес ресімделген қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз, кінәсімен келу, хабарлама, баянат.

В) ҚР ҚПК-нің 190-бабының бірінші бөлігінде санамаланған, ҚР ҚІЖК-нің 181-184-баптарының талаптарына сәйкес ресімделген қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз, кінәсімен келу, хабарлама, баянат.

С) ҚР ҚПК-нің 185-бабының бірінші бөлігінде санамаланған, ҚР ҚІЖК-нің 181-184-баптарының талаптарына сәйкес ресімделген қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз, кінәсімен келу, хабарлама, баянат.

Д) ҚР ҚПК-нің 179-бабының бірінші бөлігінде санамаланған, ҚР ҚІЖК-нің 181-184-баптарының талаптарына сәйкес ресімделген қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз, кінәсімен келу, хабарлама, баянат.

Е) ҚР ҚПК-нің 202-бабының бірінші бөлігінде санамаланған, ҚР ҚПК-нің 181-184-баптарының талаптарына сәйкес ресімделген қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз, кінәсімен келу, хабарлама, баянат.

16. Туыстарымен байланысын жоғалтқан адам-бұл?

А) әртүрлі себептерге байланысты туыстарымен қандай да бір қарым-қатынасты қолдамайтын және өзіне қатысты іздестіру туралы өтініш келіп түскен өзінің орналасқан жері туралы мәліметтерді хабарламайтын адам.

В) себептеріне байланысты туыстарымен, таныстарымен қандай да бір құқықтық қатынастарды қолдамайтын және өзіне қатысты іздестіру туралы өтініш келіп түскен өзінің орналасқан жері туралы мәліметтерді хабарламайтын адам.

С) субъективті себептерге байланысты туыстарымен қандай да бір қарым-қатынасты қолдамайтын және 1 жылдан астам уақыт бойы олармен байланыста болмаған, өзіне қатысты орналасқан жері туралы қандай да бір мәліметтерді белгілеу туралы өтініш келіп түскен адам.

Д) объективті себептерге байланысты жақын туыстарымен қандай да бір қарым-қатынасты қолдамайтын және өзіне қатысты іздестіру туралы

өтініш келіп түскен өзінің орналасқан жері туралы мәліметтерді хабарламайтын адам.

Е) субъективті себептерге байланысты жақын туыстарымен қандай да бір қарым-қатынасты қолдамайтын және өзіне қатысты орналасқан жері туралы қандай да бір мәліметтерді белгілеу туралы өтініш келіп түскен өзінің орналасқан жері туралы мәліметтерді хабарламайтын адам.

17.Бас прокурордың 2014 жылғы 19 қыркүйектегі №89 бұйрығымен бекітілген қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны немесе баянатты қабылдау және тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларына сәйкес "уәкілетті орган" ұғымына анықтама беріңіз?

А) Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитеті, оның аумақтық және оларға теңестірілген органдары.

В) облыс прокуратурасы және оның аумақтық және оларға теңестірілген органдары.

С) Жедел жоспарлау департаменті және оның аумақтық және оларға теңестірілген органдары.

Д) құқық қорғау органдары департаменттері мен облыстарының, республикалық маңызы бар қалаларының ақпараттық-талдау орталықтары.

Е) департаменттер мен облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың арнаулы мемлекеттік және құқық қорғау органдарының ақпараттық-талдау орталықтары.

18. Хабар – ошарсыз кеткен адам (хабар-ошарсыз кеткен адам) -?

А) орналасқан жері белгісіз және оған қатысты оны іздестіру туралы өтініш, хабарлама немесе баянат келіп түскен себепсіз кенеттен жоғалып кеткен адам;

В) орналасқан жері белгісіз және оған қатысты оны іздестіру туралы баянат келіп түскен себепсіз кенеттен жоғалып кеткен адам;

С) орналасқан жері белгісіз және оған қатысты шет мемлекеттің құқық қорғау органдарының оны іздестіргені туралы өтініш, хабарлама немесе баянат келіп түскен себепсіз кенеттен жоғалып кеткен адам

Д) шет мемлекеттің немесе Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан жері белгісіз және оған қатысты оны іздестіру туралы өтініш, хабарлама немесе баянат келіп түскен себепсіз кенеттен жоғалып кеткен адам.

Е) орналасқан жері белгісіз және оған қатысты Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы елдерінің аумағында оны іздестіру туралы хабарлама немесе баянат келіп түскен себепсіз кенеттен жоғалып кеткен адам.

19.Электрондық цифрлық қолтаңба -?

А) электрондық цифрлық қолтаңба құралдарымен жасалған және электрондық құжаттың дұрыстығын, оның тиесілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық символдар жиынтығы.

В) электрондық цифрлық қолтаңба құралдарымен жасалған және қағаз немесе электрондық құжаттың дұрыстығын, оның тиесілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық нышандар жиынтығы.

С) мамандандырылған перифериялық құрылғы құралдарымен жасалған және қағаз немесе электрондық құжаттың дұрыстығын, оның тиесілілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық символдар жиынтығы.

Д) мамандандырылған перифериялық құрылғы құралдарымен жасалған және қағаз немесе электрондық құжаттың дұрыстығын, оның тиесілілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық символдар жиынтығы.

Е) мамандандырылған перифериялық құрылғы құралдарымен жасалған және қағаз немесе электрондық құжаттың дұрыстығын, оның тиесілілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық символдар жиынтығы.

20.АЕК– дағы электрондық ақпараттық есепке алу құжаты (нысаны) - бұл ?

А) негізінде мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есепке алу деректері қалыптастырылатын құқықтық статистикалық ақпаратты жеткізуші.

В) құқықтық, қызметтік, құпия, заңмен қорғалатын банктік, статистикалық ақпаратты тасымалдаушы, оның негізінде осы аумақтық бірліктің мемлекеттік құқықтық статистикасы мен арнайы есепке алу деректері қалыптастырылады.

С) негізінде мемлекеттік құқықтық статистика және жергілікті маңызы бар арнайы есепке алу деректері қалыптастырылатын құқықтық, қызметтік, құпия, заңмен қорғалатын банктік, статистикалық ақпаратты жеткізуші.

Д) негізінде осы аумақтық бірліктің мемлекеттік құқықтық статистикасы мен арнайы есепке алу деректері қалыптастырылатын құқықтық, қызметтік, құпия, статистикалық ақпаратты жеткізуші болып табылады.

Е) "Жария сектор"СДТТ бөлімін қоспағанда, оның негізінде Қазақстан Республикасы бойынша Мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есепке алу деректері қалыптастырылатын қызметтік, құпия, заңмен қорғалатын банктік, статистикалық ақпаратты тасымалдаушы.

21.SMS-хабарлама -?

А) ұялы байланыс және (немесе) электрондық пошта арқылы қылмыстық процеске қатысушыларға оларды хабардар ету не қылмыстық процесті жүргізетін адамға келу үшін мәтіндік хабарламалар жіберуге мүмкіндік беретін СДТТ функционалы;

В) қылмыстық процеске қатысушыларға оларды хабардар ету үшін ұялы байланыс және (немесе) электрондық пошта арқылы мәтіндік хабарламалар жіберуге мүмкіндік беретін СДТТ функционалы.

С) ұялы байланыс және (немесе) электрондық пошта арқылы қылмыстық процеске қатысушыларға оларды хабардар ету үшін мәтіндік хабарламалар жіберуге мүмкіндік беретін СДТТ функционалы.

Д) ұялы байланыс және (немесе) электрондық пошта арқылы қылмыстық процеске қатысушыларға оларды хабардар ету, ұстау, бұлтартпау шарасын және процестік мәжбүрлеу шараларын Сайлау не қылмыстық процесті жүргізетін адамға келу үшін мәтіндік хабарламалар жіберуге мүмкіндік беретін СДТТ функционалы.

Е) қамаудағы адамдарды қоспағанда, қылмыстық қудалау органдарының лауазымды адамдарына және қылмыстық процеске қатысушыларға оларды хабардар ету не қылмыстық процесті жүргізетін адамға келу үшін ұялы байланыс және электрондық пошта арқылы мәтіндік хабарламалар жіберуге мүмкіндік беретін СДТТ функционалы.

22.Қоғамдық сектор?

А) ақпараттық қауіпсіздік және құпиялылық талаптарын сақтай отырып, Интернет арқылы қылмыстық процеске қатысушыға ЕҚДБ-да қабылданған процестік шешімдер туралы, өзіне қатысты немесе ол қорғайтын адам туралы қылмыстық істің материалдары туралы қолда бар және өзге де мәліметтерге қашықтан қол жеткізуге, шағымдар мен өтініштер беруге мүмкіндік беретін СДТТ функционалы.

В) Интернет арқылы қылмыстық процеске қатысушыға қабылданған іс жүргізу шешімдері, өзіне қатысты қылмыстық іс материалдары туралы ЕҚДБ-дағы қолда бар және өзге де мәліметтерге қашықтан қол жеткізуге, шағымдар мен өтініштер беруге мүмкіндік беретін СДТТ функционалы.

С) Интернет арқылы қылмыстық процеске қатысушыға өзіне қатысты немесе ол қорғайтын адам туралы қылмыстық іс материалдарының СДТТ-дағы қолда бар және өзге де мәліметтерге қашықтан қол жеткізуге, шағымдар мен өтініштер беруге мүмкіндік беретін СДТТ функционалы.

Д) ақпараттық қауіпсіздік және құпиялылық талаптарын сақтай отырып, Интернет арқылы қылмыстық процеске қатысушыға қабылданған процестік шешімдер туралы, өзіне қатысты немесе ол қорғайтын адам туралы ЕҚДБ-дағы қолда бар және өзге де мәліметтерге қашықтан қол жеткізуге, шағымдар мен өтініштер беруге мүмкіндік беретін ЕҚДБ функционалы.

Е) ақпараттық қауіпсіздік және құпиялылық талаптарын сақтай отырып, Интернет арқылы қылмыстық процеске қатысушыға СДТТ-да

қабылданған процестік шешімдер туралы, өзіне қатысты қылмыстық іс материалдары туралы немесе ол қорғайтын адам туралы қолда бар және өзге де мәліметтерге қашықтан қол жеткізуге мүмкіндік беретін СДТТ функционалы.

23. Сотқа дейінгі тергеудің аяқталуы туралы есеп-бұл?

А) сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның сотқа дейінгі тергеп-тексеруді аяқтау туралы, айыптау актісін жасау және істі сотқа жіберу үшін істі прокурорға жіберу туралы жиналған нақты деректерге негізделген қысқаша қорытындылары.

В) жиынтығында жиналған нақты деректер мен дәлелдемелерге негізделген сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның сотқа дейінгі тергеп-тексеруді аяқтау туралы, айыптау актісін жасау үшін істі прокурорға жіберу туралы қысқаша қорытындылары.

С) жиынтығында жиналған нақты деректер мен дәлелдемелерге негізделген сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның сотқа дейінгі тергеп-тексеруді аяқтау туралы, айыптау актісін жасау және істі сотқа жіберу үшін істі прокурорға жіберу туралы, осы қылмыстық іс бойынша айыптау үкімін шығару туралы қысқаша тұжырымдары.

Д) тергеушінің сотқа дейінгі тергеп-тексеруді аяқтау туралы, айыптау актісін жасау және істі сотқа жіберу үшін істі прокурорға жіберу туралы, осы қылмыстық іс бойынша айыптау үкімін шығару үшін жиналған нақты деректерге негізделген қысқаша қорытындылары.

Е) жиналған дәлелдемелерге негізделген тергеушінің және (немесе) анықтаушының сотқа дейінгі тергеп-тексеруді аяқтау туралы, айыптау актісін жасау және істі сотқа жіберу үшін істі прокурорға жіберу туралы, осы қылмыстық іс бойынша айыптау үкімін шығару туралы қысқаша тұжырымдары.

24. Қылмыстық қудалау органдарының кезекші бөлімдері кез келген қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпаратты қай уақытта қабылдайды?

А) тәулік бойы

В) сағат 09:00-ден 18:00-ге дейін

С) сағат 06:00-ден 23:00-ге дейін

Д) адамға қарсы ауыр және аса ауыр қылмыстарды қоспағанда, тәуліктің күндізгі уақытында

Е) сағат 09:00-ден 22:00-ге дейін

25. Қандай лауазымды тұлға қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпаратты қабылдағаннан кейін оны ақпаратты есепке алу кітабына (АЕК) тіркейді?

А) СДТТ-ға қолжетімділігі бар лауазымды тұлғалар;

В) тергеуші, анықтаушы;

- C) ауырлығы аз және орташа істер бойынша анықтау органы;
- D) тергеу бөлімінің бастығы, анықтау органының бастығы;
- E) тергеуші, жедел уәкіл;

26.СДТТ-ға қолжетімділік болмаған кезде қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпаратты қабылдаған лауазымды адам байланыс құралдарын пайдалана отырып, уәкілетті адамды хабардар етеді, ол алынған хабарламаның негізінде АЕК-да тіркеуді жүргізеді, ол туралы?

- A) есеп;
- B) қаулы;
- C) өтініш;
- D) хаттама;
- E) өкім;

27.СДТТ-да қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәліметтерді қамтитын анонимді өтініштер, оның ішінде байланыс арналары арқылы келіп түскен белгісіз адамдардың хабарламалары тіркеле ме?

A) иә, олар ҚР ҚПК 184-бабы 1-бөлігінің 2) тармағының талаптарына сәйкес лауазымды адамның баянаты бойынша расталған жағдайда ғана.

B) иә, қылмыстық құқық бұзушылық туралы кез келген хабарлама АДБ-да, оның ішінде анонимді хабарламаларда тіркеледі.

C) иә, қылмыстық құқық бұзушылықтардан басқа, қылмыстық қудалау және айыптау ҚР ҚПК 32-бабының 2-бөлігіне сәйкес жеке тәртіппен жүзеге асырылады.

D) ақпарат көзі орнатылғанға дейін жоқ.

E) жоқ, ешқандай жағдайда емес.

28.Қылмыстық қудалау органдары анықтаған әкімшілік құқық бұзушылықтар мен тәртіптік теріс қылықтар өтініштерді есепке алу кітабына (КАЖ) тіркелуге жатады ма?

A) жоқ.

B) құқық қорғау органы басшысының қалауы бойынша.

C) еңбекті қорғау және әкімшілік құқық саласындағы уәкілетті органның қалауы бойынша жүзеге асырылады.

D) оқиға орнына шығуды жүзеге асыратын тергеу-жедел топ басшысының, тікелей жүгінген кезде жедел кезекшінің қарауына беріледі.

E) иә.

29.Қылмыстық қудалау органына өтінішпен, қылмыстық құқық бұзушылық туралы хабарламамен тікелей жүгінген өтініш берушіге бірегей нөмірі бар талон-хабарлама беруге уәкілетті адамнан басқа талон-хабарлама бере ала ма?

A) жедел-тергеу тобы, учаскелік полиция инспекторы.

B) жедел-тергеу тобы.

- С) учаскелік полиция инспекторы.
- Д) тек қылмыстық қудалау органының қызметкерлері.
- Е) жоқ, мүмкін емес.

30.Хабарлама талоны қандай бөліктерден тұрады?

- А) талон түбіртегі-хабарлама, үзбелі талон-хабарлама.
- В) талон түбіртегі-хабарлама, үзбелі талон-хабарлама, ілеспе талон-хабарлама.
- С) үзбелі талон-хабарлама, ілеспе талон-хабарлама.
- Д) талон түбіртегі-хабарлама, ілеспе талон-хабарлама.
- Е) үзбелі талон-хабарламалардың 2 бөлігі.

31. Қылмыстық қудалау органдарында талон-хабарламалардың түбіртектері қанша жыл сақталады?

- А) 3 жыл.
- В) 1 жыл
- С) 2 жыл.
- Д) 4 жыл.
- Е) 5 жыл.

32.Үзбелі хабарлама талонының артында не көрсетіледі?

- А) Интернет-ресурстың мекенжайы www.qamkor.gov.kz. телефон нөмірлері: 8 800-080-7777(стационардан), 1414 (Ұялы телефоннан) және өтінішті қабылдаған қылмыстық қудалау органының телефоны.
- В) Интернет-ресурстың мекенжайы www.qamkor.gov.kz, телефон нөмірлері: 8 800-080-7777(стационардан), 1414 (Ұялы телефоннан).
- С) Интернет-ресурстың мекенжайы www.qamkor.gov.kz, өтінішті қабылдаған қылмыстық қудалау органының нөмірлері мен телефоны.
- Д) телефон нөмірлері: 8 800-080-7777(стационардан), 1414 (Ұялы телефоннан) және өтінішті қабылдаған қылмыстық қудалау органының телефоны.
- Е) Интернет-ресурстың мекенжайы www.qamkor.gov.kz. телефон нөмірлері: 8 800-080-7777(стационардан), 1414 (Ұялы телефоннан), өтінішті қабылдаған қылмыстық қудалау органының телефоны, өтінішті қабылдаған қылмыстық қудалау органының лауазымды адамының(тергеушінің, анықтаушының) жұмыс телефоны.

33. Қылмыстық процесті жүргізуші тұлға СДТТ-да SMS-хабарлама модулін пайдалана отырып, қандай бірыңғай нөмірден қылмыстық процеске қатысушыларға хабарлама (хабарлама) жібере алады?

- А) 1414.
- В) 9999.
- С) 7111.
- Д) 3030.

Е) 7771.

34. АЕК-да тіркелген қылмыстық құқық бұзушылық туралы ақпарат қандай уақыт ішінде шешім қабылдана отырып қаралуға тиіс?

- A) 24 сағат.
- B) 18 сағат.
- C) 12 сағат.
- D) 48 сағат.
- E) 10 сағат.

35. АЕК-да тіркелген туыстарымен байланысын жоғалтқан адамды іздестіру туралы өтініш СДТТ-да тіркелуге жата ма?

- A) жоқ.
- B) иә.
- C) иә, егер туыстары мұны талап етсе.
- D) анықтау органы бастығының қалауы бойынша.
- E) иә, тек жедел кезекшінің рұқсатымен.

36. Жасалған және дайындалып жатқан қылмыстық құқық бұзушылық туралы ауызша арызды қабылдау қалай ресімделеді?

- A) хаттамамен.
- B) қаулымен.
- C) қолхат.
- D) есеп.
- E) анықтама.

37. Қылмыстық қудалау қызметкерлері бұқаралық ақпарат құралдарынан қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәліметтер алған кезде қандай құжат жасайды?

- A) есеп
- B) қаулы
- C) қолхат
- D) хаттама
- E) анықтама

38. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы СДТТ-да бұрын АЕК-да тіркелген қылмыстық құқық бұзушылық туралы ұқсас ақпарат тіркелгеннен кейін ақпарат қайда жіберіледі?

- A) лауазымды адамға не орган бастапқы тіркелгенге тіркелу үшін беріледі
- B) лауазымды адамға беріледі
- C) бастапқы тіркелгенге қосу үшін органға беріледі
- D) номенклатуралық іске сақтауға беріледі

Е) ҚР ҚПК 180-бабына сәйкес себептер болған кезде сотқа дейінгі жеке тергеу басталады

39. Бұрын сотқа дейінгі тергеп-тексеру басталған АЕК-да тіркелген қылмыстық құқық бұзушылық туралы осыған ұқсас ақпарат АЕК-да қылмыстық құқық бұзушылық туралы тіркелгеннен кейін ақпарат қайда жіберіледі?

А) АЕК-да тіркеусіз сотқа дейінгі тергеп-тексеру материалдарына қоса тіркеледі

В) лауазымды адамға беріледі

С) бастапқы тіркелгенге қосу үшін органға беріледі

Д) лауазымды адамға не орган бастапқы тіркелгенге тіркелу үшін беріледі

Е) ҚР ҚПК 180-бабына сәйкес себептер болған кезде сотқа дейінгі жеке тергеу басталады

40. Қылмыстық қудалау органына келіп түскен және КАЖ-да тіркелген өтініш, қылмыстық қудалау жеке тәртіппен жүзеге асырылатын мәліметтерді қамтитын хабарлама қайда жіберіледі?

А) тиісті құжаттарды қоса бере отырып, СДТТ-да тіркеусіз соттылығы бойынша тиісті сотқа жіберілуге тиіс.

В) соттылығын анықтау үшін прокурорға беріледі

С) тиісті құжаттарды қоса бере отырып, соттылығын айқындау үшін прокурорға беріледі

Д) лауазымды адамға не орган сотқа дейінгі тергеп-тексеру жүргізу үшін бастапқы тіркелген өтінішке қоса тіркелу үшін беріледі

Е) ҚР ҚПК 180-бабына сәйкес себептер болған кезде сотқа дейінгі жеке тергеу басталады

41. Егер жәбірленуші жеке айыптау істері бойынша адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту туралы шағым беруден бас тартса, қылмыстық қудалау органының лауазымды адамы қандай шешім қабылдайды?

А) лауазымды адамның баянаты негізінде қылмыстық қудалау органы басшысының не оның орынбасарының келісімімен қараусыз қалдырылады және растайтын құжаттармен бірге номенклатуралық істе (нарядта) сақталады

В) ҚР ҚПК 35-бабының 5-бөлігі негізінде жәбірленушінің шағымы болмағандықтан қылмыстық іс тоқтатылуға жатады

С) ҚР ҚПК 35-бабының 1-бөлігі негізінде қылмыстық құқық бұзушылық оқиғасы болмағандықтан қылмыстық іс тоқтатылуға жатады

Д) ҚР ҚПК 35-бабының 2-бөлігі негізінде қылмыстық құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты қылмыстық іс тоқтатылуға жатады

Е) ҚР ҚПК 180-бабына сәйкес сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталуына өзге себептер болған кезде жеке сотқа дейінгі тергеп-тексеру басталады

42.Қандай жағдайларда сотқа дейінгі тергеп-тексеру дереу басталады және ол туралы мәліметтер тиісті мүмкіндік пайда болған кезде СДТТ-да тіркеледі?

А) теңіз және әуе кемелерінде, геологиялық-барлау партиялары кезінде, анықтау органынан алыс басқа да мемлекеттік ұйымдар мен бөлімшелерде қылмыстық құқық бұзушылық анықталған жағдайда

В) анықтау органынан алыс басқа мемлекеттік ұйымдар мен бөлімшелерде

С) анықтау органынан алыс теңіз және әуе кемелерінде қылмыстық құқық бұзушылық анықталған жағдайда

Д) анықтау органынан алыс орналасқан геологиялық-барлау партиялары кезінде

Е) ҚР ҚПК-нің 179-бабы негізінде қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны тіркеусіз қандай жағдайда да сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау мүмкін емес

43.Сuі және IBR тіркеу мөртабандары нені қамтиды?

А) лауазымды тұлғаның атауы, тіркелген күні, АЕК немесе СДТТ тіркеу нөмірі, лауазымы, тегі, аты, әкесінің аты және қолы

В) каж немесе СДТТ-ның атауы, тіркелген күні, тіркеу нөмірі, лауазымы, арнаулы немесе әскери атағы, лауазымды адамның тегі, аты, әкесінің аты және қолы

С) лауазымды адамның атауы, тіркелген күні, АЕК немесе СДТТ тіркеу нөмірі, арнаулы немесе әскери атағы, тегі, аты, әкесінің аты және қолы

Д) лауазымды тұлғаның атауы, тіркелген күні, АЕК немесе СДТТ тіркеу нөмірі, лауазымы және қолы

Е) АЕК немесе СДТТ атауы, тіркеу нөмірі, лауазымды адамның лауазымы, тегі, аты, әкесінің аты және қолы

44.Қандай нормативтік-құқықтық актінің негізінде СДТТ жүргізу кезінде электрондық ақпараттық құжаттар бойынша әрбір іс-қимыл мен шешімге электрондық-цифрлық қол қойылады?

А) "электрондық құжат және электрондық-цифрлық қолтаңба туралы"2003 жылғы 7 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңы

В) "электрондық құжат және электрондық-цифрлық қолтаңба туралы"Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 5 қаңтардағы Заңы

С) "электрондық құжат және электрондық-цифрлық қолтаңба туралы" 2011 жылғы 6 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңы

Д) "электрондық құжат және электрондық-цифрлық қолтаңба туралы"2020 жылғы 8 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңы

Е) "электрондық құжат және электрондық-цифрлық қолтаңба туралы" 2007 жылғы 7 тамыздағы Қазақстан Республикасының Заңы

45. Сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында СДТТ арқылы электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу тәртібі қандай нормативтік-құқықтық актімен регламенттелген?

А) "электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу туралы Нұсқаулықты бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2018 жылғы 3 қаңтардағы №2 бұйрығы

В) "электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу туралы Нұсқаулықты бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2019 жылғы 3 қаңтардағы №2 бұйрығы

С) "электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу туралы Нұсқаулықты бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2020 жылғы 3 қаңтардағы №2 бұйрығы

Д) "электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу туралы Нұсқаулықты бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2021 жылғы 3 қаңтардағы №2 бұйрығы

Е) "электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу туралы Нұсқаулықты бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2022 жылғы 3 қаңтардағы №2 бұйрығы

46. Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді өз ісіне қабылдағаннан кейін қылмыстық процесті жүргізетін адам электрондық форматта қылмыстық сот ісін жүргізу туралы шешім қабылдаған кезде қандай нысан толтырылады?

А) Е-2 нысаны

В) Е-1 нысаны

С) Л-1 нысаны

Д) Л-2 нысаны

Е) Л-3 нысаны

47. СДТТ-да қандай нысанды толтырғаннан және сақтағаннан кейін қылмыстық іс жүргізуге автоматты түрде тіркеу нөмірі беріледі?

А) Е-1 нысаны

В) Е-2 нысаны

С) Л-1 нысаны

Д) Л-2 нысаны

Е) Л-3 нысаны

48. Жасырын қылмыстық құқық бұзушылық анықталған кезде лауазымды адам СДТТ-да қандай нысанды толтырады?

А) 6, 6.1 және 6.2 деректемелерінің міндетті белгісі бар Е-1 нысаны

В) Е-2 нысаны

- С) Л-1 нысаны
- D) 3, 4,1 және 5.2 деректемелерінің міндетті белгісі бар Л-2 нысаны
- Е) Л-3 нысаны

49.Егер қылмыстық құқық бұзушылық бұрын АЕК-да тіркелмеген немесе прокурор анықтаған болса, жасырын қылмыстық құқық бұзушылық анықталған кезде қандай нысан алдын ала қойылады?

- A) к-1 және К-2 нысандары
- B) Е-2 нысаны
- С) к-1 нысаны
- D) Е-3 нысаны
- Е) Л-3 нысаны

50.Егер қылмыстық құқық бұзушылық негізсіз шешім қабылдау арқылы жасырылған болса, қандай нысан толтырылады?

- A) к-2 нысаны
- B) Е-2 нысаны
- С) к-1 нысаны
- D) Е-3 нысаны
- Е) Л-3 нысаны

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ.

/п	Атауы, авторлары	Шығарылған жері мен жылы
1. Құқықтық актілердің атауы		
1	Қазақстан Республикасының Конституциясы	30.08.1995 ж. Алматы
2	Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі	03.07.2014 ж. Алматы
	Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі	04.07.2014 ж. Алматы
3	Қасым-Жомарт Тоқаев «Әділетті Мемлекет. Біртұтас Ұлт. Берекелі қоғам». Мемлекет басшысының 01.09.2022 жылғы Қазақстан халқына жолдауы.	Егемен Қазақстан 2022
4	Президент Қ.Ж.Тоқаевтың Қазақстан халқына жолдауы «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: Іс-қимыл кезеңі».	Ақорда 01.09.2020
5	Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 220 бұйрығына 1-қосымша Ішкі істер органдарының құзыретіне жатқызылған қылмыстық құқық бұзушылықтар бойынша алдын ала тергеуді және анықтауды ұйымдастыру жөніндегі нұсқаулық	http://adilet.zan.kz
6	"Қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы арыздар мен хабарларды қабылдау және тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы Қазақстан Республикасы Бас прокурорының 2016 жылғы 23 қыркүйектегі № 148 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2016 жылғы 2 қарашада № 14383 болып тіркелді.	http://adilet.zan.kz
7	Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 9 желтоқсанындағы № 1291 қаулысымен бекітілген, Соттың, прокуратура, қылмыстық қудалау және сот сараптамасы органдарының қылмыстық	http://adilet.zan.kz

	істер бойынша заттай дәлелдемелерді, алып қойылған құжаттарды, ұлттық және шетелдік валютадағы ақшаны, есірткіні, психотроптық заттарды алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою қағидалары туралы.	
8	Қазақстан Республикасы ІІМ 28.06.2011 жылы №311 Бұйрығымен бекітілген оқиғалар және қылмыстар туралы арыздар мен хабарламаларға ішкі істер органдарының кезекші жедел-терге тобының іс әрекеті біріңғай тәртібі туралы нұсқаулығы.	http://adilet.zan.kz
9	Тергеу әрекеттерінің барысы мен нәтижелерін тіркейтін ғылыми-техникалық құралдарды қолдану қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасының Бас Прокурорының 2014 жылғы 22 қыркүйектегі № 91 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2014 жылы 29 қыркүйекте № 9761 тіркелді	http://adilet.zan.kz
10	Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2014 жылғы 23 сәуірдегі № 199-V ҚРЗ.	http://adilet.zan.kz
11	Психикалық белсенді затты пайдалану фактісін және мас болу жағдайын анықтау туралы нұсқаулықты бекіту туралы Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрінің 2003 жылғы 11 маусымдағы N 446 бұйрығы. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2003 жылғы 4 шілдеде тіркелді. Тіркеу N 2389	http://adilet.zan.kz
12	Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу тәртібі туралы нұсқаулықты бекіту туралы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2010 жылғы 20 мамырдағы N 368 Бұйрығы. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2010 жылғы 23 маусымда Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне N 6305 болып енгізілді	http://adilet.zan.kz

13	Жедел-ізвестіру қызметі туралы Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 15 қыркүйектегі № 154-ХІІІ Заңы.	http://adilet.zan.kz
14	Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2014 жылғы 12 желтоқсандағы № 565, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі төрағасының 2014 жылғы 12 желтоқсандағы № 62, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 12 желтоқсандағы № 892, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметі бастығының 2014 жылғы 15 желтоқсандағы № 146 және Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті төрағасының 2014 жылғы 18 желтоқсандағы № 416 бірлескен бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2014 жылы 27 желтоқсанда № 10027 тіркелді	http://adilet.zan.kz
15	Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің сот сараптама органдарының сот-наркологиалық сараптамалар жүргізу нұсқаулығын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2016 жылғы 24 ақпандағы № 94 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2016 жылы 25 наурызда № 13525 болып тіркелді.	http://adilet.zan.kz
16	Сот-психиатриялық сараптаманы өндіру Нұсқаулығын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2010 жылғы 12 наурыздағы № 164 Бұйрығы. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2010 жылғы 29 наурызда Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне N 6143 болып енгізілді	http://adilet.zan.kz
17	ҚР Бас прокуратурасының 2018 жылғы 3 қаңтардағы №2 «Қылмыстық сот ісін электрондық форматта жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы» бұйрығы.	http://adilet.zan.kz
2. Негізгі әдебиеттер		

18	Қарап-тексеру жүргізуді ұйымдастыру бойынша тергеуші мен анықтаушыларға нұсқаулық. Оқу тәжірибелік құралы./Т.З.Аймағанбетов және т.б. авторлар [ҚА ПОҚ ЕҢБЕГІ] 112 б.	Қарағанды, 2019
19	А.К.Қалиев, Қылмыстық құқық бұзушылықтарды тергеп-тексеруді ұйымдастыру. Оқу құралы. [ҚА ПОҚ ЕҢБЕГІ] 112 б.	Қарағанды, 2021 ж
20	Сотқа дейінгі тергеп-тексеру бойынша жағдайлық тапсырмалар. Сүлейменов Т.Н., Әлімбеков Қ.М., Әбдіқамалова И.К., Жақсыбав Б.Е. [ҚА ПОҚ ЕҢБЕГІ] 55 б.	Қарағанды, 2023 ж
21	Тергеушінің (анықтаушының) жол-көлік оқиғасына байланысты қарап-тексеру жүргізу қызметі. Сайтбеков, А.М.; Қалиев, А.К.; Телемисов, Б.С.; Мусин, Қ.С.; Шакжанов, А.Т.; Әлімбеков, Қ.М.; Оқу-құралы. [ҚА ПОҚ ЕҢБЕГІ] 136 б.	Қарағанды, 2018 ж.
22	Сотқа дейінгі тергеп-тексеру барысындағы іс жүргізу құжаттарының үлгілері. А.К.Қалиев, Т.Н.Сүлейменов, А.Ж.Бейсенбаев, А.Т.Шакжанов.. Оқу-тәжірибелік құралы. [ҚА ПОҚ ЕҢБЕГІ] 219 б.	Қарағанды-2017 ж.
3. Қосымша әдебиеттер		
23	Сот-медициналық сараптамаларын тағайындау бойынша құқық қорғау органдарына арналған әдістемелік ұсынымдар.	Астана 2016 ж.
24	Қазақстан Республикасы қылмыстық процестік құқығы. Жалпы бөлік. «Электронды ресурс» оқулық. О.Т. Сейтжанов, А.В. Брылевский, С.Н. Бачурин	Қостанай, 2018ж.
25	Қазақстан Республикасының қылмыстық-процестік құқығы. Оқулық. Дәрістер курсы. Б.Х. Төлеубекова	Алматы. Жеті жарғы 2016
4.Интернет – қайнар көздер		
26	Әділет. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі.	http://adilet.zan.kz

